

Lietuvos
mokslo
taryba

MOKSLININKŲ GRUPIŲ PROJEKTŲ I–VII KVIETIMŲ *EX POST* VERTINIMAS

PARENGĖ

Gintautas Tamulaitis, Eugenijus Butkus, Linas Čėkanavičius, Jolanta Gelumbeckaitė, Juozas Kulys,
Liudvika Leišytė, Daumantas Matulis, Aušra Maslauskaitė, Kęstutis Staliūnas, Nerijus Šepetys

Lietuvos
mokslo
taryba

MOKSLININKŲ GRUPIŲ PROJEKTŲ
I–VII KVIETIMŲ *EX POST* VERTINIMAS

Vilnius, 2020

- © Gintautas Tamulaitis, 2020
- © Eugenijus Butkus, 2020
- © Linas Čekanavičius, 2020
- © Jolanta Gelumbeckaitė, 2020
- © Juozas Kulys, 2020
- © Liudvika Leišytė, 2020
- © Daumantas Matulis, 2020
- © Aušra Maslauskaitė, 2020
- © Kęstutis Staliūnas, 2020
- © Nerijus Šepetys, 2020
- © Leidėjas Lietuvos mokslo taryba, 2020

ISBN 978-609-95905-3-0

TURINYS

Santrauka	5
1. Anotacija	7
2. MGP I–VII kvietimų statistinių duomenų analizė	8
2.1. Statistinė MGP priemonės kvietimų apžvalga	8
2.2. Statistinis priemonės projektų rezultatų įvertinimas	11
3. Pavyzdinių mokslininkų grupių projektų kokybinio vertinimo rezultatai	12
3.1. Projektų vadovų vertinimo apibendrinimas	23
3.1.1. Socialinių ir humanitarinių mokslų sritys	23
3.1.2. Gamtos, technologijos, medicinos ir sveikatos bei žemės ūkio mokslų srityse	32
3.2. Pavyzdinių projektų analizė	40
3.2.1. Socialinių mokslų srityje	40
3.2.2. Humanitarinių mokslų srityje	44
3.2.3. Gamtos mokslų srities fizinių mokslų kryptinių grupėje	48
3.2.4. Technologijos mokslų srityje	50
3.2.5. Gamtos (be fizinių mokslų kryptinių grupės), medicinos ir sveikatos bei žemės ūkio mokslų srityse	51
4. Institucijų apklausos rezultatai	54
Vertinimo apibendrinimas	58
Išvados ir rekomendacijos	61
Priedai	62

SANTRAUKA

Mokslininkų grupių projektai (MGP) yra efektyvi mokslinių tyrimų finansavimo priemonė visose mokslo srityse. MGP užima svarbią vietą kaip mokslo politikos priemonė, skatinanti aukšto lygio mokslinius tyrimus ir padedanti pasirengti platesnei Lietuvos mokslininkų integracijai į europinius mokslinių tyrimų projektus.

MGP priemonę teigiamai vertina mokslo ir studijų institucijos bei projektų vadovai. MGP sudaro sąlygas vykdyti aktualius, tematiškai neribojamus ilgalaikio reikšmingumo tyrimus, mokslininkų grupėms inicijuoti inovatyvias tarpdisciplinines mokslinių tyrimų kryptis, palaikyti mokslo tyrimų įvairovę.

Įgyvendinus septynių kvietimų mokslininkų grupių projektus pasiekta svarių mokslinių rezultatų: paskelbta 2 114 mokslinių straipsnių *Web of Science* (WoS) duomenų bazėje referuojamuose leidiniuose. Šie straipsniai pacituoti 14 891 kartą, t. y. vienas straipsnis vidutiniškai maždaug 7 kartus. Svarbiausios humanitarinių mokslų tyrimus apibendrinančios publikacijos yra monografijos, moksliniais komentarais papildytos šaltinių publikacijos ir pan. Įgyvendinus 77 humanitarinių mokslų projektus paskelbta 21 monografija ar mokslo studija ir 93 mokslo straipsniai ar knygų skyriai recenzuojamuose leidiniuose.

Daugėjant stiprių mokslinių kolektyvų, pateikiančių kokybiškas, ekspertų aukštai įvertintas paraiškas, MGP finansavimo vis labiau nepakanka. Dėl didelės ir vis stiprėjančios konkurencijos skirtumas tarp finansuotų projektų, kurių paraiškos surinko daugiausiai ir mažiausiai balų, iš esmės išnyksta tiek pasiektų rezultatų, tiek projektų poveikio požiūriu. Nemaža dalis kokybiškų projektų negauna finansavimo, paraiškų sėkmės rodiklis kai kuriuose kvietimuose nesiekė 20 proc., t. y. buvo daug mažesnis nei tarptautiniu mastu optimalia laikoma vertė, efektyviausiai skatinanti kokybišką konkursinio finansavimo tyrimų atranką.

MGP priemonės poveikį menkina mokslinių tyrimų tęstinumo problemos. Nemaža dalis projektų įvykdomi labai sėkmingai, jų moksliniai rezultatai pranoksta lūkesčius ir atskleidžia tolesnių tyrimų projekto tematika perspektyvumą, tačiau nėra kitų mokslo finansavimo programų, kurios sudarytų galimybę tęsti projekte pradėtus tyrimus. Projektų efektyvumas būtų didesnis, jeigu sėkmingiausiai baigtiems ir perspektyvaus tęstinumo projektams būtų galima numatyti dviejų pakopų finansavimą kaip MGP priemonei arba pagal kitas finansavimo programas. Daugiau kaip pusė gamtos, technologijų, medicinos ir sveikatos bei žemės ūkio (NTMA) srities mokslų projektų išplėtojo mokslinę idėją iki aukštesnės technologinės parengties lygio ir dalį tų projektų tikslinga tęsti siekiant dar aukštesnės technologinės parengties. Tokiems projektams galėtų būti skelbiamas konkursas, galimai bendradarbiaujant su Ekonomikos ir inovacijų ministerija.

Dažnas socialinių mokslų projektas pradedamas nuo metodologijų rengimo, apklausų organizavimo ir vykdymo, duomenų apdorojimo, tad vieno MGP trukmė per trumpa norint parengti aukšto lygio mokslinius straipsnius, todėl vyrauja praktika skelbti rezultatus nacionalinio lygmens leidiniuose. Socialinių ir humanitarinių (SH) mokslų sričių mokslininkai rengia monografijas, kurių kokybiškas parengimas užtrunka ilgiau, nei tęsiasi vienas projektas. Siekiant didesnio MGP poveikio socialinių mokslų srityje būtina plėtoti gretutinius finansavimo instrumentus, kurie užtikrintų prieigą prie šiuolaikiškų, kompleksinių, tarptautinių ir nacionalinių duomenų rinkinių. Dabar tai retai įmanoma, nes daug MGP didžiąją dalį laiko skiria projektui vykdyti reikalingoms duomenų bazėms kurti.

MGP priemonė labai naudinga jauniems mokslininkams ugdyti – jie įgyja patirties, tampa aukšto lygio publikacijų bendraautorais, randa nišas savo tolesniems moksliniams tyrimams. MGP suteikia geras galimybes pritraukti ar išlaikyti moksle jaunos tyrėjas, ugdyti ateities mokslininkų kartą. Vykdamas daugelį NTMA mokslų projektų dalyvavę doktorantai apgynė disertacijas, sėkmingai pradėjo mokslinę karjerą. SH mokslų srityse doktorantai dalyvavo vykdamas tik mažiau nei pusę projektų. Nors humanitarinių mokslų projektus neretai vykdo vienas mokslininkas, tikslinga doktorantus įtraukti į didesnę dalį SH mokslų MGP.

MGP sudaro galimybę į projekto vykdymo procesą įtraukti ir pirmųjų dviejų studijų pakopų studentus. Ši galimybė lavinti geriausių studentų gebėjimus atlikti mokslinius tyrimus su adekvačia nauda vykdomam projektui nėra visiškai išnaudojama, nors tai labai svarbu šiuolaikinėje aukštojo mokslo sistemoje, kai gebėjimų lavinimas tampa aktualesnis už žinių įgijimą.

Kolegialus projektų paraiškų vertinimas ekspertų grupėse ir pastaruoju metu pasitelkiami užsienio ekspertai didina paraiškų vertinimo objektyvumą ir kokybę, sudaro sąlygas perimti kitų šalių vertinimo patirtį. Vis dėlto

vertinimo potencialas nevisiškai išnaudojamas, nes dėl ypač didelės konkurencijos finansavimas skiriamas arba neskiriamas panašios kokybės paraiškoms ir jų diferenciacija yra labai sudėtinga. Vertinimui ir projektų atrankai tobulinti siūloma plėsti vertinimo skalės diapazoną, pavyzdžiui, taikant 0,5 balo žingsnį.

Daugelis projektų paraiškų aptakiai formuluoja rezultatų publikavimo įsipareigojimus, neįvardija tyrėjų ambicijų rezultatus skelbti tam tikruose tiksliniuose leidiniuose, turinčiuose prestižą mokslinėje bendruomenėje ar įvardytus cituojamumo rodiklius. Kvietimų gairėse pareiškėjams vertėtų nurodyti, kad mokslinių rezultatų sklaidos lygį paraiškose būtina apibūdinti numatant planuojamų publikacijų mokslinį lygį pagal žurnalų kokybę, tikslines leidyklas ar įvardijant konkrečius toje mokslų kryptyje pripažintus leidinius, kuriuose ketinama skelbti rezultatus.

Lietuvos mokslo taryba (LMT) turėtų parengti rekomendacijas, kaip tobulinti projektų ataskaitas. Jose neturėtų būti kartojama temos aktualumas, detalūs metodikų ir tyrimų rezultatų, kurių pagrindu parengtos ar išspausdintos publikacijos, aprašymai. Ataskaitose būtina pateikti pagrindinius rezultatus koncentruojantis į tai, ar pasiekti projekto tikslai, kaip suvaldyta projekto įgyvendinimo rizika, kokias išvadas ir rekomendacijas galima suformuluoti įvykdžius projektą. Taikomojo pobūdžio rekomendacijos įsitvirtina kaip būtinoji daugelio MGP projektų dalis. Nors neretai SH projektų ataskaitose teigiama, kad buvo sukurtas originalus ko nors vertinimo ar tobulinimo modelis, dažniausiai nepateikiama informacijos apie to modelio pristatymą galimiems jo naudotojams (visuomenės, viešojo sektoriaus ar verslo subjektams, įstatymų leidėjams ir pan.). Analogiškai, NTMA projektų vykdytojais neretai teigiamai, kad yra sukūrę įsipareigotus maketus ar prototipus, bet nepateikia jų aprobavimo įrodymų. Paraiškose numatyti ir projektų ataskaitose pateikiami praktinio pobūdžio rezultatai turi būti kiek įmanoma konkretesni, aptariamais ar pristatomi konkrečioms tikslinėms grupėms ir pastarųjų apbruojami.

1. ANOTACIJA

Mokslininkų grupių projektai (toliau – MGP) vykdomi nuo 2010 m. Lietuvos mokslo taryba (toliau – LMT) yra paskelbusi devynis kvietimus teikti paraiškas tokiems projektams vykdyti. Per dešimtmetį MGP įgijo mokslininkų pasitikėjimą ir tapo vienu svarbiausių LMT administruojamo mokslinių tyrimų finansavimo įrankiu, išsiskiriančiu tęstinumu. Siekiant įvertinti šio įrankio naudingumą ir galimybes jį tobulinti inicijuotas MGP I–VII kvietimų *ex post* vertinimas, turintis atskleisti šios finansavimo priemonės poveikį.

Vertinimui atlikti sudarytai ekspertų komisijai iškeltos šios užduotys:

1. Pateikti MGP I–VII kvietimais vykdytų projektų statistinių duomenų analizę informatyviais pjūviais (įskaitant bibliometrinę publikacijų analizę);
2. Pateikti bendrąjį MGP vertinimą, atsižvelgiant į priemonės aktualumą ir reikšmę mokslo krypties ir tarpkryptinių tyrimų raidai, jos reikšmę bei poveikį mokslo ir studijų institucijoms, projektų rezultatų sklaidos formas ir mastą nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu, priemonės indėlį į šalies socialinę, kultūrinę bei ekonominę raidą, jos poveikį lituanistikos prioriteto įgyvendinimui;
3. Pateikti priemonės pavyzdinių projektų pasiektų rezultatų kokybinį vertinimą: pagal pasirinktus kriterijus atrinkus ir kokybinio požiūriu išanalizavus projektus nustatyti, kaip MGP priemonė prisidėjo prie mokslo sričių, tarpkritinių ir tarpkryptinių mokslinių tyrimų raidos, koks jos indėlis į naujų tyrimų kryptių ir mokslinių mokyklų formavimąsi, tarpdalykinius tyrimus;
4. Pateikti išvadas ir rekomendacijas dėl priemonės aktualumo bendrame LMT įgyvendinamų mokslo konkursinio finansavimo priemonių ir programų kontekste, dėl MGP kaip konkursinio mokslo finansavimo priemonės tęstinumo bei atnaujinimo poreikio, jos tobulinimo siekiant maksimalaus lėšų panaudojimo efektyvumo ir aukščiausios mokslinių tyrimų kokybės ir dėl galimybių naudoti priemonę kaip mokslo politikos formavimo įrankį.

MGP priemonė buvo vykdoma remiantis reglamentuojančiais teisės aktais, išvardytais 1 priede.

Vertinimas rėmėsi duomenimis, kuriuos surinko ekspertų komisija, padedama LMT Mokslo fondo darbuotojų, ir ekspertų komisijos atlikta kokybine analize. Vertinimo pagrindą sudarė šie kiekybiniai ir kokybiniai duomenys (jei nenurodyta kitaip, rinkti laikotarpiu iki 2019 11 11): (a) bibliometrinė medžiaga apie vykdant MGP gautų rezultatų viešinimą ir jų tarptautinį matomumą; (b) atrinktų projektų vadovų apklausa; (c) projektus vykdžiusių mokslo ir studijų institucijų apklausa; (d) kokybinis pavyzdinių projektų vertinimas (pavyzdiniais pasirinkti finansuoti projektai, kurių paraiškos buvo įvertintos aukščiausiais ir žemiausiais balais).

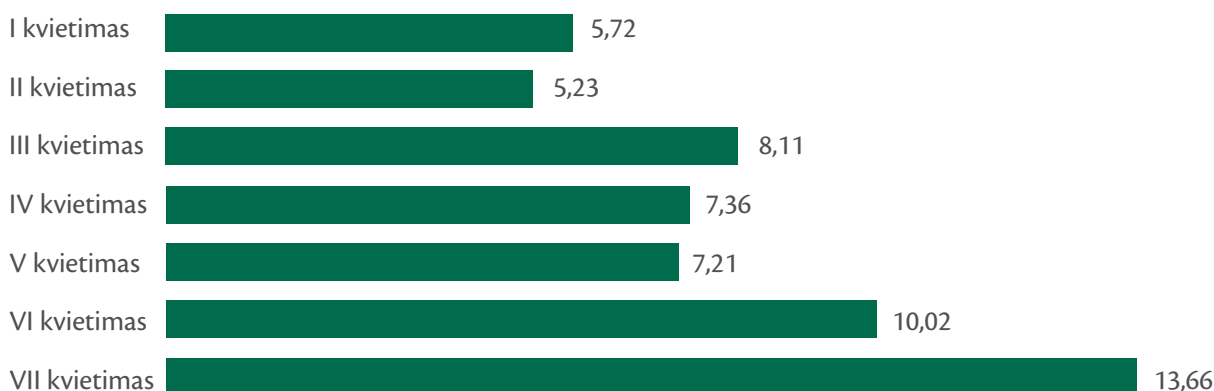
Vertinimas apėmė visų mokslo sričių projektus. Jie buvo sugrupuoti pagal šiuo metu galiojantį mokslo sričių klasifikatorių. Stengtasi įvertinti tiek bendrus visoms sritims MGP priemonės poveikio aspektus, tiek ir specifinius bruožus, būdingus atskiroms mokslo sritims.

Svarbiausi vertinimo aspektai reziumuojami vertinimo apibendrinime, atskiru skyriumi pateikiamos išvados ir rekomendacijos.

2. MGP I–VII KVIETIMŲ STATISTINIŲ DUOMENŲ ANALIZĖ

2.1. Statistinė MGP priemonės kvietimų apžvalga

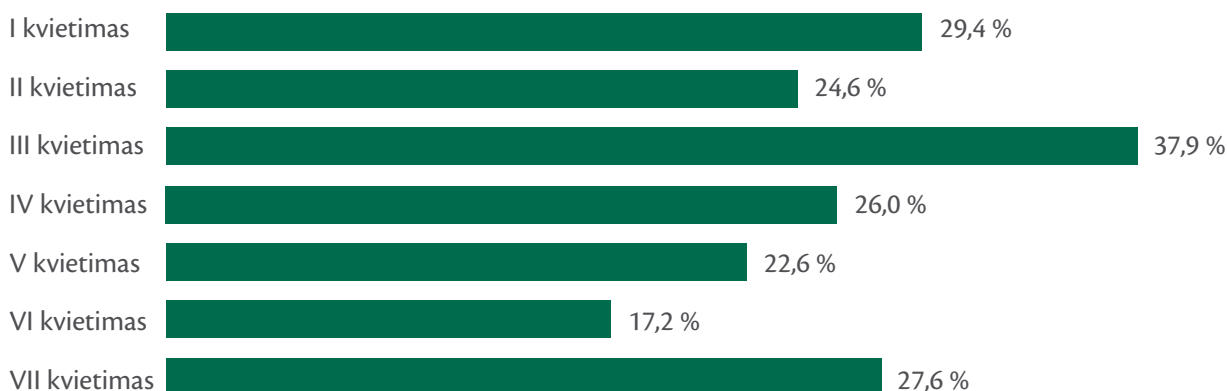
Išnagrinėti MGP I–VII kvietimai, kuriuos LMT skelbė 2010–2016 m. Informacija apie kvietimus ir jų specifinius bruožus pateikta 2 priede. Šiuo periodu MGP finansuoti iš viso buvo paskirstyta 57,31 mln. Eur.

2.1.1 pav. MGP skirtos lėšos pagal kvietimus (mln. Eur)

Šiai priemonei skiriamos lėšos turi tendenciją didėti. Pavyzdžiui, VII MGP kvietimo projektams skirta daugiau nei du kartus daugiau lėšų nei paskirta I MGP kvietimo projektams (žr. 2.1.1 pav.). Vis dėlto realias finansavimo apimtis reikėtų normuoti atsižvelgiant į kintančius atlyginimų vidurkius ir kaštus prietaisams ir paslaugoms įsigyti.

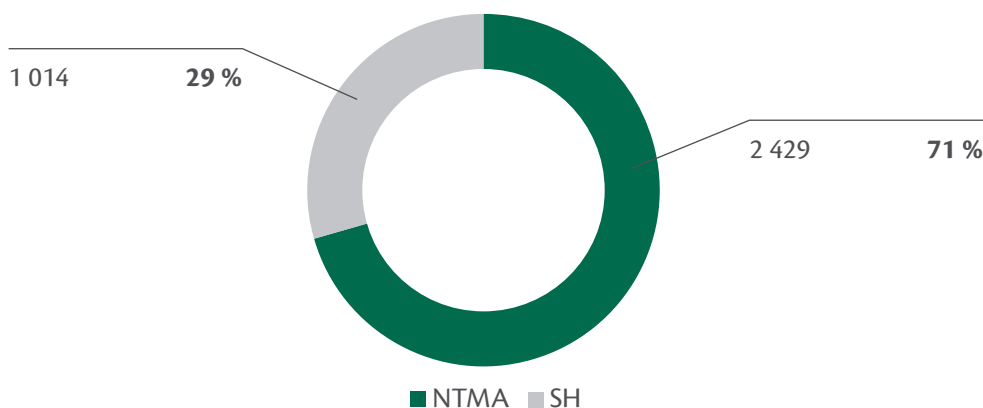
MGP kvietimai pasižymi didele konkurencija. Vidutinis I–VII MGP kvietimų sėkmės rodiklis buvo 26,5 proc. Didžiausias sėkmės rodiklis buvo III MGP kvietime (37,9 proc.), o mažiausias – VI MGP kvietime, kurio metu finansavimą gavo tik 17,2 proc. projektų. Visų nagrinėjamų MGP kvietimų sėkmės rodikliai pateikti 2.1.2 pav. I–VII MGP kvietimų metu iš viso gautos 3 443 paraiškos. Daugiausiai paraiškų sulaukta I ir VI, o mažiausiai – III ir IV MGP kvietimuose. Svarbią įtaką paraiškų skaičiui MGP kvietimuose turėjo kitų didelių mokslinius tyrimus finansuojančių programų kvietimai. Paraiškų vertinimo rezultatai rodo, kad paskutiniuosiuose kvietimuose didėja konkurencija tarp labai gerai įvertintų projektų. Tai rodo MGP priemonės aktualumą aukšto lygio mokslininkų grupėms.

2.1.2 pav. MGP I–VII kvietimų sėkmės rodikliai

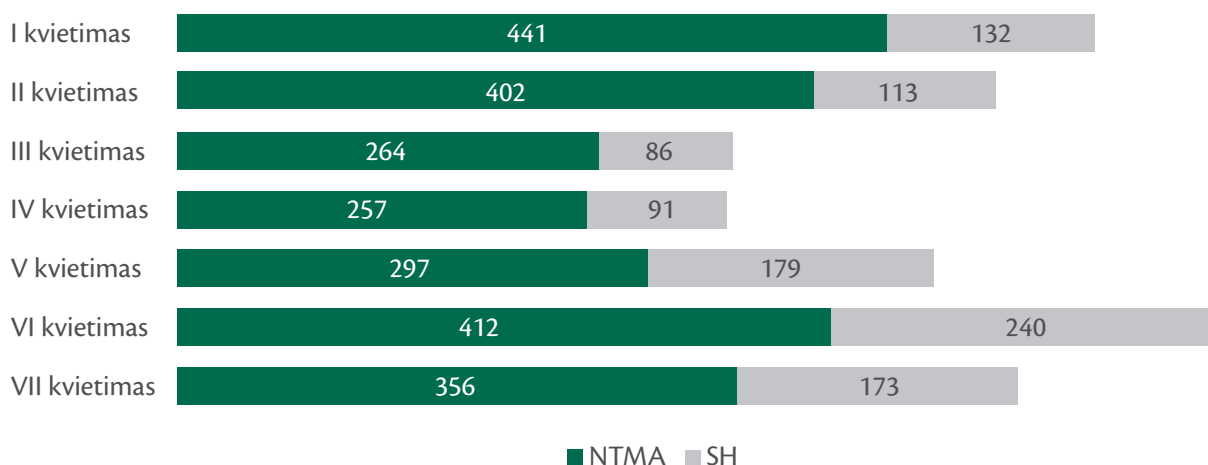

Didžioji dalis (71 proc.) gautų paraiškų priklausė gamtos, technologijos, medicinos ir sveikatos bei žemės ūkio (NTMA) mokslų sričių grupei, socialinių ir humanitarinių (SH) mokslų srityse pateikta kiek mažiau nei trečdalis paraiškų (žr. 2.1.3 pav.).

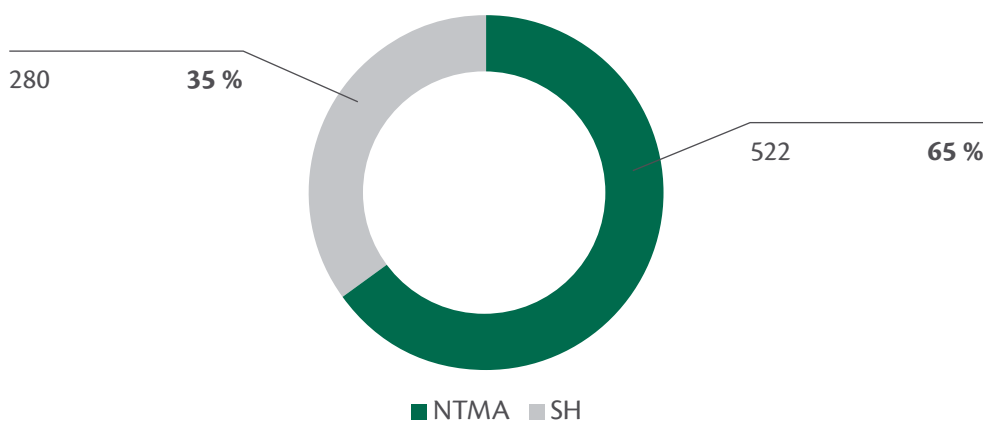
2.1.3 pav. Gautų MGP paraiškų skaičius pagal mokslo sritis (I–VII kvietimai)

Visuose kvietimuose NTMA mokslo sričių paraiškų dalis buvo didesnė nei SH mokslo sričių paraiškų (žr. 2.1.4 pav.).

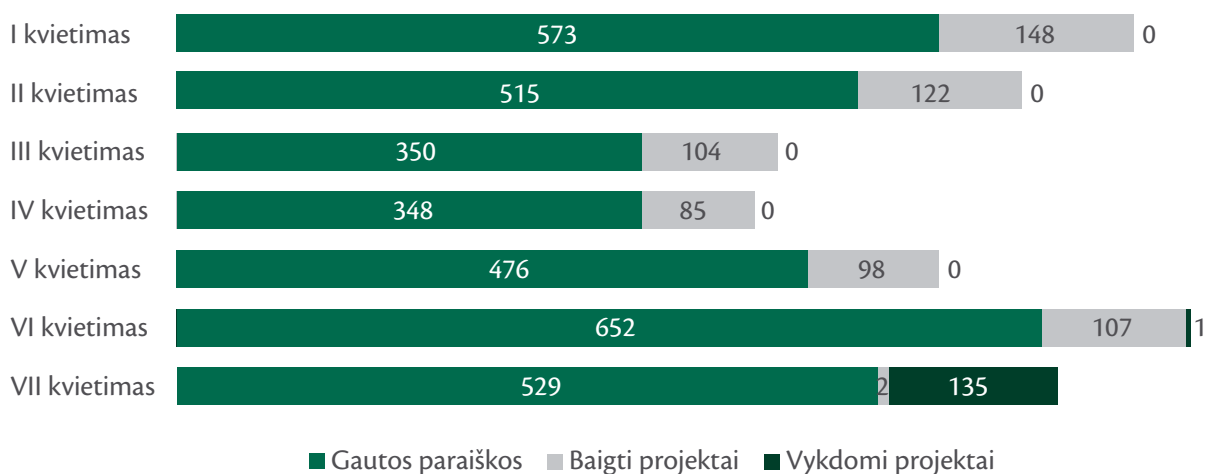
2.1.4 pav. Gautų MGP paraiškų skaičius pagal kvietimus ir mokslo sričių grupes

MGP I–VII kvietimų metu iš viso buvo finansuoti 802 projektai. NTMA mokslo sričių grupės projektai sudarė 65 proc., SH mokslo sričių – 35 proc. visų finansuotų projektų (žr. 2.1.5 pav.).

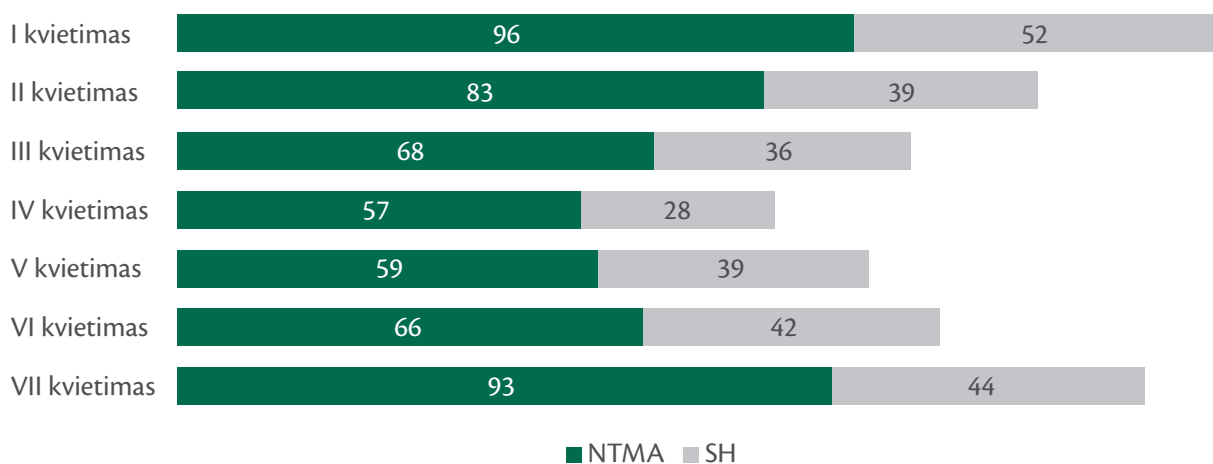
2.1.5 pav. Finansuojamų MGP (baigtų ir vykdomų) skaičius ir dalis SH ir NTMA mokslo sričių grupėse (visuose I–VII kvietimuose)

Daugiausiai finansuota I ir VII, mažiausiai – IV ir V kvietimų MGP. Pažymėtina, kad dalis šioje statistikoje aprašytų projektų dar tebėra įgyvendinami. Šiuo metu vykdomas vienas VI kvietimo MGP ir didžioji dalis VII kvietimo projektų. Detali nagrinėjamų MGP kvietimų statistika pagal projektų įgyvendinimo būseną pateikta 2.1.6 pav.

2.1.6 pav. MGP skaičius pagal kvietimus ir jų įgyvendinimo būseną

Visuose kvietimuose maždaug trečdalis finansuojamų projektų priklauso SH mokslo sričių grupei, o du trečdaliai – NTMA mokslų sritims (žr. 2.1.7 pav.). Šis santykis nedaug skiriasi nuo paraiškų santykio (29 proc. SH ir 71 proc. NTMA).

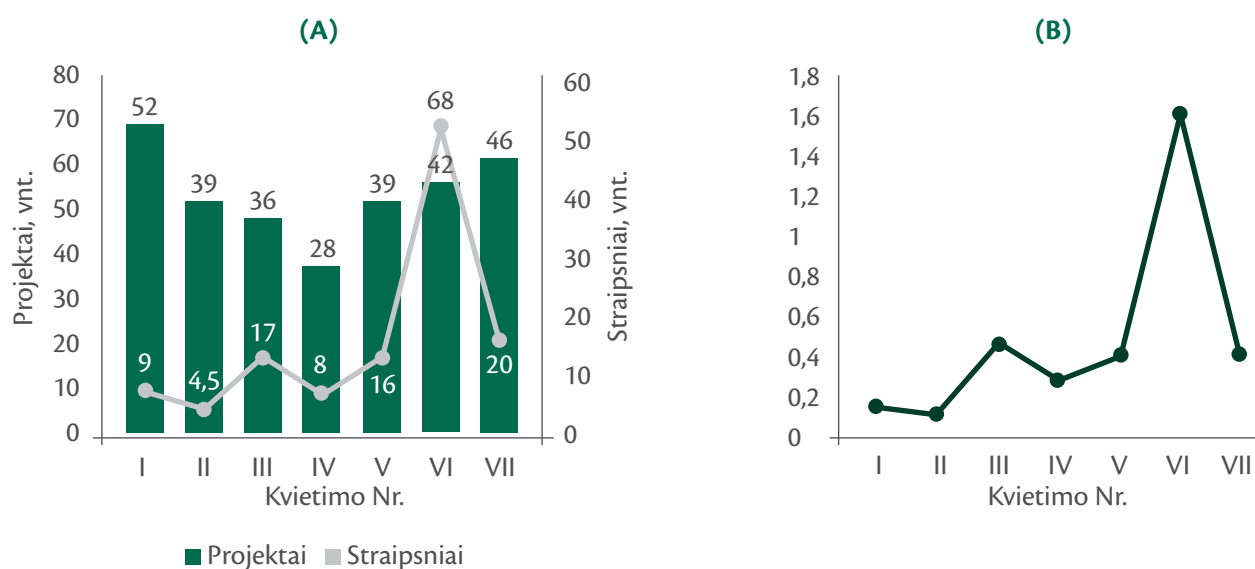
2.1.7 pav. Finansuojamų MGP skaičius (baigti ir vykdomi) pagal kvietimus ir mokslo sričių grupes

2.2. Statistinis priemonės projektų rezultatų įvertinimas

Šiame skyriuje apžvelgiami duomenys apie tas mokslines publikacijas, kurios paskelbtos vykdant ar įvykdžius MGP I–VII kvietimų ir turi nuorodas į LMT finansavimą. Atskirai nagrinėjami duomenys dviejose sričių grupėse: socialinių ir humanitarinių, gamtos, technologijos, medicinos ir sveikatos bei žemės ūkio mokslų. Vertinant projektų rezultatus būtina atkreipti dėmesį į tai, kad projektų vykdymo trukmė skyrėsi tiek atskiruose MGP kvietimuose, tiek ir viename kvietime. I kvietimo projektai buvo itin trumpi (nuo 3 iki 6 mėn.), vėlesniuose kvietimuose projektų įgyvendinimo laikotarpis ilgėjo nuo 15 iki 28 mėn.

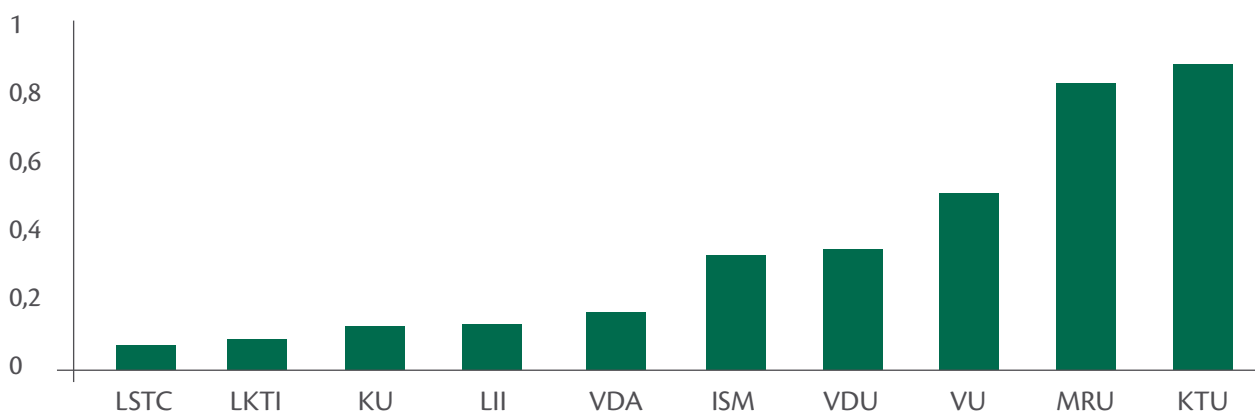
SH mokslų sričių mokslinių straipsnių bibliometrinė analizė

Bendrai vertinant vienam SH mokslų sričių projektui tenkanti WoS straipsnių skaičių per visus MGP kvietimus reikia pasakyti, kad jis nėra aukštas ir siekia 0,5 straipsnio (282 projektai, 142,5 straipsnio). 2.2.1A pav. pateikta informacija apie kiekvieno kvietimo projektų ir WoS straipsnių skaičių, o 2.2.1B pav. – straipsnių ir projektų santykis. Šis rodiklis turi tendenciją augti (dalis VII kvietimo projektų duomenų rinkimo metu dar tebebuvo vykdomi, todėl tik vėliau bus galima analizuoti šio kvietimo rezultatus). I–II kvietimuose jis buvo lygus atitinkamai 0,17 ir 0,11 straipsnio projektui, o III ir paskesniuose kvietimuose paaugo (III – 0,47, V – 0,41). Jis ypač didelis VI kvietime. Šio kvietimo rezultatas didesnis maždaug 3 kartus (1,6 straipsnio projektui). Pagrindinė priežastis – didelis skaičius publikacijų, kurios skelbtos kaip konferencijų medžiaga (*proceedings paper*). VI kvietime tokių publikacijų iš visų WoS straipsnių yra apie trečdalis, o tai reikšmingai daugiau nei kitų kvietimų atveju. Dar daugiau, pusė šio tipo publikacijų sukurta įgyvendinant vieną projektą. Paminėtina, kad augimui įtakos neturėjo SH mokslų projektų struktūra pagal sritis (iš esmės ir 2014, ir 2015 m. H ir S projektų santykis yra panašus, nors 2015 m. S projektų skaičius paaugo nuo 25 iki 29, o H išliko stabilus – 11 (informacija iš *spektras.lmt.lt*). Įtakos nepadarė ir skelbtas bendrų su JAV mokslininkais projektų konkursas, nes iš SH mokslų sričių bendradarbiavimo projektų buvo nedaug.

2.2.1 pav. SH mokslų sričių projektų ir straipsnių, išspausdintų WoS duomenų bazėje referuojamuose žurnaluose, skaičiai (A) bei straipsnių ir projektų skaičiaus santykis (B). (Dalis VII kvietimo projektų duomenų rinkimo metu dar tebebuvo vykdomi.)

Vienam projektui tenkančių SH mokslų WoS straipsnių skaičius pagal institucijas pateiktas 2.2.2 pav. Jis vertintas tik tų institucijų, kurios įgyvendino daugiau nei 6 MGP, nes šitaip iš dalies atsižvelgiama į institucijų palyginamumą mokslinio potencialo požiūriu. Trys MGP vykdžiusios institucijos (LLTI, LTI, LKI) per visą laikotarpį nepaskelbė nė vieno WoS straipsnio, tačiau būtina atsižvelgti į tai, jog tai yra humanitarinių mokslų institucijos. Kaip matome iš 2.2.2 pav., formaliai vertinant visus kvietimus, didžiausias projektui tenkančių straipsnių skaičius yra KTU ir MRU (atitinkamai 0,88 ir 0,83), toliau rikiuojasi VU (0,5) ir VDU bei ISM (0,35). Žemiausias rodiklis – LSTC (iš 14 projektų 1 straipsnis), LKTI (iš 11 – 1), KU (iš 8 – 1), LII (iš 15 – 2). Šioje institucijų grupėje matome ir lituanistikos srityje dirbančias, ir socialinių mokslų institucijas. Institucijų rodikliai priklauso nuo to, ar WoS publikacijomis laikomi tik straipsniai žurnaluose, ar ir straipsniai konferencijų darbų rinkiniuose (*proceedings paper*). Pavyzdžiui, pastarosios sudaro net 41 proc. KTU publikacijų, kitų institucijų – apie 20 proc. Vis dėlto šiuos institucijų rodiklius būtina vertinti žvelgiant į WoS straipsnių ir projektų rodiklio dinamiką laike, kuri atskleidžia MGP poveikio institucijos WoS mokslo produkcijai pobūdį.

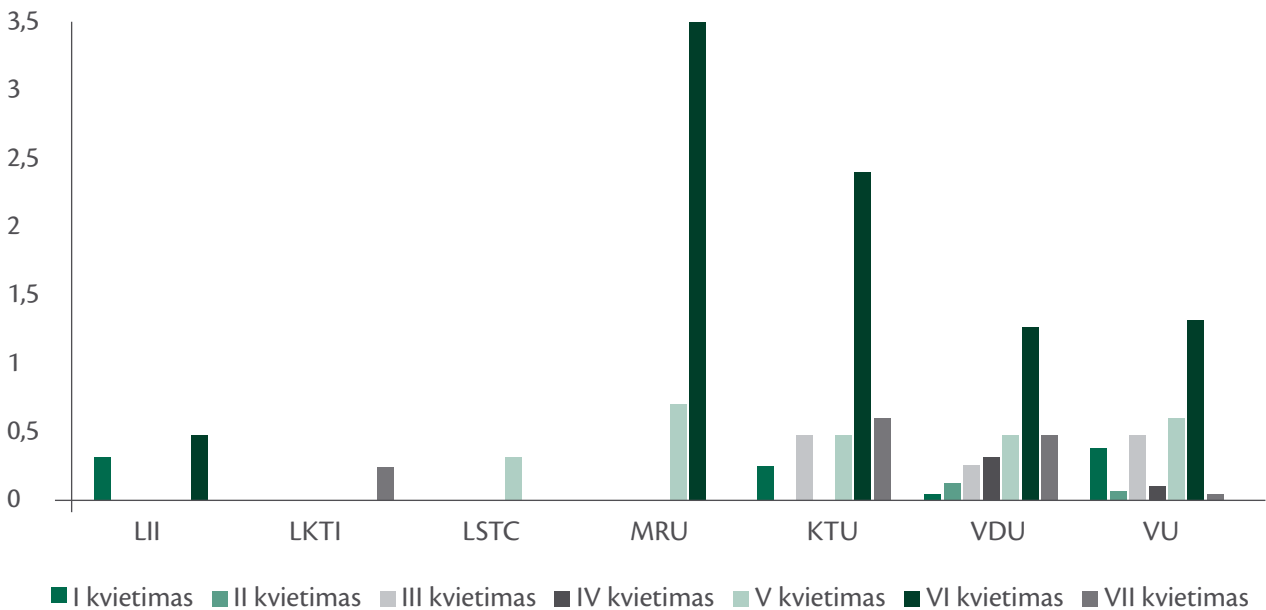

2.2.2 pav. SH mokslų sričių straipsnių ir projektų santykio rodiklis pagal institucijas, įgyvendinusias daugiau nei 6 MGP

2.2.3 pav. pateikta informacija apie institucijų WoS straipsnių ir projektų santykį apžvelgiant tik tas institucijas, kurios vykdė visų septynių arba šešių iš septynių MGP kvietimų projektus, o bendras vykdytų projektų skaičius buvo šeši ir daugiau. Toks pjūvis leidžia vertinti, kokios šio poveikio tendencijos, ar MGP poveikis yra ilgalaikis, ar momentinis, nesistemiškas. Išsiskiria dvi MGP poveikio grupės.

Pirmojoje grupėje (VU, VDU ir KTU) WoS straipsnių buvo publikuojama vykdant kiekvieno MGP kvietimo projektus. Atsižvelgus į VI ir VII kvietimų ypatumus, visose šios grupės institucijose galima įžvelgti bendrą tendenciją – WoS publikacijų ir projektų santykis auga.

Antrosios grupės institucijų straipsnių skaičius yra per mažas tendencijoms apibendrinti. MGP poveikis WoS publikacijoms šiuo atveju buvo epizodinis, WoS straipsniai publikuoti tik vykdant vieno ar dviejų MGP kvietimų projektus. Nors šios institucijos vykdė visų ar beveik visų MGP kvietimų projektus, WoS publikacijos skelbtos tik vieno ar dviejų kvietimų projektuose. Pavyzdžiui, LKTI ar LSTC, nors vykdė projektus, WoS straipsnių paskelbė įgyvendindami tik vieno MGP kvietimo projektus, LII ir MRU – dviejų. Paminėtinas produktyvus MRU rezultatas vykdant VI kvietimo projektus (jis paaiškina ir aukštą MRU poziciją 2.2.2 pav.), tačiau tokių publikacijų visai nebuvo įgyvendinant kitų kvietimų projektus.

2.2.3 pav. SH mokslų sričių straipsnių ir projektų santykio rodiklis pagal institucijas, kurios vykdė visų arba šešių iš septynių kvietimų projektus ir kurių bendras projektų skaičius yra šeši ir daugiau

Apibendrinant darytinos kelios išvados.

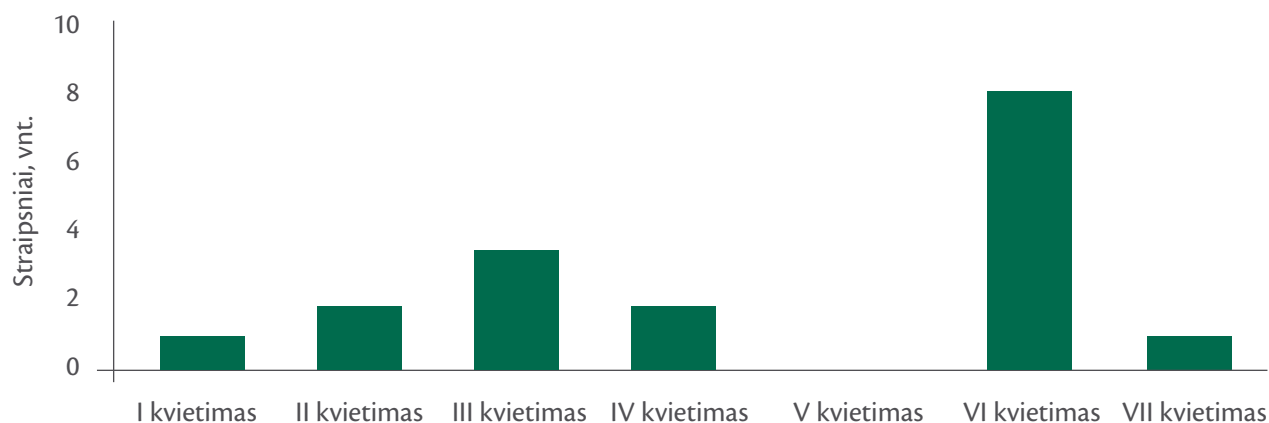
Pirma, vertinant MGP poveikį WoS publikacijų skaičiui SH mokslų srityse reikia atsižvelgti į tai, kad rezultatų sklaida šiose srityse Lietuvoje dažnai orientuota į nacionalinio lygmens monografijas, straipsnius institucijų žurnaluose ir pan. MGP priemonė yra tik vienas iš daugelio veiksnių, skatinančių SH mokslų publikacijų tarptautiškumo didinimą, todėl jo indėlis bendrame kitų veiksnių kontekste išskirti sudėtinga.

Antra, žemi publikavimo WoS žurnaluose rodikliai taip pat sąlygoti šių mokslų būklės. Socialinių mokslų srityje aprūpinimas kokybiškais, šiuolaikiniais duomenų ištekliais yra itin ribotas. Tai trukdo parengti didelio tarptautinio matomumo publikacijas.

Trečia, dažnas socialinių mokslų projektas pradedamas nuo metodologijų rengimo, apklausų organizavimo ir vykdymo, duomenų tvarkymo darbų, tad straipsnių aukšto tarptautinio lygio WoS žurnalams parengimas, recenzavimo ciklų įveikimas tiesiog netelpa į MGP vykdymo trukmę. Todėl įprasta praktika – skelbti rezultatus nacionalinio lygmens leidiniuose bei Lietuvoje (neretai – projekto vykdytojų institucijos) leidžiamuose WoS referuojamuose žurnaluose. Kalbant apie globalaus pobūdžio veiksnius, būtina suprasti, kad publikavimas WoS referuojamuose žurnaluose sąlygotas ir tarptautinių atskirų SH mokslų sričių diskursų, juos formuojančių galios santykių, kurie diktuoja tematiką, metodų ir pan. prioritetus. Pvz., bent jau sociologijos mokslo kryptyje publikuoti straipsnį, analizuojantį procesus didžiosiose valstybėse, šansai didesni nei tokį, kuriame koncentruojamasi į mažą; lygiai kaip ir didesni šansai publikuoti sinchroninio lyginamojo pobūdžio straipsnį (įtraukiantį keletą šalių) nei analizuojantį vienos mažos šalies atvejį. Tai tik vienos krypties pavyzdžiai, tačiau socialinių mokslų kiekviena kryptis turi itin specifiską tarptautinį diskursą ir jis turi efektą šių mokslų publikacijų tarptautiškumui.

Vienam I–VII MGP kvietimo SH mokslų projektui tenka vos 0,026 publikacijos WoS duomenų bazės Q1 kvartilės žurnaluose. Tai gana žemas rodiklis pagal bendrą visų kvietimų SH projektų skaičių. Toks mažas aukšto tarptautinio matomumo straipsnių skaičius atspindi du aspektus: SH mokslų, kuriuose tyrimai dažnai apibendrinami monografijose, specifiką ir SH mokslų ypatumą Lietuvoje rezultatus skelbti vietiniuose žurnaluose.

Straipsnių WoS Q1 kvartilės žurnaluose skaičius toks mažas (žr. 2.2.4 pav.), kad nepatikima iš jo daryti išvadas. Vilčių teikia VI kvietimo projektų rezultatai – aštuoni straipsniai. VII kvietimo rezultatus dar per anksti vertinti.

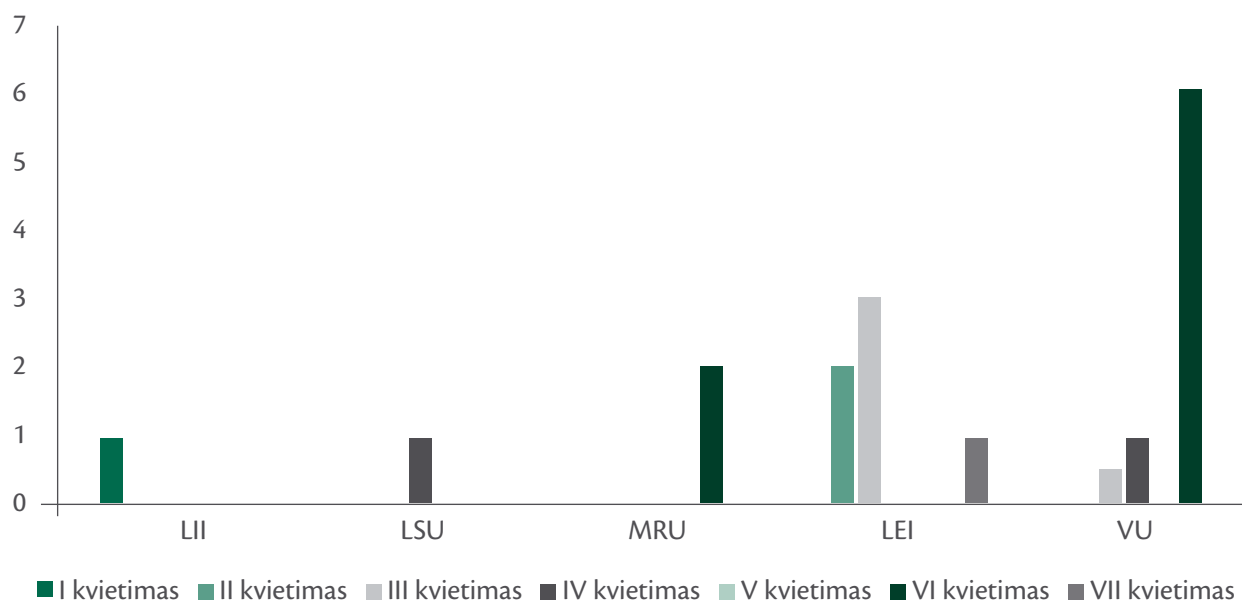

2.2.4 pav. Straipsnių, kurie buvo išspausdinti į WoS duomenų bazės Q1 kvartilę patenkančiuose žurnaluose užbaigus I–VII kvietimo mokslininkų grupių projektus, skaičiai

Žymesnis WoS publikacijų skaičiaus padidėjimas vykdant VI kvietimo projektus galėtų būti susijęs ir su institucijose pasikeitusiomis publikacijų skatinimo bei produkcijos vertinimo sistemomis, kuriose daugiau atsižvelgiama į mokslo rezultatų viešinimo kokybę siekiant atestacijos ar dalyvaujant konkursuose mokslinėms pareigoms užimti. Kadangi palyginamajame ir kasmetiniame mokslinės produkcijos vertinime vis daugiau dėmesio skiriama mokslinės produkcijos kokybei, institucijos pradėjo labiau skatinti mokslininkus savo mokslinių tyrimų rezultatus publikuoti aukšto tarptautinio lygio žurnaluose. Taip pat galima manyti, kad pirmieji septyni MGP kvietimai ir juos laimėję projektai įgalino Lietuvos SH mokslų mokslininkus vis daugiau įsitraukti į tarptautinius tinklus, perimti naujas tyrimų metodikas ir aktualias mokslo tematikas, dominančias mokslo bendruomenę Lietuvoje ir už jos ribų. Laikui bėgant galimai keitėsi ir bent jau kai kurių SH mokslų kryptių orientacija, siekiant publikuoti WoS Q1 kvartilės, o ne vietiniuose žurnaluose. Be to, projektų dalyvių dalyvavimas tarptautinėse konferencijose ir vizitai į užsienio institucijas galimai palaipsniui duoda rezultatų – bendradarbiavimas su užsienio mokslininkais taip pat įgalina intensyvesnę publikavimą aukšto tarptautinio matomumo žurnaluose. MGP priemonė yra reikšmingas įrankis įgyvendinant siekį Lietuvos mokslininkų darbus viešinti didelio tarptautinio matomumo žurnaluose.

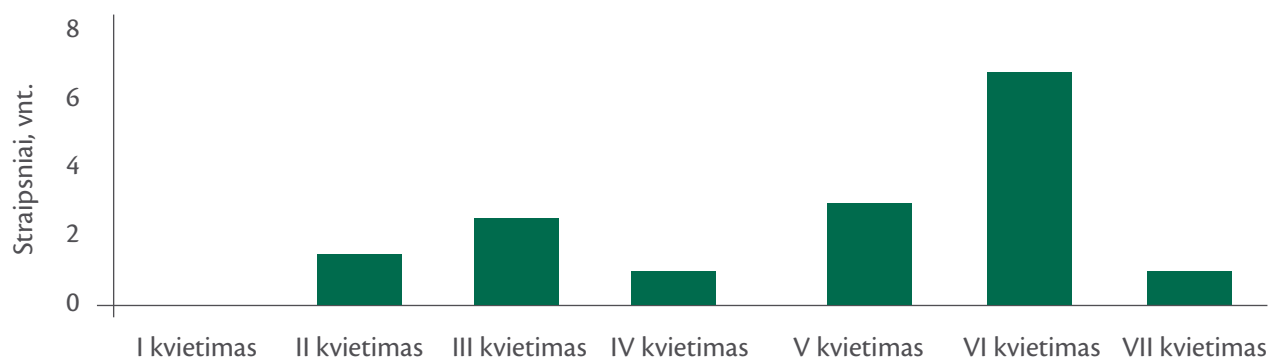
Apžvelgdami vykdant SH mokslų MGP parengtų straipsnių, kurie išspausdinti į Q1 kvartilę patenkančiuose žurnaluose, skaičius pagal projektus laimėjusias institucijas (2.2.5 pav.) matome, kad pirmąją dvi institucijos: VU – 7,5 straipsnio ir LEI – 6 straipsniai. Pažymėtina, kad pasiskirstymas pagal kvietimus nėra tolygus. VU mokslininkai paskelbė šešis straipsnius į Q1 kvartilę patenkančiuose žurnaluose publikuodami VI kvietimo projektų rezultatus bei pusantro straipsnio skelbdami III ir IV kvietimų projektų rezultatus, o LEI mokslininkai publikavo du ir tris straipsnius viešindami II ir III kvietimų projektų rezultatus. Tai rodo, kad LEI anksčiau pradėjo publikuoti straipsnius SH srityse į Q1 kvartilę patenkančiuose žurnaluose, o VU – vėliau, vykdant III ir IV kvietimų projektus. VU mokslininkų straipsnių skaičius reikšmingai išaugo vykdant VI kvietimo projektus.

Antrosios grupės institucijos (MRU, LII ir LSU) publikavo po vieną ar du straipsnius į Q1 kvartilę patenkančiuose žurnaluose viešindamos įvairių kvietimų projektų rezultatus. Pažymėtina, kad I kvietimo projektą įvykdę LII mokslininkai savo rezultatus paskelbė į Q1 kvartilę patenkančiame žurnale. Deja, tai buvo vienintelis LII mokslininkų SH mokslų srities straipsnis per visą MGP vykdymo laikotarpį. Panaši tendencija matyti ir LSU, kurio mokslininkai publikavo vieną straipsnį, apibendrinantį IV kvietimo projekto rezultatus, bei MRU, kurio mokslininkai, baigę VI kvietimo projektus, parengė du straipsnius į Q1 kvartilę patenkančiuose žurnaluose.

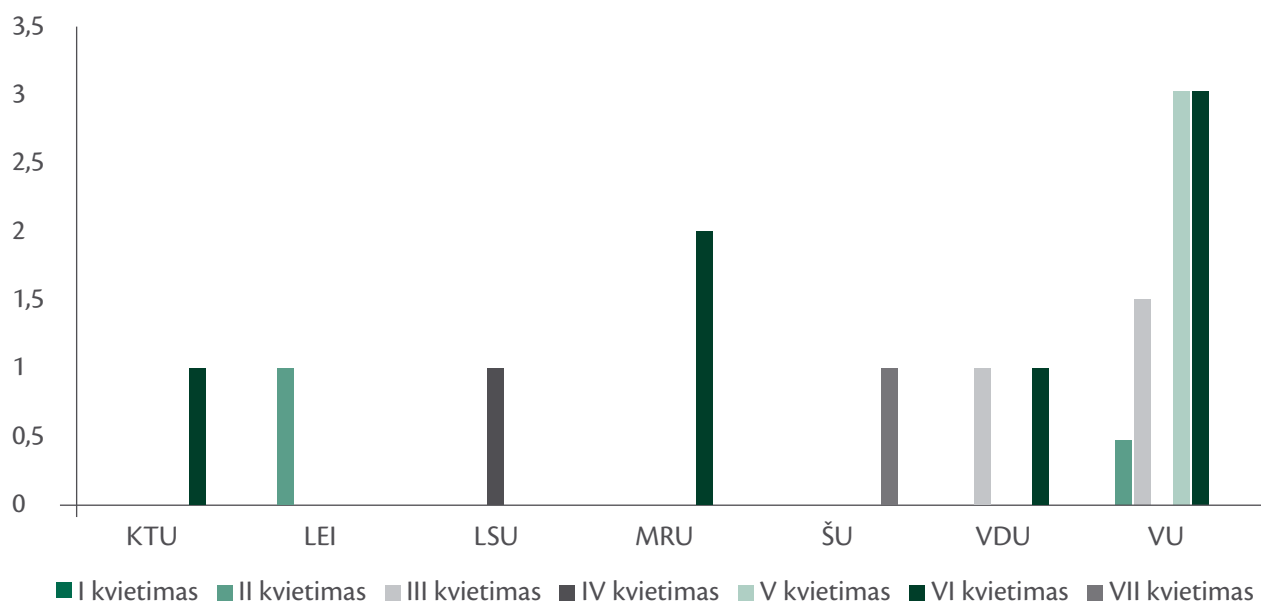
2.2.5 pav. Institucijų laimėtų I–VII kvietimų SH sričių grupės MGP ir įvykdžius šiuos projektus gautų rezultatų pagrindu parengtų straipsnių, kurie buvo išspausdinti į WoS Q1 kvartilę patenkančiuose žurnaluose, skaičiai pagal kvietimus ir institucijas

Vidutiniškai vienam I–VII MGP kvietimo SH mokslų projektui tenka vos 0,06 publikacijos Q2 kvartilės žurnaluose. Tai du kartus daugiau nei straipsnių žurnaluose, patenkančiuose į Q1 kvartilę, tačiau šie skaičiai labai maži, netgi atsižvelgiant į SH mokslų specifiką. Nė vienas I kvietimo SH mokslų grupės projekto rezultatas nebuvo skelbtas į Q2 kvartilę patenkančiame žurnale, o vėlesnių kvietimų projektų rezultatų skelbimas šio lygmens žurnaluose pamažu augo, išskyrus sunkiai paaiškinamą IV kvietimo SH projektų rezultatų publikavimo kokybinį smuktelėjimą – šio kvietimo projektai iš viso generavo tik vieną Q2 lygio publikaciją. VII kvietimo projektų vykdymas dar nėra pasibaigęs, tad jų rezultatų Q2 lygio publikacijų skaičių bus galima įvertinti tik vėliau. SH sričių projektų rezultatų publikacijų į Q2 kvartilę patenkančiuose žurnaluose pasiskirstymas pagal MGP kvietimus pavaizduotas 2.2.6 pav.

2.2.6 pav. SH sričių grupės projektų rezultatų, kurie buvo išspausdinti į Q2 kvartilę WoS duomenų bazėje patenkančiuose žurnaluose, skaičiai

Pusę visų SH mokslų projektų publikacijų Q2 kvartilės žurnaluose paskelbė VU mokslininkai, po dvi tokias publikacijas išspausdino VDU ir MRU mokslinių projektų vykdytojai, KTU, LSU, ŠU ir LEI mokslininkai paskelbė po vieną publikaciją (žr. 2.2.7 pav.). Vis dėlto šiuo požiūriu pirmaujančių institucijų mokslininkams nepavyko paskelbti nė vieno Q2 lygio straipsnio vykdant IV kvietimo projektus. Šio kvietimo metu tik LSU mokslininkai paskelbė vieną tokį straipsnį. VII kvietimo projektų rezultatų skelbtų Q2 lygio žurnaluose, skaičiai liudija, kad tokių publikacijų geografinė plečiasi: net keturių institucijų laimėtų projektų vykdytojai paskelbė Q2 lygio publikacijas.

2.2.7 pav. SH mokslų straipsnių, išspausdintų į Q2 kvartilę WoS duomenų bazėje patenkančiuose žurnaluose, skaičiai pagal kvietimus ir institucijas

Absolūtus humanitarinių mokslų straipsnių citavimų skaičius nėra informatyvus. Mat šioje mokslų srityje dažnai cituojami kontroversiški tyrimai ir abejotini rezultatai, siekiant su jais ginčytis, rodyti savo tyrimų privalumą. Šitaip silpnesnės ir netgi silpnos publikacijos neretai sulaukia daugiau dėmesio nei solidūs, mokliškai pagrįsti straipsniai. Silpnų publikacijų citavimas itin būdingas tyrimuose, kurie patys tiria kitus tyrimus (tyrinėjimų kritika kaip atskira tyrimų rūšis ypač paplitusi istorijos, filosofijos moksluose). Didžiausią prestižą humanitariniuose moksluose turi monografijos, teminiai straipsnių rinkiniai, šaltinių publikacijos, kuriose mokslininkai skelbia ne tik šaltinį, bet ir su juo susijusius savo tyrimus bei jų apibendrinimus. Bendri HM publikacijų rodikliai jau aptarti šio poskyrio pradžioje. Paminėtina, kad nemažai publikacijų pasirodė praėjus nuo 1 iki 5 metų pasibaigus projektui. Tai reiškia, kad mokslininkai arba nespėdavo įvykdyti savo įsipareigojimų, arba tebūdavo įsipareigoję pateikti recenzuotą rankraštį, arba vykdydami projektą medžiagos surinkdavo daugiau nei suplanavę, taigi norėdami parengti kokybiškesnę knygą užtrukdavo iki jos publikacijos ilgiau. Indeksuoti žurnalai savaime nerodo humanitarinių mokslų tyrimo kokybės. Publikacijos anglų kalba, kalbant apie lituanistinius tyrimus, tarp pačių humanitarų nėra prioritetingos. Čia kaip prestižiniai jau yra įsitvirtinę žurnalai kitomis kalbomis (lietuvių, latvių, lenkų ir kt.). Kita vertus, formalieji reikalavimai publikuoti periodiniuose angliškai leidžiamuose ir duomenų bazėse referuojamuose žurnaluose skatina atitinkamą humanitarinių mokslų srities mokslininkų elgesį, ir tokių publikacijų kasmet gausėja. Vis dėlto vien tik publikacijos vieta ar kalba nėra humanitarinės publikacijos kokybės garantas. Kiekviena šių publikacijų reikalauja kokybinio ekspertinio tyrimo, o statistinė bibliometrinė analizė to negali atspindėti.

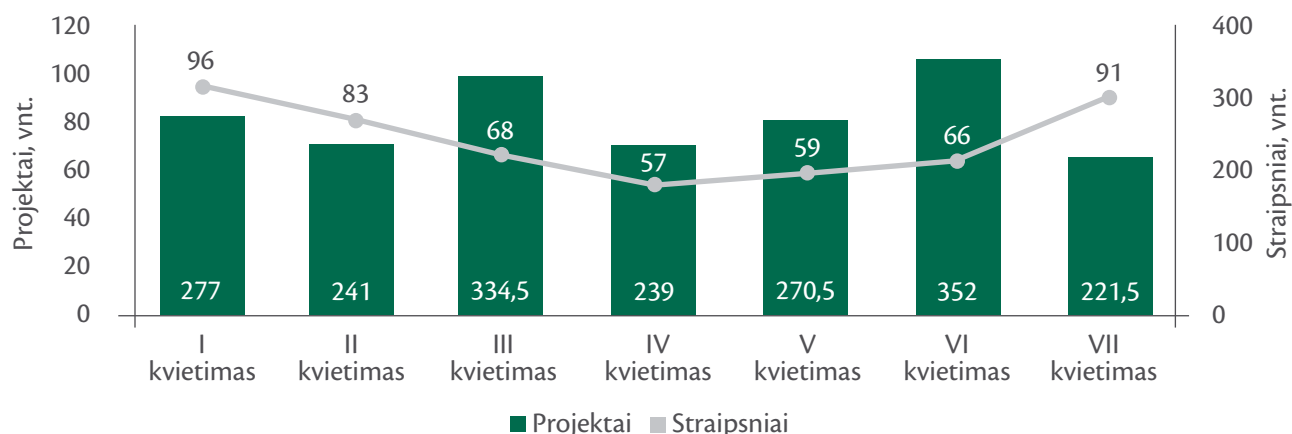
Apibendrinant SH mokslų sričių MGP vykdymo poveikį publikacijų aukščiausio lygio tarptautiniuose žurnaluose požiūriu galima daryti išvadą, kad jis yra, pasireiškia kartu su kitais veiksniais, pastaruoju metu šiek tiek didėja ir turi perspektyvą stiprėti. Jį padidinti galima labiau diferencijuojant vertinimo kriterijus humanitariniuose ir socialiniuose moksluose bei atskirose socialinių mokslų kryptyse, kurios turi akivaizdžią specifiką, taip pat įtraukiant į teikiamų projektų paraiškų reikalavimą nurodyti žurnalų, kuriuose ketinama publikuoti tyrimo rezultatus, tarptautinį mokslinį lygį (priklausomybę Q1 ar Q2 kvartilėms ar aukštą kotiravimą konkrečioje mokslo kryptyje).

NTMA mokslų sričių mokslinių straipsnių bibliometrinė analizė

Apibendrinus visų septynių kvietimų rezultatus matyti, kad vieno NTMA projekto rezultatai buvo paskelbti vidutiniškai keturiuose straipsniuose. Septyniuose kvietimuose finansuotų projektų ir straipsnių, išspausdintų su nuoroda į LMT finansavimą tiems projektams WoS duomenų bazėje referuojamuose žurnaluose, skaičiai pateikti

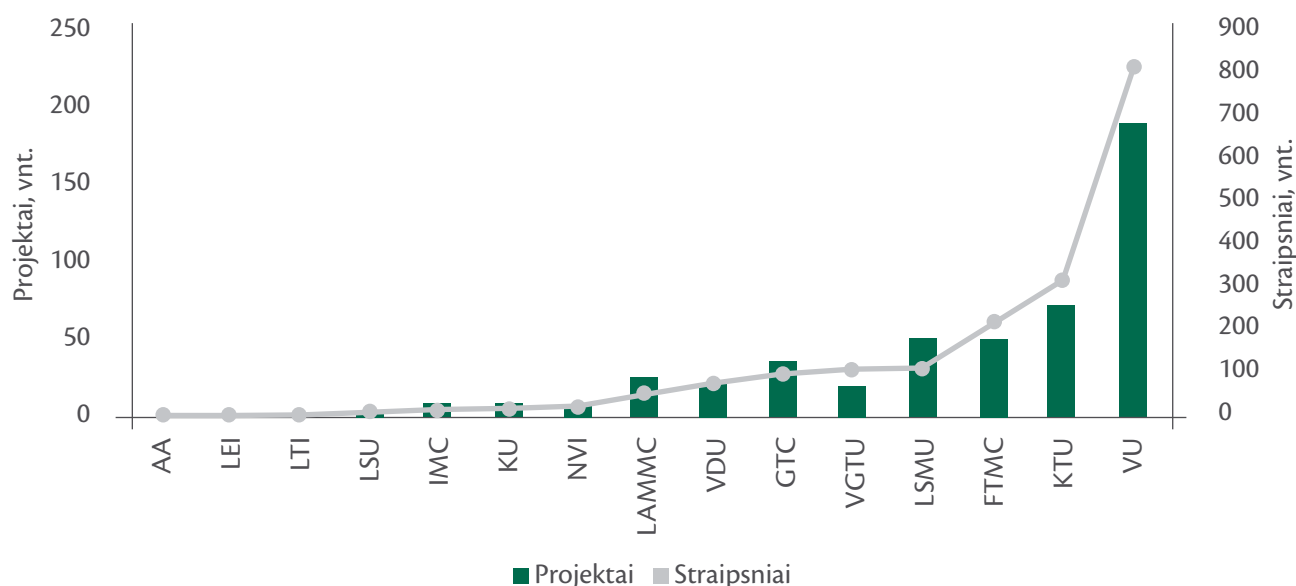

2.2.8 pav. Lyginant vienam projektui tenkančių straipsnių skaičių septyniuose kvietimuose būtina atkreipti dėmesį į tai, kad baigę projektą daugiau nei 90 proc. NTMA mokslų projektų vykdytojų grupių paskelbė straipsnių projekto tematika; 38 proc. projektų vykdytojų po vieną, 23 proc. – po du, o dar 31 proc. – tris ir daugiau straipsnių WoS duomenų bazėje referuojamuose žurnaluose. Straipsnių paskutiniųjų kvietimų projektų tematikomis dar padaugės. Netgi be pataisos dėl šio efekto ir neatsižvelgiant į galbūt atsitiktines fluktuacijas, vienam projektui tenkančių straipsnių skaičius auga nuo 2,9 I ir II kvietime iki 5,3 VI kvietime. VII kvietimo, vykusio 2016 m., projektų rezultatus apibūdinti dar per anksti. Taigi galima pasidžiaugti, kad kiekybiniu požiūriu MGP tampa vis produktyvesni, tačiau šią tendenciją reikia vertinti atsižvelgiant ir į straipsnių kokybės dinamiką, pavyzdžiui, į tai, kiek projektų vykdytojai spausdina straipsnių į WoS duomenų bazės Q1 ir Q2 kvartiles patenkančiuose žurnaluose (žr. žemiau).

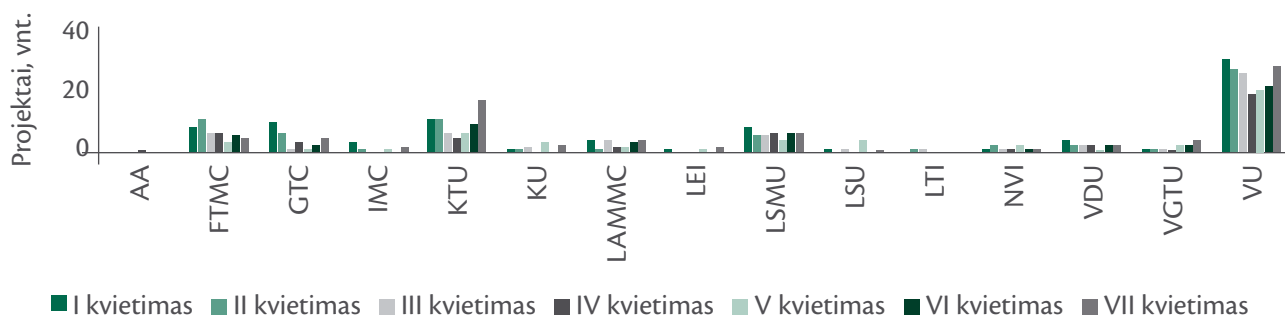
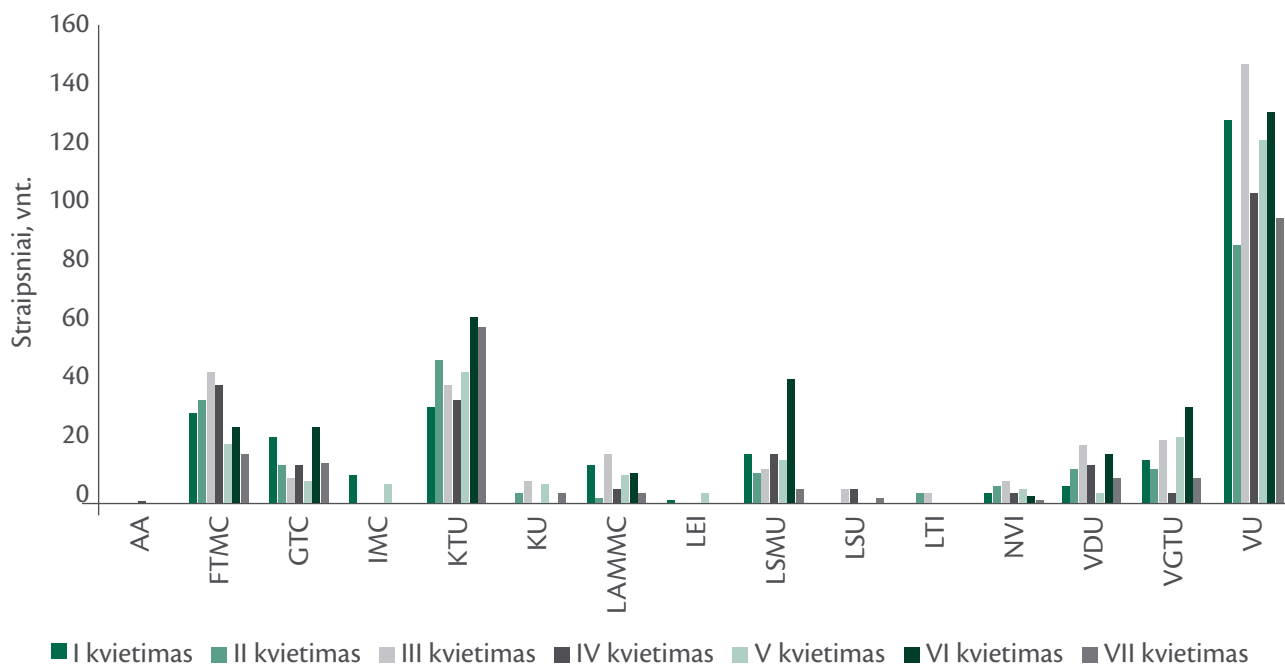
2.2.8 pav. NTMA mokslų projektų skaičius (kreivė) ir tų projektų tematika paskelbtų straipsnių, kurie buvo išspausdinti WoS duomenų bazėje referuojamuose žurnaluose (stulpeliai), skaičius

Projektų skaičius ir tų projektų tematika paskelbtų straipsnių, kurie buvo išspausdinti WoS duomenų bazėje referuojamuose žurnaluose, skaičius pagal institucijas pateiktas 2.2.9 pav. Vienam projektui tenkančių straipsnių skaičius vidutiniškai gerai koreliuoja su institucijos vykdytų projektų skaičiumi: prasideda nuo vieno vieną projektą įgyvendinusoje institucijoje ir didėja iki daugiau nei 4 daugiausia projektų įvykdžiusiose institucijose (VU, KTU, FTMC). Iš bendros tendencijos išsiskiria nedaug projektų vykdę LTI ir LSU ir vidutinį projektų skaičių įgyvendinęs VGTU (vienam projektui tenka net 6,1 straipsnio). Vertinant šiuos rezultatus reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad didelė dalis VGTU ir KTU autorių straipsnių išspausdinti šiose institucijose leidžiamuose žurnaluose, įtrauktuose į WoS duomenų bazę.

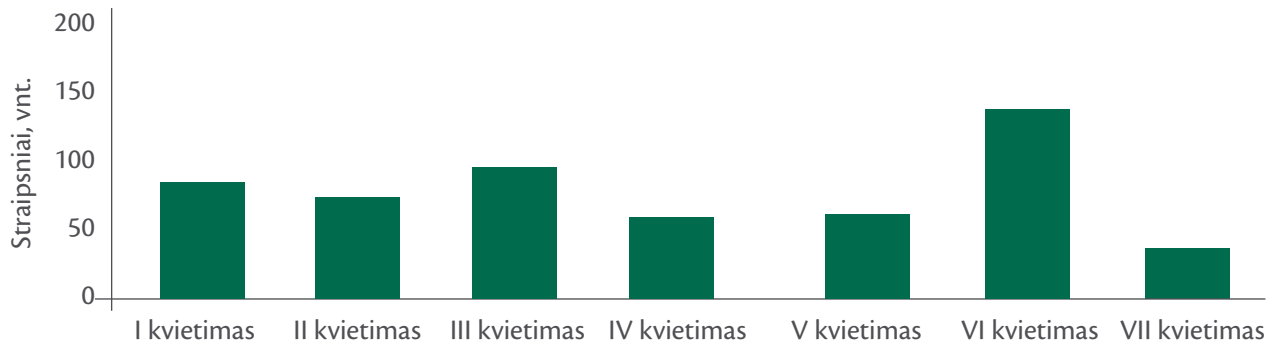
2.2.9 pav. NTMA mokslų sričių projektų skaičius (stulpeliai) ir tų projektų tematika paskelbtų straipsnių, kurie buvo išspausdinti WoS duomenų bazėje referuojamuose žurnaluose (kreivė), skaičius pagal institucijas

Duomenys apie NTMA mokslų sričių projektų ir tų projektų tematika paskelbtų straipsnių WoS duomenų bazėje referuojamuose žurnaluose skaičius pagal institucijas ir kvietimus pateikti 2.2.10 pav. Šie duomenys gali būti naudingi institucijoms vertinant savo mokslo politikos raidą ir planuojant ateities veiklas, bet jie nėra pakankami, kad būtų galima daryti išvadas apie MGP poveikį.

2.2.10 pav. NTMA mokslų sričių projektų ir tų projektų tematika paskelbtų straipsnių, kurie buvo išspausdinti WoS duomenų bazėje referuojamuose žurnaluose, skaičiai pagal institucijas ir kvietimus

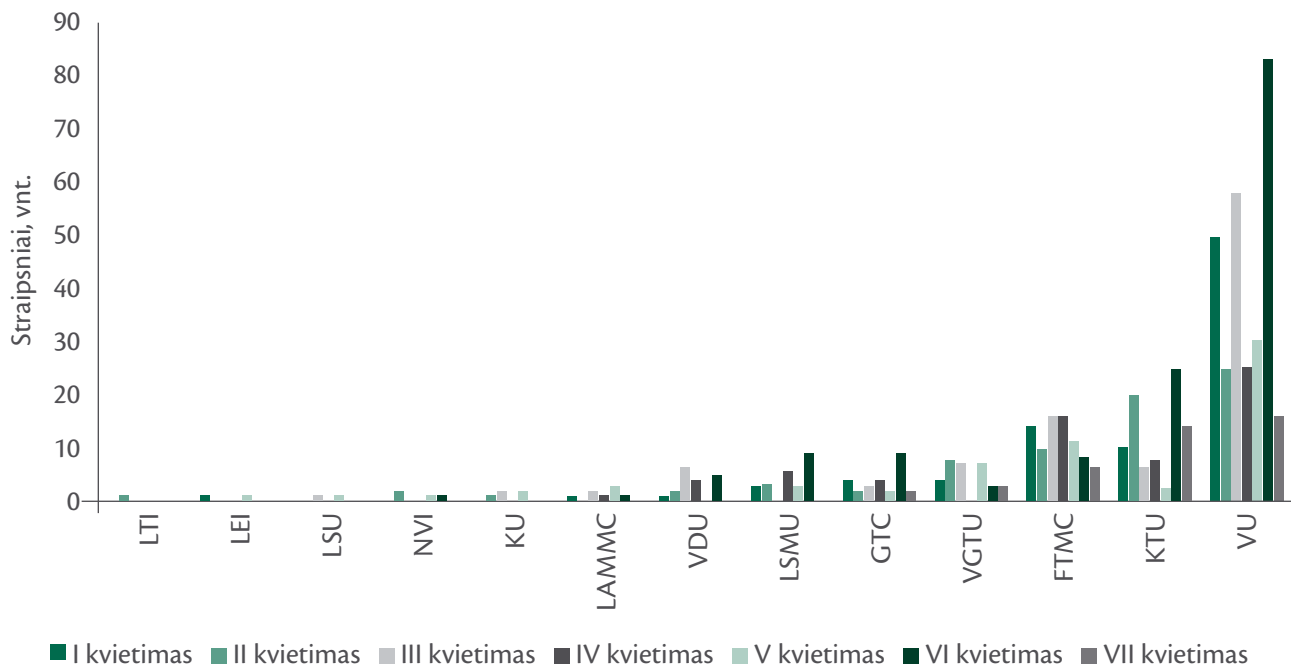
WoS duomenų bazės kvartilės Q1 žurnaluose paskelbtų straipsnių skaičius tiesiogiai koreliuoja su NTMA vykdytų projektų skaičiumi. Pirmųjų trijų kvietimų Q1 publikacijų skaičius kinta nuo 74 iki 100, tačiau IV ir V kvietimų Q1 publikacijų skaičius mažesnis (63) nei ankstesnių kvietimų, taip pat ir vykdytų projektų skaičiai atitinkamai 57 ir 59 (2.2.11 pav.). Beje, šių dviejų kvietimų ir bendri publikacijų skaičiai mažesni. Tiesa, III kvietimo Q1 publikacijų skaičius santykinai didesnis už pirmųjų dviejų kvietimų, nors vykdytų projektų skaičius mažesnis apie 15–20 proc. Nors VI kvietimo finansuojamų projektų skaičius tik apie 10 proc. didesnis nei IV ir V kvietimų, stebimas ženklus Q1 publikacijų augimas ir galima prognozuoti, kad ta tendencija bus išlaikyta ir VII kvietimo atveju. Tai iš dalies susiję su tuo, kad sklaidos įsipareigojimuose tiek projektų paraiškose, tiek ekspertinio vertinimo metu vis labiau atsižvelgiama į publikacijų kokybę. Tokią tendenciją būtina skatinti ir publikacijų kokybė turi būti vienas pagrindinių MGP rodiklių.

2.2.11 pav. NTMA sričių grupės projektų WoS Q1 straipsnių skaičius pagal kvietimus

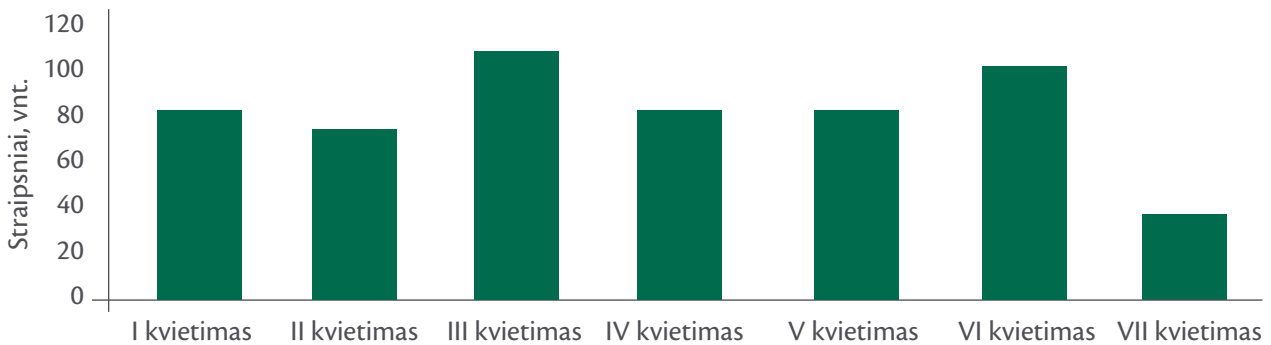
Paskelbtų Q1 žurnaluose straipsnių skaičius taip pat koreliuoja su institucijų NTMA vykdytų projektų skaičiumi. Daugiausia Q1 publikacijų paskelbė trijų institucijų – VU, KTU ir FTMC – projektų vykdytojai (apie 80 proc.). Jų vykdytų projektų skaičiaus dalis tarp visų projektų yra mažesnė, apie 60 proc., taigi šių institucijų projektų vykdytojai paskelbė santykinai daugiau aukšto lygio publikacijų nei vykdytojai iš kitų institucijų. Tai galima paaiškinti iš dalies ir tuo, kad šiose institucijose vidiniai kvalifikaciniai reikalavimai mokslininkams yra aukšti ir orientuoti į publikacijų skelbimą aukšto reitingo žurnaluose. Pažymėtina, kad VGTU iš bendros Q1 straipsnių publikavimo tendencijos neišsiskiria, nors šio universiteto mokslininkų projektams vidutiniškai tenka daug daugiau (6,1) WoS straipsnių nei bet kurios kitos institucijos mokslininkų projektams. Tai galima paaiškinti santykinai dideliu VGTU mokslininkų straipsnių skaičiumi šio universiteto leidžiamuose žurnaluose, įtrauktuose į WoS duomenų bazę.

NTMA mokslų sričių projektų ir tų projektų tematika parengtų straipsnių, paskelbtų žurnaluose, WoS duomenų bazėje patenkančiuose į Q1 kvartilę, skaičiai pagal institucijas ir kvietimus detalai pateikti 2.2.12 pav.

2.2.12 pav. NTMA mokslų sričių projektų ir tų projektų tematika paskelbtų straipsnių, kurie buvo išspausdinti į Q1 kvartilę WoS duomenų bazėje patenkančiuose žurnaluose, skaičiai pagal institucijas ir kvietimus

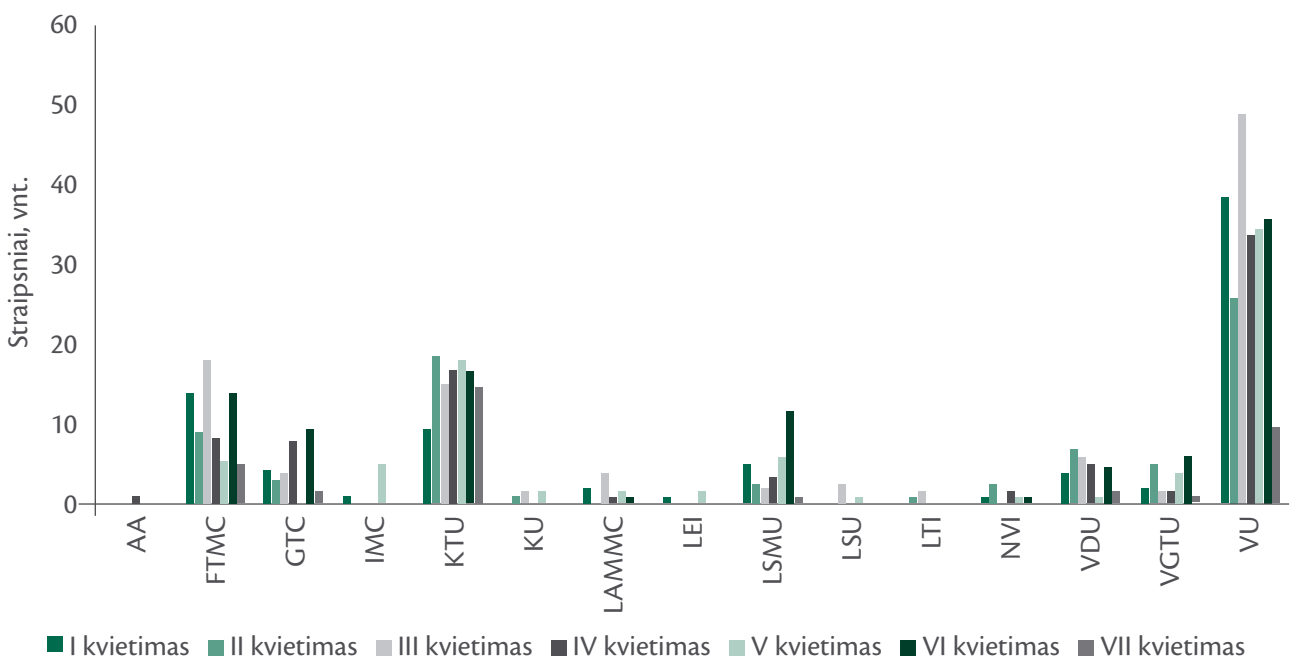
Bendras NTMA straipsnių, kurie buvo parengti įvykdžius MGP I–VII kvietimų ir išspausdinti į Q2 kvartilę WoS duomenų bazėje patenkančiuose žurnaluose, skaičius yra 571 (2.2.13 pav.). Tai sudaro 99,2 proc. iš 575,5 straipsnio, išspausdinto Q1 kvartilės žurnaluose visose mokslo srityse. Publikuotų straipsnių skaičius tolygiai pasiskirsto apžvelgiant I–VI kvietimų projektus, o mažesnis yra VII kvietimo projektų atveju (2.2.12 pav.). Šis sumažėjimas susijęs su tuo, kad nemažai straipsnių išspausdinama praėjus keleriems metams nuo oficialios projektų pabaigos.

2.2.13 pav. NTMA sričių grupės projektų rezultatus skelbiančių straipsnių, kurie išspausdinti į Q2 kvartilę patenkančiuose žurnaluose, skaičius

VU mokslininkai paskelbė daugiausia (40 proc.) Q2 straipsnių (2.2.14 pav.). KTU ir FTMC mokslininkai, paskelbę 20 proc. ir 13 proc. tokių straipsnių, užima atitinkamai antrąją ir trečiąją vietas. Kitos institucijos parengė mažiau nei 6 proc. šių publikacijų. Straipsnių skaičius pagal skirtingus kvietimus koreliuoja su bendru finansuojamų projektų skaičiumi (2.2.14 pav.). VII kvietimo projektai dar nesibaigę ir rezultatai augs.

Vykdam vieną MGP išspausdinta vidutiniškai po vieną (0,97) Q2 kvartilės straipsnį. Publikacijų skaičius vienam projektui skiriasi fizinių ir technologinių bei biomedicinos grupių projektų grupėse. Pavyzdžiui, FTMC ir KTU mokslininkai, vykdydami daugiausia fizikos, chemijos mokslo krypties projektus, parengė vidutiniškai po 1,5 Q2 straipsnio, o LAMMC, GTC ir kitose institucijose įvykdytų biomedicinos krypties projektų atveju parengta tik po 0,4–0,8 straipsnio.

2.2.14 pav. Institucijų laimėtų NTMA sričių grupės MGP vykdytojų straipsnių, kurie buvo išspausdinti į Q2 kvartilę WoS duomenų bazėje patenkančiuose žurnaluose, skaičiai pagal kvietimus

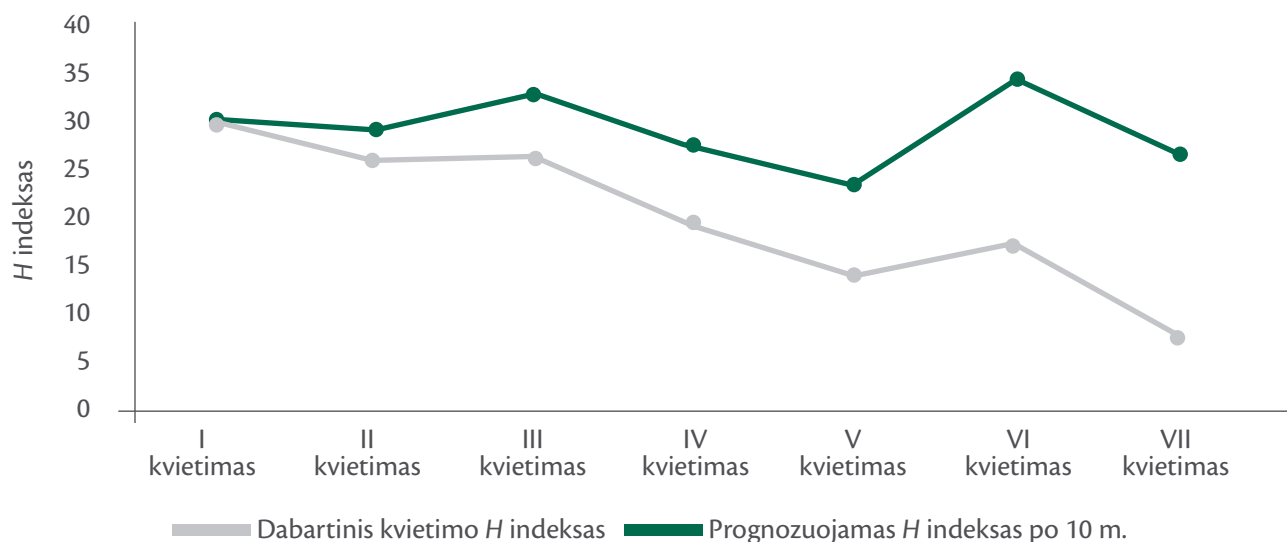
Skaičiai, atspindintys visų septynių kvietimų projektų straipsnių su nuoroda į LMT finansavimą kiekį atskirais metais ir iš viso, taip pat bendrą tokių straipsnių kiekį ir jų citavimą, bei *Hirsh* rodiklis *H* pateikti 2.2.1 lentelėje. Vykdam ir įvykdžius visų septynių MGP kvietimų projektus iki 2019 m. lapkričio 11 d. paskelbta 2 114 mokslinių straipsnių. Pagal MGP rezultatus paskelbtų straipsnių skaičius svyravo nuo 252 iki 293, išskyrus III (356) ir VI (426) kvietimus.

2.2.1 lentelė. Visų septynių kvietimų projektų straipsnių su nuoroda į LMT finansavimą skaičius atskirais metais ir iš viso, bendras tokių straipsnių skaičius ir jų citavimų skaičius bei *Hirsh* rodiklis *H*

Kvietimas	Metai										Bendras straipsnių skaičius	Citavimų skaičius	H rodiklis
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019			
I	18	98	99	34	14	11	7	7	2	3	293	3 407	30
II		19	75	89	35	14	10	6	1	1	250	2 808	26
III			29	86	95	82	27	21	13	1	356	3 735	26
IV				19	67	87	46	20	9	3	252	1 753	19
V					19	41	85	89	40	18	292	1 260	14
VI						20	82	164	110	47	426	1 607	17
VII								11	90	138	245	321	8
Iš viso	18	117	203	228	230	255	257	318	265	211	2 114	14 891	

MGP vykdžiusių mokslininkų 2 114 mokslinių straipsnių buvo pacituoti 14 891 kartą, t. y. kiekviena publikacija pacituota vidutiniškai 7 kartus. Pirmosios publikacijos paskelbtos 2010 m., taigi nuo jų paskelbimo praėjo 9 metai, o VII kvietimo pirmosios publikacijos pasirodė 2017 m., todėl jos cituotos gerokai mažiau. I kvietimo straipsnių *Hirsh* *H* rodiklis jau pasiekė 30, II ir III kvietimų straipsnių – 26. Tai geri rodikliai, patvirtinantys, kad vykdam MGP pasiekiamas aukšto tarptautinio lygio rezultatų. Žinoma, nagrinėjant tokius apibendrintus rodiklius, kaip visų NTMA mokslų sričių straipsnių *Hirsh* rodiklis, reikia turėti galvoje tai, kad šį rodiklį nulemia straipsniai tose mokslo kryptyse, kuriose jie vidutiniškai dažniau cituojami (pavyzdžiui, vidutinį straipsnių cituojamumą atspindintis agreguotasis cituojamumo rodiklis (AIF) biochemijos ir molekulinės biologijos kategorijoje lygus 4,417, o matematikos kategorijoje – 0,917). *H* rodiklio kaitos tendencijų apžvelgiant įvairius kvietimus nematyti. Vėlesniuose kvietimuose jis natūraliai mažesnis. Padalinus *H* vertę iš metų, praėjusių nuo kiekvieno kvietimo, šis santykis svyruoja apie 3. Tai rodo, kad MGP vykdytojų straipsnių cituojamumas mokslo kryptyse, kuriose jis didžiausias, pastaruoju metu keitėsi nežymiai.

2.2.15 pav. pavaizduotas straipsnių, paskelbtų vykdam ar įvykdžius MGP, cituojamumo *H* rodiklis ir jo aproksimacija 10 metų laikotarpiui nuo straipsnių publikavimo pradžios apžvelgiant visus septynis MGP kvietimus. Dabartinės skirtingų kvietimų projektų straipsnių *H* indekso vertės mažėjimas atspindi šio rodiklio savybę augti didėjant laikui, praėjusiam nuo straipsnių pasirodymo. Norint atskleisti tikimas *H* indekso vertes per 10 metų laikotarpį nuo kiekvieno kvietimo projektų straipsnių publikavimo pradžios, šiuo metu esančios vertės padaugintos iš koeficiento, rodančio, kiek 10 m. laikotarpis yra ilgesnis už laikotarpį, praėjusį nuo kiekvieno kvietimo projektų publikavimo pradžios. Rezultatas pavaizduotas oranžine kreive 2.2.15 pav. Šis parametras svyruoja apie $H = 30$ vertę ir patvirtina aukščiau pateiktą pastebėjimą, kad *H* rodiklio kaitos tendencijų apžvelgiant įvairius kvietimus nematyti.

2.2.15 pav. Straipsnių, paskelbtų vykdant ar įvykdžius MGP kvietimų projektus, cituojamumo *H* rodiklis (pilka kreivė) ir jo aproksimacija 10 metų laikotarpiui nuo straipsnių publikavimo pradžios apžvelgiant visus septynis MGP kvietimus

Visus MGP straipsnius apimantis *H* faktorius yra neblogas, tačiau, matyt, svarbiau yra tai, kad MGP priemonė turėtų labiau skatinti projektų vykdytojų nuostatas ir gebėjimus skelbti savo mokslinius straipsnius didelio tarptautinio matomumo žurnaluose tose mokslo srityse ir kryptyse, kuriose tokių straipsnių dar mažai.

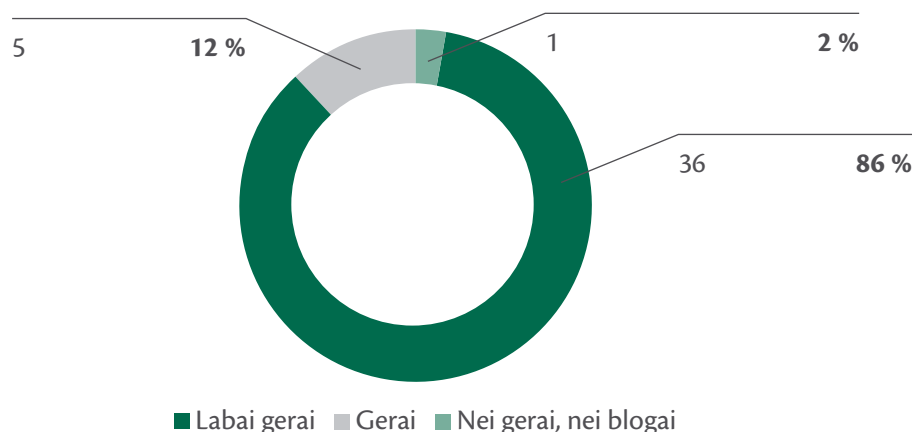
3. PAVYZDINIŲ MOKSLININKŲ GRUPIŲ PROJEKTŲ KOKYBINIO VERTINIMO REZULTATAI

3.1. Projektų vadovų vertinimo apibendrinimas

Siekiant išsiaiškinti vadovų nuomonę apie projektus ir jų vykdymo ypatumus sudarytas atrinktų projektų vadovams skirtas klausimynas. Atlikus apklausą, išanalizuoti jų atsakymai. Kiekviename kvietime atskirai socialinių, humanitarinių, gamtos, technologijų bei kartu medicinos ir sveikatos bei žemės ūkio mokslų srityse atrinkta po 6 finansuotus projektus, kurių paraiškos gavo aukščiausius ir žemiausius įvertinimus, ir jų vadovams buvo išsiųsti prašymai atsakyti į ekspertų komisijos sudarytos ir internetinėje aplinkoje pateiktos anketos klausimus. Klausimynas pateikiamas 3 priede. Gauti 125 vadovų atsakymai: 83 NTMA, 42 SH mokslų srityse.

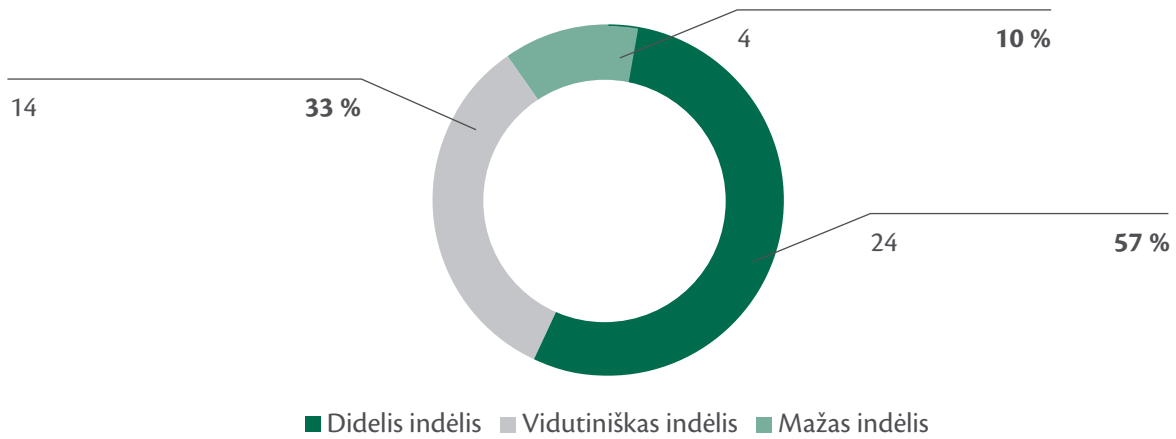
3.1.1. Socialinių ir humanitarinių mokslų sritys

Net 86 proc. apklausoje dalyvavusių socialinių ir humanitarinių mokslų srities MGP vadovų šią LMT finansavimo priemonę vertina labai gerai. Penki ją vertinę vadovai (12 proc.) pasirinko vertinimą „gerai“. Tik vienas vadovas ją įvertino nei gerai, nei blogai, o blogai ar labai blogai vertinančių vadovų nebuvo (3.1 pav.).

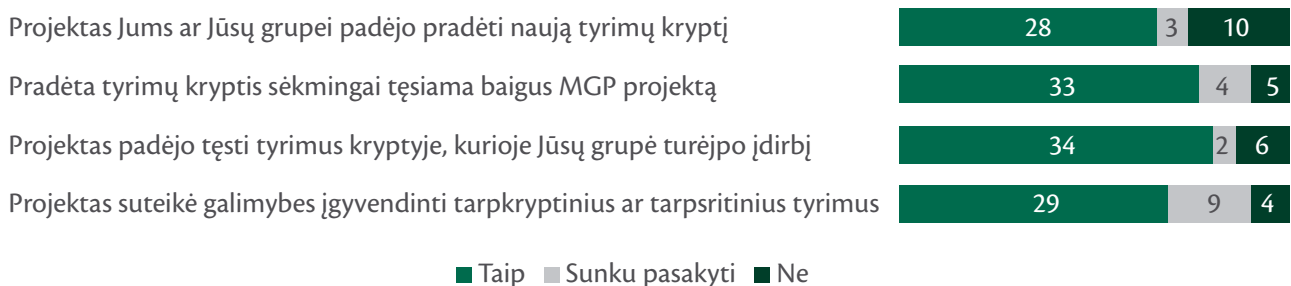
3.1 pav. Apklausoje dalyvavusių socialinių ir humanitarinių mokslų sričių MGP vadovų atsakymai į klausimą, kaip jie bendrai vertina tai, kad dalis mokslinių tyrimų Lietuvoje finansuojama pasitelkiant MGP priemonę (atsakymų skaičius, dalis procentais)

Daugiau kaip pusė apklaustų SH MGP vadovų (57 proc.) nurodė, kad MGP programos indėlis į mokslo krypties raidą Lietuvoje yra didelis, 14 vadovų (33 proc.) indėlį vertino vidutiniškai, 4 vadovai (1 proc.) indėlį laikė mažu. Nė vienas vadovas nemanė, jog indėlio visai nebūta (3.2 pav.).

3.2 pav. Apklausoje dalyvavusių socialinių ir humanitarinių mokslų srities MGP vadovų atsakymai į klausimą, koks MGP programos indėlis į jų atstovaujamos mokslo krypties raidą Lietuvoje (atsakymų skaičius, dalis procentais)

Aiškinantis apie konkrečių MGP poveikį jų vadovų (vykdytojų) moksliniams tyrimams (žr. 3.3 pav.) gauti labai teigiami vertinimai. Dominuoja teigiami atsakymai ir kalbant apie projektų novatoriškumą (68 proc.), ir apie tyrimų tąsą pasibaigus projektui (79 proc.), ir apie turėtą įdirbį, kuris plėtotas tęsiant tyrimus MGP metu (81 proc.), ir apie vykdant projektą atsivėrusias tarpkryptines ir tarpsritines galimybes (67 proc.). Bendroje atsakymų statistikoje į akis krenta kai kurių vadovų teigiami atsakymai ir į iš esmės alternatyvius klausimus, pavyzdžiui, kad projektas padėjęs ir pradėti naują tyrimų kryptį, ir tęsti tyrimus kryptyje, kur jau esama įdirbio. Nemaža dalis tokių atsakymų, matyt, rodo, kad nebuvo įsigilinta į klausimų esmę. Individuali SH paraiškų, jų vertinimo, ataskaitų ir jų tikrinimo peržiūra (žr. žemiau) atskleidė, kad gana aiškiai skiriasi į naujumą pretenduojantys projektai (dažniau tai grupiniai, tarpkryptiniai projektai) ir tie projektai, kuriuos vykdant tyrimai yra tęsiami (dažniau tai fundamentiniai, vieno patyrusio mokslininko atliekami projektai). Vis dėlto tokių atsakymų dalis nėra tokia didelė, kad darytų esminį poveikį apklausos rezultatams. Maždaug trečdalis iš 48 apklausos dalyvių, atsakydami į klausimą apie MGP privalumus, rinkosi visus keturis aspektus. Daugelio jų atsakymai į atvirus klausimus gana šabloniški. Pažymėtina, kad daugiau nei pusė atsakiusių projektų vadovų rinkosi vieną iš pagrindinių alternatyvų (naujas ar tęstinis projektas), prie kito pažymėdami variantą „sunku pasakyti“ arba „ne“. Daugiau kaip 4/5 vadovų teigė, jog, pasibaigus projektui, pratęsė vykdant projektą pradėtus tyrimus. Tai rodo projektų ilgalaikį poveikį, atskirais atvejais galbūt ir tai, kad buvo prisiimama per daug įsipareigojimų, nespėta pasiekti visus numatytus rezultatus, todėl baigus projektą darbai buvo tęsiami, vis pasirodydavo publikacijų, paremtų projekto vykdymo metu sukauptais rezultatais.

3.3 pav. Apklausoje dalyvavusių socialinių ir humanitarinių mokslų srities MGP vadovų atsakymai į klausimą, kokį poveikį MGP turėjo jų mokslinei veiklai

Klausimas apie projekto naudą tiesiogiai pratęsia neutralesnį klausimą apie projekto santykį su kitais vadovų (vykdytojų) tyrimais, detalizuodamas jį įsisaugant socialinės sklaidos ir poveikio profesinei karjerai aspektais. Kadangi absoliuti dauguma klausimų (apie rezultatų, ryšių, karjeros perspektyvų, gebėjimų ar finansavimo būklės pagerėjimą) buvo vertinamieji, galima sakyti, kad čia atsakymuose pirmiausia ir atsispindėjo projektų vadovų savimonė. Tik vienas klausimas, šeštasis, apie projekto pagalbą pritraukiant ir išlaikant moksle jaunos tyrėjus rėmėsi pirmiausia faktais ir nereikalavo vertinti (57 proc. apklausos dalyvių sutiko ar visiškai sutiko, 31 proc. – nesutiko ar visiškai nesutiko, likę neturėjo nuomonės). Atsakydami į klausimą apie poveikį projekte dalyvavusiems jaunesniems tyrėjams, 40,5 proc. vadovų visiškai sutiko, o 23,8 proc. apklausos dalyvių sutiko su teiginiu, kad projektas buvo naudingas jame dalyvavusių jaunųjų mokslininkų karjeroms. Su šiuo teiginiu nesutiko tik šeštadalis projektų vadovų. Beje, 10 iš 19 humanitarinių mokslų projektų buvo vykdomi vien patyrusių mokslininkų.

Atsakydami į klausimą apie pasiektų mokslinių rezultatų poveikį faktiškai visi anketas pildę projektų vadovai pripažino tų rezultatų nacionalinį (41 iš 42), o daugiau kaip trečdalis (69 proc.) – ir tarptautinį reikšmingumą. Likę apklausos dalyviai rinkosi atsakymą „sunku pasakyti“.

Klausimas apie tarptautinius ryšius – naujus ar įtvirtintus projektų metu – orientuotas į informaciją, kurią individualiai gauti iš paraiškų ar ataskaitų būtų (buvę) sudėtinga, nes tai nebūtinai ataskaitose paminimi dalykai, už juos nebūna atsiskaitoma. Didelė atsakymų įvairovė leidžia tikėtis, kad į šiuos klausimus vadovai atsakė apgalvotai, nors pasitaikė anketų, kuriose atsakymas „taip“ pasirinktas atsakant į visus šio klausimo punktus. Dėl reikšmingų ryšių užmezgimo 28,6 proc. vadovų rinkosi atsakymą „visiškai sutinku“, 31 proc. – „sutinku“. Panaši dalis vadovų atsakymus „visiškai sutinku“ (26,2 proc.) ir „sutinku“ (33,3 proc.) rinkosi ir atsakydami į klausimą, ar projektas padėjo palaikyti turimus tarptautinius ryšius. Tik retai vadovai vienodai įvertino abi naudas: ir naujų reikšmingų tarptautinių ryšių pradžia, ir jau turimų ryšių įtvirtinimą. Atsakymai rodo, kad MGP priemonė reikšmingai padeda plėtoti tarptautinius ryšius SH mokslų srityse.

Ryškiausio pritarimo sulaukė teiginiai apie mokslinės kvalifikacijos kėlimo ir organizacinių gebėjimų tobulinimo naudą – po 92,9 proc. atsakymų („visiškai sutinku“ ir „sutinku“ rinkosi atitinkamai 76,2 proc. ir 16,7 proc. vadovų, atsakydami apie pirmąjį naudos aspektą, ir 50 proc. bei 42,9 proc. apklausos dalyvių, atsakydami apie antrąjį). Atsakant į klausimą apie projekto finansinę paspirtį grupės darbų tęstinumui visiškai teigiamų ir teigiamų buvo 71,4 proc. atsakymų. Neutralų ar neigiamą atsakymą galimai pasirinko kai kurie iš tų vadovų, kurie manė, kad ta paspirtis buvo nepakankama.

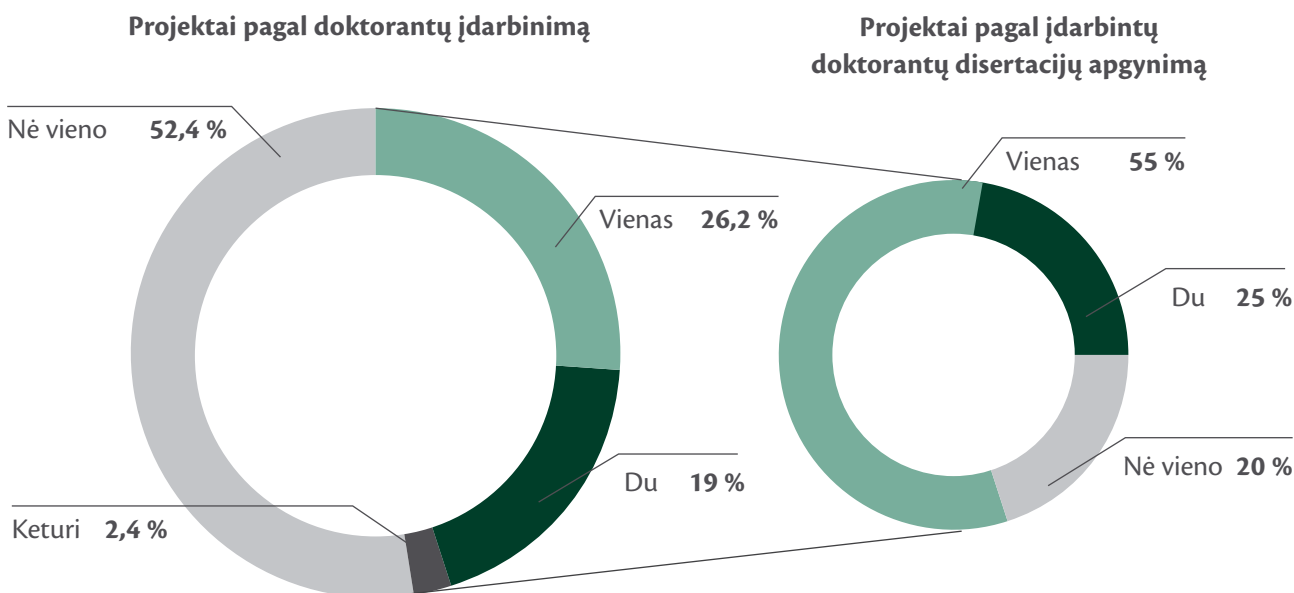

3.4 pav. Apklausoje dalyvavusių socialinių ir humanitarinių mokslų srities MGP vadovų atsakymai į klausimus apie projekto, kuriam vadovavo, naudą

Viena iš MGP priemonės poveikio krypčių yra jaunųjų mokslininkų ugdymas įtraukiant juos į mokslinę veiklą. Projekto vadovų apklausa atskleidė, kad neretai mokslininkų grupės formuojamos neįtraukiant doktorantų, kurių disertacijų tematikos artimos projektui (3.5 pav.). Net 52,4 proc. SH mokslų projektų doktorantai nedirbo, 26,2 proc. – dirbo vienas, 19 proc. – du doktorantai, viename projekte dirbo keturi doktorantai (2,4 proc.). Taigi iš viso per analizuojamą laikotarpį SH mokslų MGP dirbo 31 doktorantas. Matome, kad maždaug pusė vykdytų SH mokslų projektų neturėjo tiesioginio poveikio ugdant jaunuosius mokslininkus ir įdarbinant juos projekto veiklose. Tikėtina, esant didelei konkurencijai dėl MGP finansavimo, vadovai siekia padidinti sėkmės šansus ir formuoja itin stiprias jau patyrusių tyrėjų grupes, kuriose neretai nelieta vietos doktorantams ir jaunesiems tyrėjams.

80 proc. projektų, kuriuose dalyvavo doktorantai, buvo apgintų disertacijų. Paminėtina, kad 5 projektuose tokių buvo 2 (25 proc. projektų), dar 11 projektų – po vieną (55 proc.). Keturiuose (20 proc.) projektuose, kuriuos vykdant dirbo po vieną ar kelis doktorantus, buvo neapgintų disertacijų. Disertacijų neapgynimo priežastys maždaug vienodai dažnai yra dar nesibaigęs doktorantūros laikas arba kitos, su mokslinės veiklos rezultatais nesusijusios, priežastys.

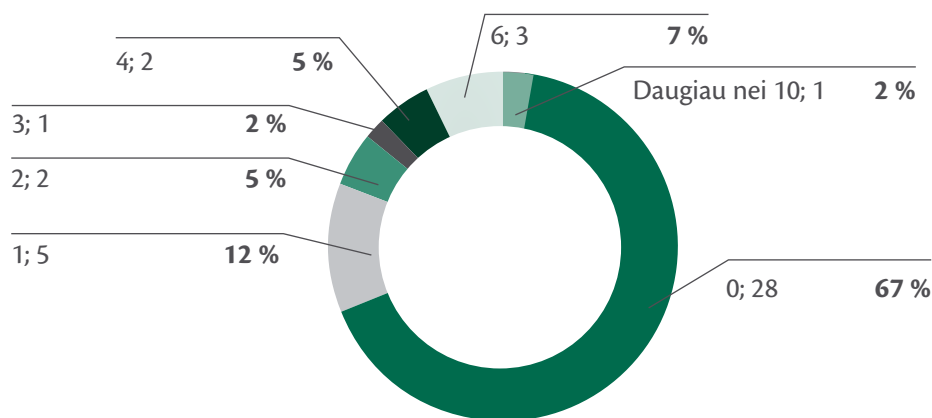
67 proc. jaunųjų mokslininkų iš 31 doktoranto, įdarbinto vykdant SH mokslų projektus, kurių vadovai dalyvavo šioje apklausoje, disertacijas apgynė.

3.5 pav. Apklausoje dalyvavusių socialinių ir humanitarinių mokslų srities MGP vadovų atsakymai į klausimus, kiek projekte dalyvavo ar buvo įdarbinta doktorantų, kurių disertacijos tematika artima projektui, ir kiek iš šių doktorantų apgynė disertacijas (proc.)

Apibendrinant MGP poveikį SH mokslų sričių doktorantų ugdymui galima daryti dvi išvadas. Pirma, MGP priemonė nėra gerai išnaudojama kaip doktorantų ugdymo platforma, nes daugiau kaip pusėje projektų doktorantai nedalyvavo. Antra vertus, akivaizdu, kad projektai, kuriuos vykdant doktorantai dirba, reikšmingai prisideda prie sėkmingo doktorantūros baigimo, nes dauguma MGP dalyvavusių doktorantų disertacijas apgynė.

Dauguma (67 proc.) iš 42 humanitarinių ir socialinių mokslų sričių respondentų nurodė, kad pirmosios ir antrosios pakopų studentų nebuvo įdarbinta ar kitaip įtraukta į projekto veiklas (žr. 3.6 pav.). 12 proc. respondentų vykdydami projektą buvo įdarbinę vieną studentą, dar apie 12 proc. projektų buvo įdarbinti 2–4 studentai. Vykdydami keturis projektus (9 proc.) buvo įdarbinta 6 ir daugiau studentų. Tai rodo bendrą tendenciją, kad apie du trečdalius respondentų humanitarinių ir socialinių mokslų studentų nei įdarbina, nei kitaip įtraukia į projekto veiklas, ir tik trečdalis į projekto veiklas įtraukia bent po vieną studentą. Lyginant su kitomis mokslo sritimis, į humanitarinių ir socialinių mokslų projektų veiklas įtraukiama mažiau studentų, kadangi šių sričių tyrimai dažniausiai nereikalauja didelių tyrimo grupių ir darbo laboratorijose.

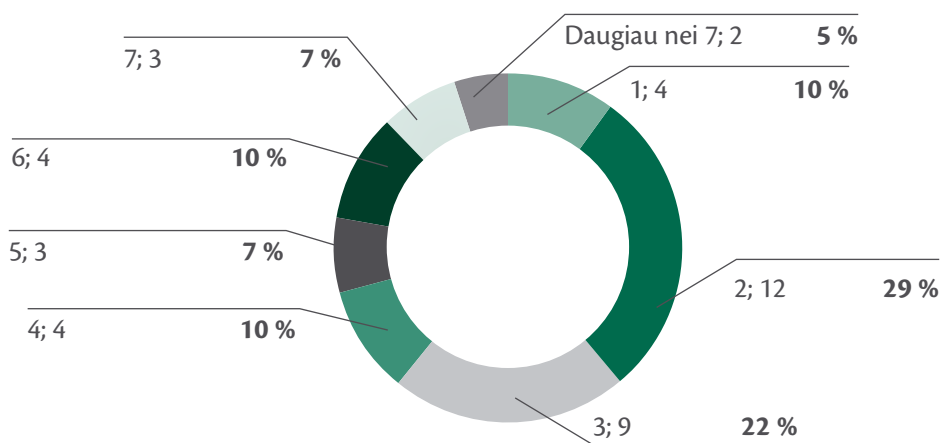
3.6 pav. Apklausoje dalyvavusių socialinių ir humanitarinių mokslų srities MGP vadovų atsakymai į klausimą, kiek pirmosios ir antrosios pakopų studentų buvo įdarbinta ar kitaip įtraukta į projekto veiklas (įdarbintų studentų skaičius, tokių projektų skaičius ir dalis procentais)

Dauguma (69 proc.) iš 42 humanitarinių ir socialinių mokslų sričių projektų vadovų pažymėjo, kad projekto rezultatai, kurie nėra mokslo straipsniai, buvo naudojami rengiant baigiamuosius (bakalauro, magistro) darbus projekto metu ar jam pasibaigus. Trečdalis respondentų (31 proc.) atsakė, kad projekto rezultatai nebuvo naudojami studentų baigiamiesiems darbams. Pažymėtina, kad tik trečdalyje projektų studentai buvo tiesiogiai įtraukiami į projekto vykdymo veiklas, tačiau net dviejų trečdalių projektų rezultatai buvo naudojami rengiant baigiamuosius (bakalauro, magistro) darbus projekto metu ar jam pasibaigus. Tai rodo, kad sąlygos į MGP tiesiogiai įtraukti studentus nėra geros.

Net 98 proc. atsakiusių vadovų nurodė, kad pasibaigus MGP jie arba jų vadovautos grupės nariai inicijavo naujus projektus arba pateikė paraiškas naujiems projektams vykdyti. Tik vieno projekto vykdytojai nebeteikė jokių paraiškų ir neinicijavo naujų projektų.

Tarp inicijavusiųjų naujus projektus ir (arba) rengusių naujas paraiškas 86 proc. apklausos dalyvių nurodė, kad pratęstė finansuoto MGP tematikos tyrimus, likusieji inicijavo naujus projektus ir (arba) teikė kitų tematikų paraiškas. Kitų tematikų projektus inicijavo 86 proc. vadovų ar projekto vykdytojų iš tęsusiujų projekcinę veiklą. Po 14 proc. apklausos dalyvių nurodė tęsiantys tik tos pačios arba tik kitos tematikos tyrimus.

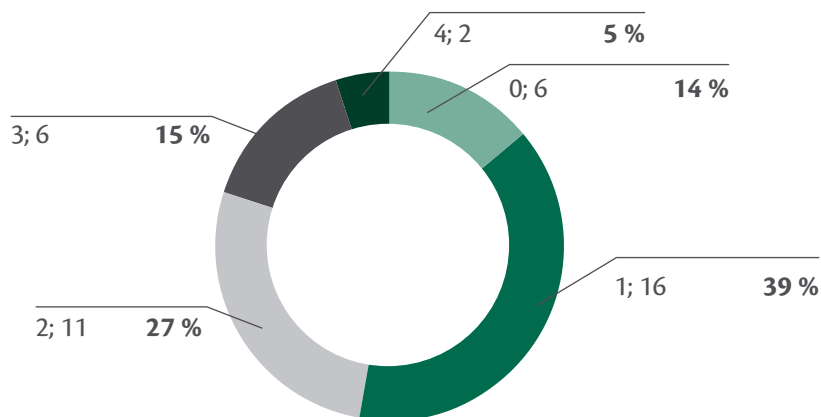
Finansuoto MGP vykdytojai inicijavo vidutiniškai 3,5 naujo projekto. Naujų projektų inicijavimo mediana – 3 projektai. Vieno projekto vykdytojams vidutiniškai tenka apie 1,5 inicijuoto naujo projekto, tęsusio tos pačios tematikos tyrimus, ir vidutiniškai 2 nauja tematika inicijuoti projektai. Maždaug pusė (51 proc.) iš naujus tyrimų projektus inicijavusiųjų parengė po 1–2 naujų mokslo projektų paraiškas, po 7 proc. vykdytojų parengė 4 ir 6 naujas paraiškas, po 10 proc. – 5 ir 7 naujas paraiškas, o 5 proc. vykdytojų LMT projektus mokslininkų parengė 8 ar daugiau naujų projektų paraiškų. Naujai parengtų mokslo projektų pasiskirstymą pagal inicijuotų projektų skaičių iliustruoja 3.7 pav.

3.7 pav. Projektų ir (ar) paraiškų, kuriuos projekto vadovas ar vykdytojai parengė baigę MGP, skaičius (parengtų projektų ir (ar) paraiškų skaičius, MGP, kuriuos įvykdžius tai parengta, skaičius ir dalis procentais)

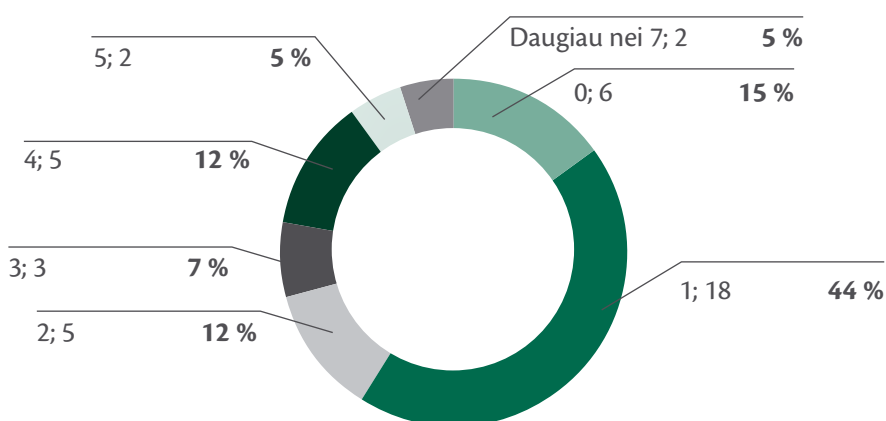
Kaip ir tikėtasi, kuo anksčiau baigtas MGP, tuo daugiau naujų tos pačios arba kitos tematikos tyrimų paraiškų pateikė jo vykdytojai. Nors ši koreliacija labai ryški, vis dėlto yra ir kelios pažymėtinos išimtys: tarp inicijavusiųjų po 6–7 ir daugiau naujų projektų yra keli V ir VI kvietimų MGP vykdytojai.

Du trečdaliai (66 proc.) iš inicijavusiųjų naujus tyrimų projektus apklausos dalyvių parengė po vieną arba dvi įvykdyto MGP tematikos paraiškas (po vieną tokią paraišką parengė 39 proc. į anketą atsakiusių vadovų arba vykdytojų, po dvi – 27 proc.), tris naujus tokius projektus inicijavo 15 proc. vykdytojų, o du atsakiusieji (5 proc.) per laikotarpį po projekto vykdymo parengė net po 4 naujas paraiškas atlikti tos pačios tematikos tyrimus. Tai pačiai tematikai priskirtinų naujai parengtų mokslo projektų procentinį pasiskirstymą iliustruoja 3.8 pav.

3.8 pav. Tai pačiai tematikai priskirtinų naujai parengtų mokslo projektų pasiskirstymas (parengtų projektų ir (ar) paraiškų skaičius, MGP, kuriuos įvykdžius tai parengta, skaičius ir dalis procentais)

44 proc. tęsusiųjų projektinę veiklą mokslinių grupių inicijavo po vieną naują kitos tyrimų tematikos projektą, 2–3 paraiškas parengė 19 proc., 4–5 paraiškas – apie 17 proc., o 5 proc. MGP vykdytojų parengė po daugiau kaip 7 naujas paraiškas. Naujai parengtų kitos tematikos mokslo projektų pasiskirstymą iliustruoja 3.9 pav.

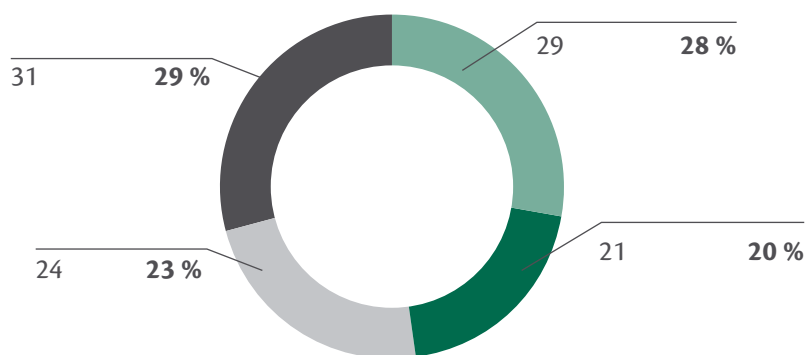
3.9 pav. Naujai parengtų kitos tematikos mokslo projektų pasiskirstymas (parengtų projektų ir (ar) paraiškų skaičius, MGP, kuriuos įvykdžius tai parengta, skaičius ir dalis procentais)

Apibendrinant duomenis apie MGP įvykdžiusių mokslininkų vėlesnę projektinę veiklą galima teigti, kad nors „po to“ nebūtinai reiškia „dėl to“, aiškiai pastebima, jog įvykdžius MGP mokslininkų aktyvumas inicijuojant naujus projektus ir teikiant jų paraiškas auga. Tai rodo teigiamą LMT MGP priemonės įtaką socialinių ir humanitarinių mokslų plėtrai Lietuvoje.

Socialinių ir humanitarinių mokslų srityse su projektu susijusių straipsnių publikuota baigus 33 (79 proc.) MGP. 3.1 lentelėje matyti, kiek straipsnių paskelbta baigus MGP ir kokio pobūdžio žurnaluose jie išspausdinti. Projekto rezultatų pagrindu publikuotų mokslo straipsnių (baigus projektą) pasiskirstymas pagal mokslo žurnalų tarptautinį matomumą pavaizduotas 3.10 pav.

3.1 lentelė. Baigtų MGP skaičius pagal su projektu susijusių straipsnių, paskelbtų baigus MGP, skaičių (stulpeliai) ir žurnalo tarptautinį matomumą (eilutės)

Žurnalo kategorija	Straipsnių skaičius				
	0	1	2	3	4
Straipsniai Lietuvoje leidžiamuose mokslo leidiniuose, nereferuojamuose CA WoS ar <i>Scopus</i> duomenų bazėse	17	8	4	3	1
Straipsniai Lietuvoje leidžiamuose mokslo leidiniuose, referuojamuose CA WoS ar <i>Scopus</i> duomenų bazėse	21	6	3	3	0
Straipsniai užsienio šalių mokslo leidiniuose, nereferuojamuose CA WoS ar <i>Scopus</i> duomenų bazėse	13	16	4	0	0
Straipsniai užsienio šalių mokslo leidiniuose, referuojamuose CA WoS ar <i>Scopus</i> duomenų bazėse	13	14	3	1	2

- Straipsniai Lietuvoje leidžiamuose mokslo leidiniuose, nereferuojamuose CA WoS ar *Scopus* duomenų bazėse
- Straipsniai Lietuvoje leidžiamuose mokslo leidiniuose, referuojamuose CA WoS ar *Scopus* duomenų bazėse
- Straipsniai užsienio šalių mokslo leidiniuose, nereferuojamuose CA WoS ar *Scopus* duomenų bazėse
- Straipsniai užsienio šalių mokslo leidiniuose, referuojamuose CA WoS ar *Scopus* duomenų bazėse

3.10 pav. Projekto rezultatų pagrindu publikuotų mokslo straipsnių (baigus projektą) skaičius (ir dalis procentais) pagal mokslo žurnalų tarptautinį matomumą

Pažymėtina, kad net 29 proc. baigtų MGP tema paskelbtų straipsnių publikuota užsienio šalių mokslo leidiniuose, referuojamuose CA WoS ar *Scopus* duomenų bazėse. Lentelėje matyti ir kita tendencija: tos mokslininkų grupės, kurios baigusios MGP paskelbė didesnę skaičių straipsnių, juos skelbė žemesnio lygio žurnaluose.

Užbaigus 9 vertintus projektus (27 proc.) dar publikuota po vieną studiją ar monografiją, kurių parengti nebuvo įsipareigota projekto paraiškoje. Turint galvoje, kad monografijai ar studijai parengti reikia gana daug pastangų, toks rezultatas rodo, jog beveik kas trečio MGP rezultatai arba pranoksta vykdytojų lūkesčius ir jie produktyviai tęsia darbą baigę projektą, arba yra nepakankami, kad per projekto vykdymo laikotarpį būtų užbaigtas reikšmingas tyrimas.

SH mokslų MGP socialinis poveikis vadovų apklausoje vertintas atsižvelgiant į tai, ar projekto rezultatų pagrindu buvo pateiktos rekomendacijos, jie naudoti rengiant teisės aktus, strategijas, nacionalinio lygmens politinius ir administracinius dokumentus. 33 proc. projektų vadovų deklaravo parengę tokias socialinio poveikio priemones. Dažniausiai šie siūlymai susieti su sveikatos politika, teisinės sistemos tobulinimu, švietimo politika, socialinės politikos priemonėmis. Yra daug tokio projektų visuomeninio poveikio pavyzdžių. Sveikatos politikos krypties projektų rezultatų pagrindu buvo siekiama atnaujinti teisės aktus, kurie sumažintų psichikos sveikatos problemų turinčių asmenų diskriminaciją ir stigmatizavimą darbo rinkoje. Net ir pasibaigus projektui Sveikatos apsaugos ministerijoje (SAM) dirba darbo grupė, kuri inicijuoja siūlymus dėl sveikatos priežiūros specialistų, teisininkų, statutinių pareigūnų, vairuotojų ir kt. asmenų sveikatos būklės reikalavimų ir sveikatos tikrinimo tvarkos reglamentavimo. Vykdamas kitą projektą parengtos rekomendacijos SAM dėl moterų emocinės būsenos vertinimo neštumo metu ir po gimdymo. Socialinės apsaugos krypties projekto rezultatai panaudoti rengiant pensijų reformą Lietuvoje ir steigiant gyvenimo ciklo pensijų fondus. Remiantis teisės krypties projektų rezultatais teiktos teisės aktų pataisos dėl kolektyvinių sutarčių, taip pat teismo ekspertizės įstatymo pataisos, Baudžiamojo kodekso bendrosios dalies projektas, Europos bendros teismo ekspertizės erdvės kūrimo Nacionalinis veiksmų planas. Žemės ūkio politikos srityje projekto rezultatai naudoti rengiant Lietuvos kaimo ir žemės ūkio plėtros baltąją knygą 2019 m., dokumentą „Nacionalinės politikos iššūkiai, uždaviniai ir veiksmai iki 2030 m.“, Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2021–2027 m. strateginį planą, Kaimo plėtros programos priemonių paketą 2021–2027 m., teikiant siūlymus dėl kitų LR kaimo plėtros strategijų ir planų. Energetikos politikos krypties MGP rezultatai naudoti rengiant 2018 m. Nacionalinę energetinės nepriklausomybės strategiją. Vykdamas švietimo politikos krypties projektus sukurtos ir pristatytos rekomendacijos universitetams ir švietimo politikams dėl studijų aplinkos keitimo siekiant paskatinti moksleivius rinktis studijas Lietuvos aukštojo mokslo institucijose.

Apie du trečdalius (64 proc.) iš 33 respondentų, vykdžiusių humanitarinių ir socialinių mokslų projektus, teigiamai atsakė į klausimą, ar projekto rezultatai prisidėjo prie visuomenės kultūrinės ir (ar) socialinės plėtros Lietuvoje. Trečdalis (36 proc.) respondentų manė, kad sunku pasakyti, ar galima į šį klausimą atsakyti teigiamai.

Iš 33 humanitarinių ir socialinių mokslų respondentų šiek tiek daugiau nei pusė teigė, kad jų projekto rezultatai (knygos, rekomendacijos, mokslo šaltinių leidiniai, duomenų bazės ir kt.) sulaukė atgarsio, diskusijų ar kritikos mokslo spaudoje. Maža dalis (15 proc.) atsakiusių vadovų nemanė, kad jų projekto rezultatai sulaukė tokio atgarsio. Likusieji 30 proc. respondentų nežinojo, ar jų projekto rezultatai sulaukė atgarsio. Šiek tiek stebina, kad gana didelė dalis (10 respondentų) nežinojo, kokio atgarsio, diskusijų ar kritikos sulaukė projektų rezultatai, nes tai rodo, jog projekto vadovai arba tuo nesidomėjo, arba neskyrė laiko projekto rezultatų papildomam moksliniam viešinimui. Tai suponuoja išvadą, kad projektų vadovai tam turėtų skirti daugiau dėmesio, ypač humanitarinių ir socialinių mokslų srityse.

21 respondentas iš humanitarinių ir socialinių mokslų projektus vykdžiusių vadovų pateikė pavyzdžių, kur ir kokio atgarsio sulaukė jų projektų rezultatai. Pateikti pavyzdžiai rodo, kad projektų rezultatai sulaukė atgarsio ir diskusijų mokslinėje ir visuomenės terpėje. Mokslines recenzijas paminėjo šeši respondentai, dvi recenzijos buvo publikuotos užsienio spaudoje. Taip pat šeši respondentai paminėjo diskusijas su kolegomis ir rezultatų aptarimus Lietuvos ir užsienio konferencijose. Gana didelė dalis respondentų pristatinėjo projektų rezultatus visuomenei ar konkrečioms susidomėjusių asmenų grupėms – monografijų pristatymuose, spaudoje, televizijos laidose, diskusijose profesinėse asociacijose. Tai sulaukė komentarų ir diskusijų viešojoje erdvėje. Trys respondentai paminėjo projektų rezultatų citavimą, o tai rodo atgarsį mokslinėje bendruomenėje. Galiausiai, keturi respondentai nurodė, kad jų mokslinė produkcija turėjo atgarsį ir suteikė pripažinimą mokslinėje terpėje. Šie respondentai sulaukė kvietimų publikuoti užsienyje, vienos išleistos monografijos tiražas jau baigėsi, viena respondentė buvo pakviesta žinomos užsienio leidyklos „Palgrave“ išleisti monografiją. Taip pat paminėtas praktinis pripažinimas – naudota tyrime metodologija pritaikyta praktiniams mokymams, projekto rezultatų pagrindu buvo įgalintas dalyvavimas steigiant tarptautinę organizacijų federaciją su numatoma buveine Lietuvoje. Visi šie pavyzdžiai rodo, kad projekto rezultatų viešinimas sulaukė atgarsio tiek mokslinėje, tiek praktinėje terpėje Lietuvoje bei kai kuriais atvejais ir už jos ribų. Norėtųsi matyti didesnę cituojamumą ir pripažinimą užsienyje. Žinoma, cituojamumo augimas užtrunka, todėl gali būti, kad dar anksti tai vertinti. Apibendrinant atsakymus galima daryti išvadą, kad humanitarinių ir socialinių mokslų projektų atgarsis mokslo ir viešojoje terpėje yra svarbus ir turi didelį potencialą augti. Jau dabar matoma gerų tarptautinio pripažinimo ir Lietuvos visuomenės susidomėjimo pavyzdžių.

Į atvirą klausimą apie MGP priemonės bendrąją naudą atsakė 76 proc. apklausos dalyvių. Didelė dalis atsakymų gana šabloniški, daugiau aprašoma MGP nauda sau, o ne savo institucijai ar juolab Lietuvos mokslui. Daugiau

nei pusė atsakymų vienaip ar kitaip atkartoja uždarų klausimų formuluotes jau kaip savo teiginius. Kai kuriuose iš jų pateikta ir vertingų įžvalgų. Pavyzdžiui, atsakant apie tarpkryptiškumo skatinimą rašoma: „Buvo atliktas tarpkryptinis projektas. [...] Siekiame tarpkryptinių projektų, bet menkai juos skatiname, jeigu išvis skatiname. Projektas buvo sėkmingai susiburti sociologų, informatikų ir matematikų grupei [...]. Ši grupė, dabar jau pagausėjusi, dirba toliau vykdydama visuotinės dotacijos projektą. Tyrimuose pereita prie ES lygmens“; „Projektas įgalino tarpinstitucinį ir tarpdisciplininį mokslininkų, restauratorių ir kitų specialistų (iš fizikos ir chemijos srities) bendradarbiavimą.“ Keliose anketose regime pabrėžtą naudą mokslininkų karjerai, patirčiai, tarptautiniams ryšiams.

Informatyvesni tie atsakymai, kuriuose atsitraukiama nuo savo projekto vykdymo patirties ir susitelkiama į pačios MGP priemonės specifiką. Anketose rašoma: „Pagrindinė nauda sietina su galimybe inicijuoti tyrimus, kurie nėra finansuojami kitų siauriau apibrėžtų programų“; „Tai daugiausia laisvės tematikos požiūriu suteikianti priemonė“; „Šie projektai naudingiausi todėl, kad galime teikti paraiškas laisva tema, nereikia atitikti programinių ideologijų“; „Tai tiesiog galimybė vystyti tyrimus“; „MGP (kartu su kitomis LMT programomis) yra vos ne vienintelis būdas atlikti tyrimus, jei reikalingus duomenis reikia rinkti skirtingose Lietuvos vietovėse“; „Ši priemonė labai naudinga mokslinėms grupėms nuosekliai ir kryptingai vykdyti tyrimus pasirinkta tematika“; „Leidžia sutelkti tyrėjų dėmesį į specifinę, Lietuvos valstybei aktualią socialinę-ekonominę temą, kuri tuo metu negvildinama šios tematikos tyrimus atliekančiose institucijose“. Taigi respondentai pabrėžė būtent tuos specifinius MGP priemonės bruožus, kurie ir yra numatyti rengiant šią priemonę.

Dažnai rašoma apie naudą vykdyti tyrimus tos tematikos, kurios mokslinius tyrimus atlieka pats projekto vadovas, pavyzdžiui: „MGP priemonės projektų finansavimas padėjo įtvirtinti Lietuvos akademinei ir kultūros sričiai nepaprastai reikšmingą humanitarinių mokslų sritį – xxx tekstų tyrimai ir vertimai. Šios srities finansavimas turėtų būti kryptingai tęsiamas.“ Vienoje anketoje pateikiamas kompleksiškas aukšto abstrakcijos lygmens pamąstymas dėl MGP naudos: „Tai viena iš priemonių, užtikrinančių fundamentalių humanitarinių tyrimų vykdymą. Lietuvos mokslininkams tai padeda neatsilikti nuo tarptautinio akademinio pasaulio raidos tendencijų ir aktyviai prisidėti prie valstybės ir visuomenės savirefleksijos.“ Vadovų anketose galima rasti konkrečių pavyzdžių, kaip jų projektas leido neatsilikti nuo tarptautinio tyrimo tendencijų ir prisidėjo prie savirefleksijos.

Pagrindinė atsakymuose įvardyta problema, pasikartojanti aštuntadalyje ši klausimą atsakiusių anketų, – per menkas finansavimas. Anketose ši problema detalizuojama. Pirma, kliūva žemas sėkmės procentas, kuris veikia visos MGP priemonės vertinimą: „Dabartinio finansavimo negalima vadinti konkursiniu; tai labiau loterinis finansavimas. Jo rezultatai – neišnaudojamas mokslo potencialas, skurstančios mokslo institucijos ir augantis mokslininkų nepasitenkinimas esama mokslo finansavimo sistema.“ Atkreipiamas dėmesys į tęstinumo problemą: „Didžiausia problema yra tęstinumo nebuvimas. Projektiniu finansavimu labai sunku užtikrinti, kad pradėta idėja turėtų tęstinį finansavimą ir nesibaigtų su projekto ataskaita. Daugeliui rimtesnių idėjų reikia gerokai ilgesnio ir didesnio įdirbio nei vieno MGP laikotarpis.“

Kai kuriuose atsakymuose kritikuojama vadovų administracinė atsakomybė, biudžetinis mokslo finansavimas, o vienas atsakymas tiesiog neigiamai vertina patį MGP valdymą: kliūva ir tarptautinių ekspertų nebuvimas, ir šios priemonės vertinimo neprofesionalumas, ir priemonės projektų rezultatų publikavimas ne WoS leidiniuose su citavimo indeksu. Bet net ir šiame kritiškaime atsiliepime apie MGP pripažįstama, kad tai yra „naudinga iniciatyva“.

Greta kitų teigiamų MGP priemonės bruožų minėtina tai, kad ji leidžia suburti mokslines grupes ir užtikrinti jų augimą bei veiklos tęstinumą, sutelkti jėgas „praktiškai tik moksliniam darbui“, kad „ši programa itin paranki tyrėjams, mokslo įstaigose dirbantiems ne visu etatu“.

MGP priemonę visokeriopai naudinga dažnai laiko grupių, vykdytųjų keletą šios priemonės projektų, mokslininkai. Tie projektai sėkmingai užbaigti, paskelbti moksliniai straipsniai, parengtos monografijos ir studijos. Kartu nusiskundžiama maža tikimybe gauti finansavimą pagal MGP paraišką, siūloma, kad paraiškos finansavimo tikimybė siektų nors 25–30 proc. Kai kurie vadovai siūlo didinti projekto biudžeto viršutinę ribą.

Absoliuti dauguma visų apklausos dalyvių (apie 72 proc. užpildžiusiųjų anketą), atsakydami į klausimą apie MGP priemonės naudos santykį su kitomis mokslinių tyrimų finansavimo programomis, pažymėjo didelę šios priemonės naudą. Tiesa, neretai toks vertinimas rėmėsi ne lyginimu su kitomis programomis, o atskirais teigiamais MGP programos bruožais ar tiesiog tuo, kad mokslininkams tai kol kas vienintelė programa, pagal kurią jiems pavyko gauti finansavimą savo moksliniams tyrimams.

Tik apie 7 proc. atsakiusių respondentų manė, kad programos naudos ir investicijų santykis, lyginant su kitomis mokslinių tyrimų finansavimo programomis, yra santykinai nedidelis ar netgi menkoka. Visais atvejais toks

vertinimas motyvuotas tuo, kad MGP finansavimas yra nepakankamas aukštam naudos ir investicijų santykiui pasiekti. Keli projektų vadovai detalizavo projektų finansavimo nepakankamumą (pernelyg mažo biudžeto) vertinimą, nurodydami, kad dėl projektų sąmatos „lubų“ tenka riboti jo vykdytojų skaičių, o dėl to ribojamas ir projekto veiklų skaičius, taigi nukenčia projekto kokybė. Pasitaikė atvejis, kad projekto finansinis atlygis projekto komandos nariams buvo neadekvatus tam, kas buvo padaryta, „nes projekto įsipareigojimai buvo gerokai viršyti, o į jį investuota daug daugiau laiko, nei planuota teikiant paraišką“. Kito projekto vadovas pageidautų ilgalaikių (pvz., 5 metų) projektų galimybes, nes dabartinė MGP trukmė neleidžia vykdyti ilgalaikių populiacijos imties stebėjimų, kurie kartais būtini išvadoms apie stebimą reiškinį gauti.

Tik nedidelė dalis projektų vadovų atsakė į klausimą apie programos naudos (įskaitant visus jos aspektus) ir investicijų į šią programą santykį, lygindami su kitomis mokslinių tyrimų finansavimo programomis.

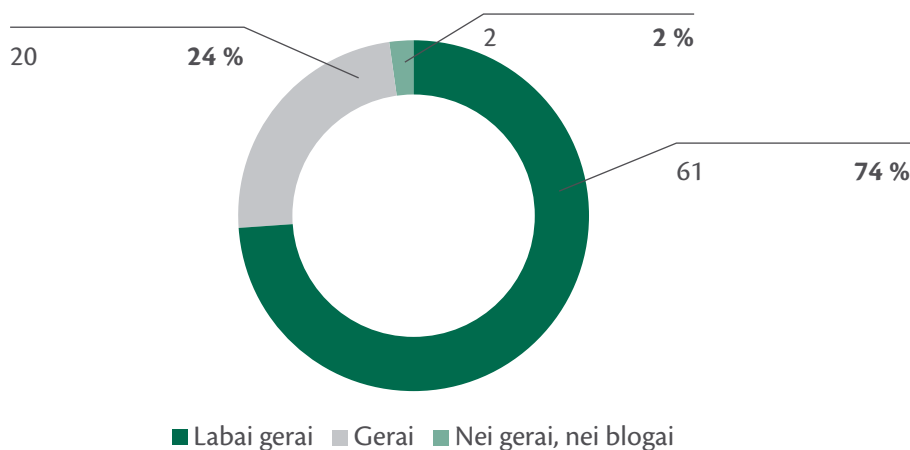
Dažniausiai teigiamu MGP priemonės bruožu, lyginant su kitomis mokslo finansavimo programomis, buvo įvardijama tai, kad ji yra atviresnė įvairiai mokslininkų tyrimų tematikai, nevaržo mokslininkų iniciatyvos tyrimo objekto, chronologijos, metodologijos ir kitais atžvilgiais, leidžia inicijuoti novatoriškas tyrimų temas. Pažymima, kad toks atvirumas idėjoms, skirtingai nuo siauros tematikos programų, mokslininkams suteikia puikią galimybę realizuoti savo idėjas, kartu ugdant mokslinio darbo kompetencijas.

Atsakymuose neretai pabrėžiama, kad MGP naudos ir investicijų santykis yra labai aukštas ar netgi didesnis už visas kitas mokslinių tyrimų finansavimo programas, su kuriomis teko susipažinti projektų vykdytojams. Tai pabrėžiantys projektų vadovai nurodė, kad investuojama mažai, o gaunami moksliniai rezultatai nenusileidžia tiems, kokius teikia, pvz., ES „Horizon“ programos projektai. Akcentuojama, kad pagal MGP priemonę su nedidelėmis investicijomis atliekami inovatyvūs ir Lietuvos valstybei svarbūs tyrimai. Esą, nors MGP priemonėje galbūt mažiau tarptautiškumo, tačiau ši programa suteikia galimybę tirti būtent Lietuvoje aktualias mokslo problemas.

Kelių atsakymų autoriai tiesiogiai palygino MGP priemonę su jiems žinomomis kitomis LMT finansuojamomis programomis. Pažymima, kad MGP programa labai naudinga mokslo kryptių plėtrai Lietuvoje. Humanitarinių mokslų atstovų nuomone, Lietuvos humanitarinių tyrimų finansavimo srityje MGP „programos nauda nenusileidžia Lituanistikos tyrimų skatinimo programai“, o ne vien į lituanistiką orientuotiems humanitarinių mokslų projektams įgyvendinti MGP yra faktiškai vienintelė priemonė.

3.1.2. Gamtos, technologijos, medicinos ir sveikatos bei žemės ūkio mokslų srityse

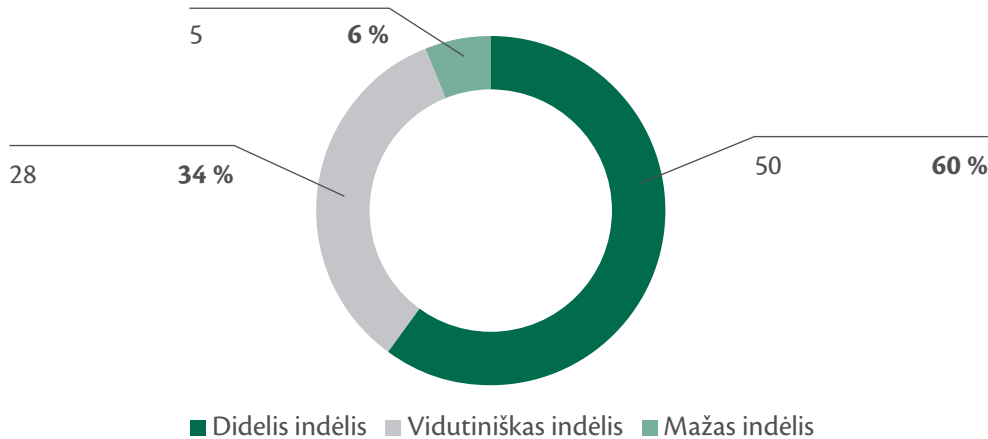
74 proc. apklausoje dalyvavusių NTMA mokslų sričių MGP vadovų šią LMT finansavimo priemonę vertino labai gerai, o 24 proc. – gerai (žr. 3.11 pav.). Taigi didžioji dauguma vadovų yra patenkinti šia priemone. Blogai ar labai blogai vertinančių apklausos dalyvių nebuvo išvis.

3.11 pav. Apklausoje dalyvavusių NTMA mokslų sričių MGP vadovų atsakymai į klausimą, kaip jie bendrai vertina tai, kad dalis mokslinių tyrimų Lietuvoje yra finansuojama taikant MGP priemonę

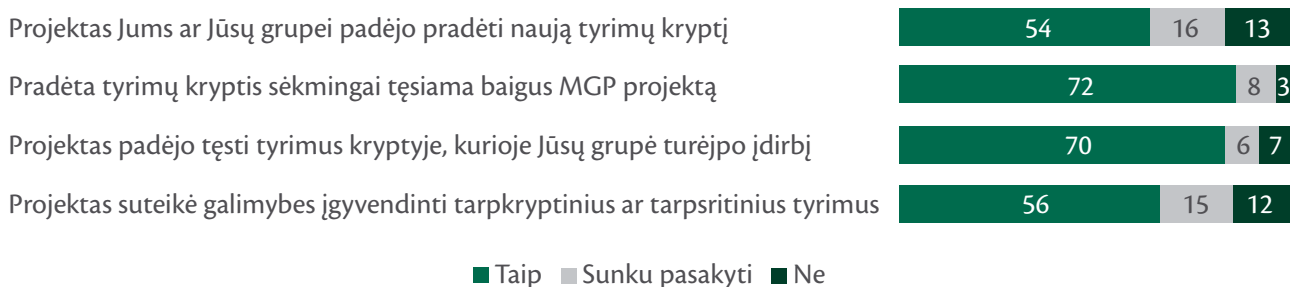

Daugiau nei pusė apklaustų NTMA mokslų sričių MGP vadovų (60 proc.) nurodė, kad MGP priemonės indėlis į mokslo krypties raidą Lietuvoje yra didelis (3.12 pav.), mažesnė dalis respondentų teigė, jog vidutiniškas ar mažas (atitinkamai 34 proc. ir 6 proc.). Nė vienas vadovas nemanė, kad indėlio išvis nebūta. Tokį vertinimą galima laikyti gal netgi pervertintu, kadangi vadovai labiau linkę teigiamai žvelgti į savo projektus.

3.12 pav. Apklausoje dalyvavusių NTMA mokslų sričių MGP vadovų atsakymai į klausimą, koks MGP priemonės indėlis į jų atstovaujamos mokslo krypties raidą Lietuvoje

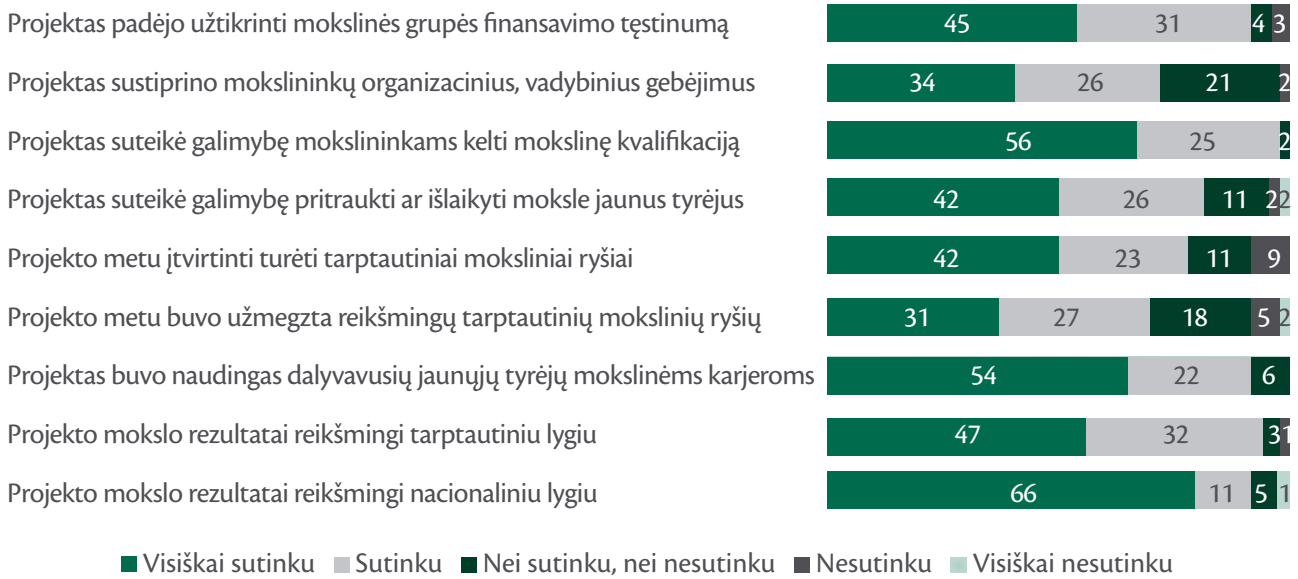
Projektų vadovų moksliniai interesai ir vykdytų MGP tematikos paprastai glaudžiai siejasi (žr. 3.13 pav.). 85 proc. projektų vadovų vertinimu, MGP sudarė galimybę tęsti tos krypties, kurioje mokslininkų grupė jau turėjo įdirbį, tyrimus. Du trečdaliai vadovų nurodė, kad jų vykdyti projektai daug prisidėjo mokslininkų grupei pradėdant naują tyrimų kryptį, kuri buvo sėkmingai tęsiama baigus MGP (apie 85 proc. respondentų). Apie 2/3 vadovų nuomone, vykdytas projektas suteikė galimybes įgyvendinti tarpkryptinius ar tarpstritinius tyrimus.

3.13 pav. Apklausoje dalyvavusių NTMA mokslų sričių MGP vadovų atsakymai į klausimą, koks jų mokslinių interesų ir vykdyto MGP santykis

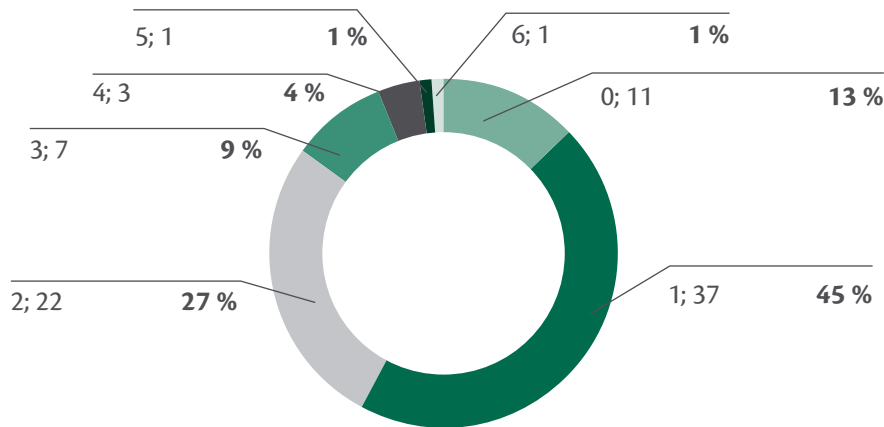
Dauguma projektų vadovų (90 proc.) nurodė, kad vykdant projektą pasiekti moksliniai rezultatai yra reikšmingi tarptautiniu ir nacionaliniu lygiu (žr. 3.14 pav.). Vykdydami daugelį projektų (apie 80 proc.) įtvirtinti tarptautiniai moksliniai ryšiai. Daugiau nei 2/3 vadovų teigė, kad buvo užmegzti reikšmingi nauji tarptautiniai moksliniai ryšiai. Nors santykinai neilgas projekto vykdymo laikas nėra palankus ieškoti naujų mokslinių kontaktų, kai kuriais atvejais tai vyksta, ir daliai projektų pavyko užmegzti naujus tarptautinius mokslinius ryšius.

Daugiau nei pusės vadovų nuomone, projektas padėjo užtikrinti mokslinės grupės finansavimo tęstinumą ir suteikė galimybę pritraukti ar išlaikyti moksle jaunus tyrėjus. Taigi projektas buvo naudingas dalyvavusių jaunųjų tyrėjų mokslinėms karjeroms. Daugiau nei 70 proc. vadovų nuomone, projektas suteikė galimybę mokslininkams kelti savo kvalifikaciją. Gerokai mažiau (apie 40 proc.) respondentų nurodė, kad projektas sustiprino mokslininkų organizacinius ir vadybinius gebėjimus. Tai gana nesunkiai paaiškinama, nes pagrindinis administracinis krūvis paprastai tenka projektų vadovams, kurie jau turi nemažai organizacinės ir vadybinės patirties įgyvendinti projektus.

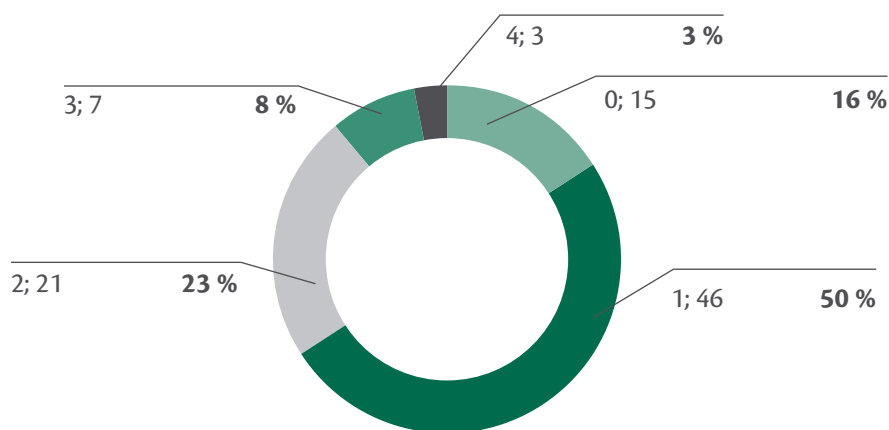
3.14 pav. Apklausoje dalyvavusių NTMA mokslų MGP vadovų atsakymai į klausimus apie vadovaujant MGP įgytą naudą

Iš 83 projektų, kurių vadovai pateikė atsakymus, projektinėse veiklose dalyvavo ar buvo įdarbinti 82 doktorantai, rengiantys disertacijas projektui artima tema. Vykdam 13 projektų neįdarbinta nė vieno doktoranto, 45 proc. projektų dalyvavo 1, 27 proc. – 2, 9 proc. – 3, 4 proc. – 4, po 1 proc. – 5 ir 6 doktorantai (žr. 3.15 pav.). Vidutiniškai viename projekte dirbo vienas doktorantas.

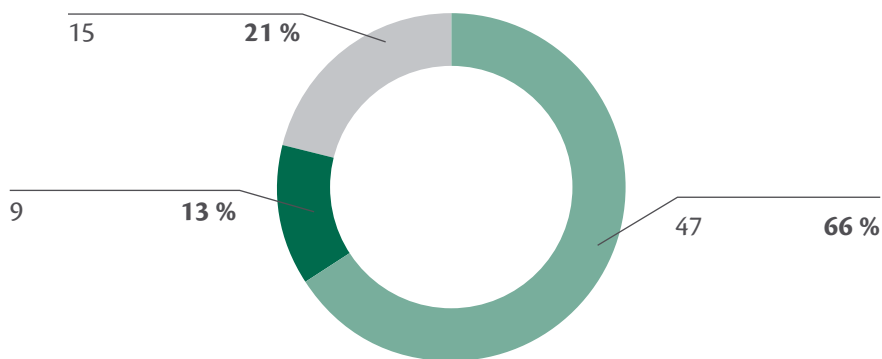
3.15 pav. NTMA mokslų MGP vadovų atsakymai į klausimą, kiek projekte dalyvavo ar buvo įdarbinta doktorantų, kurių disertacijos tema artima projektui (vykdam projektą įdarbintų doktorantų skaičius, tokių projektų skaičius ir dalis procentais)

Vykdamas 15 projektų neapginta nė vienos disertacijos (žr. 3.16 pav.). Įgyvendinant pusę projektų apginta po vieną daktaro disertaciją, trijuose projektuose disertacijas apgynė net keturi doktorantai.

3.16 pav. NTMA mokslų MGP vadovų atsakymai į klausimą, kiek projekte dalyvavusių doktorantų apgynė disertacijas (apgynusių doktorantų skaičius, tokių projektų skaičius ir dalis procentais)

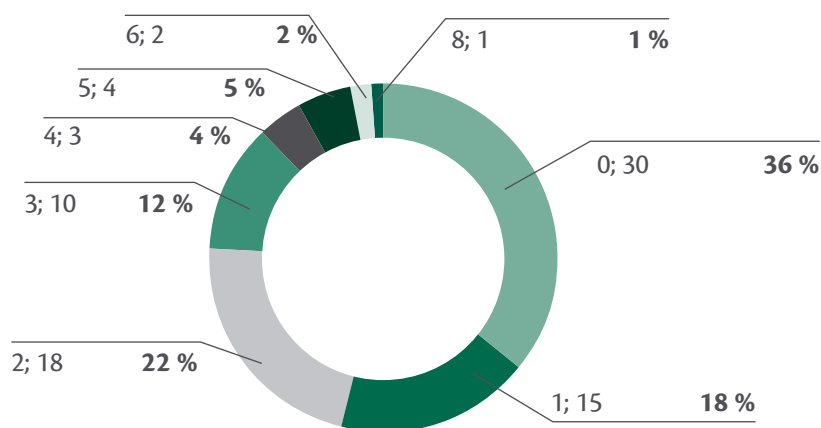
Atsakymuose nurodyta, kad vykdamas projektus 66 proc. doktorantų apgynė disertacijas, 13 proc. neapgynė, nes nebuvo pasibaigęs doktorantūros laikas, o 21 proc. doktorantų neapgynė dėl priežasčių, nesusijusių su moksline veikla (3.17 pav.). Atsakymų rezultatai, nors ir neapėrija duomenų apie visus projektuose dalyvavusius doktorantus, atspindi bendrą situaciją ir leidžia teigti, kad projektuose dalyvauja doktorantai, kurie sėkmingai gina disertacijas. Doktorantų skaičius vykdytuose projektuose labai nevienodas. Bendras vidurkis, vienas doktorantas, tenkantis vienam projektui, nėra didelis.

■ Visi apsigynė ■ Dar nesibaigė doktorantūros laikas ■ Neapgynė dėl su moksline veikla nesusijusių priežasčių

3.17 pav. Duomenys apie NTMA mokslų MGP dalyvavusių doktorantų disertacijų gynimą

Daugiausia, 30 iš 78, projektų nei įdarbinta, nei kitaip į jų vykdymą nebuvo įtraukta nė vieno studento. 18 projektų buvo įtraukta po 2 studentus, po 10 projektų įtraukta po 1 ar 3 studentus (3.18 pav.). Dar į 10 projektų buvo įtraukta daugiau nei 3 studentai. Tai, kad net daugiau nei trečdalis projektų vykdymo procese nedalyvavo nė vienas studentas, rodo, jog tam tikros sisteminės priežastys kliudo MGP geriau panaudoti įtraukiant į mokslinius tyrimus pirmosios ir antrosios pakopų studentus.

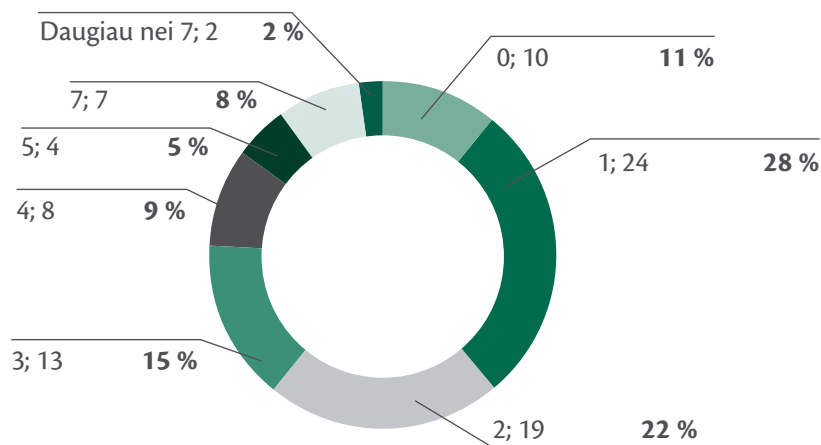

3.18 pav. Apklausoje dalyvavusių NTMA mokslų sričių MGP vadovų atsakymai į klausimą, kiek pirmosios ir antrosios pakopų studentų buvo įdarbinta ar kitaip įtraukta į projekto veiklas (projekte įdarbintų studentų skaičius, tokių projektų skaičius ir dalis procentais)

Nors į NTMA mokslų MGP vykdymo procesą buvo įtraukta gana nedaug studentų, dauguma vadovų (65 proc.) atsakė, kad rezultatai panaudoti studentų baigiamuosiuose darbuose.

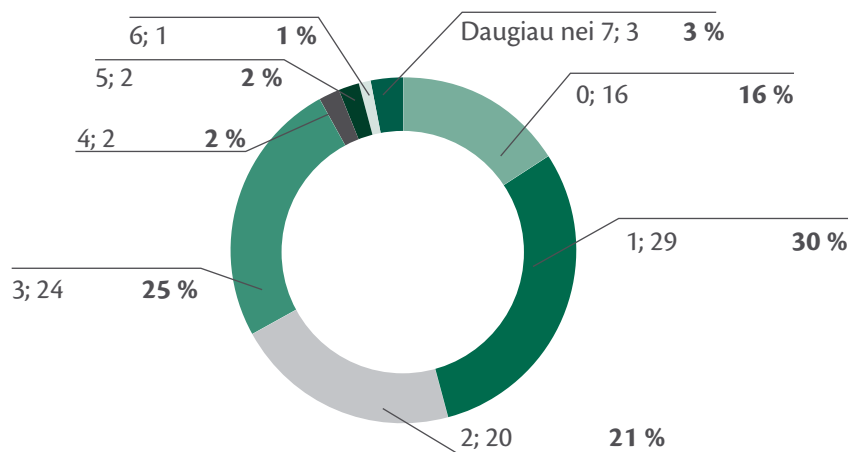
98 proc. mokslinių grupių, baigusios vykdyti MGP, rengė naujus projektus. Naujų projektų neinicijavo tik dvi MGP pabaigusios mokslininkų grupės.

Parengtos 87 paraiškos, pratęsiančios projekto tyrimų tematiką (žr. 3.19 pav.). 12 proc. grupių tokių projektų neinicijavo, 28 proc. – inicijavo 1, 22 proc. – 2, 15 proc. – 3, 9 proc. – 4, net 16 proc. grupių inicijavo daugiau nei penkias paraiškas.

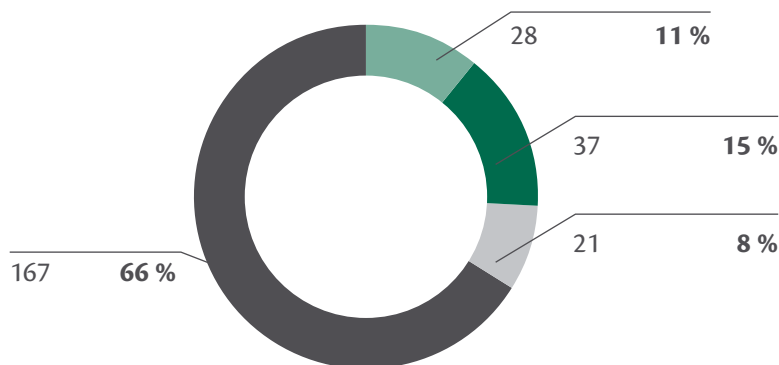
3.19 pav. Projektų ir (ar) paraiškų, kuriuos projekto tematika projekto vadovas ar vykdytojai parengė užbaigę MGP, skaičius (parengtų naujų projektų ir (ar) paraiškų skaičius, MGP, kuriuos įvykdžius tai parengta, skaičius ir dalis procentais)

Panašus paraiškų skaičius, 97, inicijuota ir iš kitų tematikų (3.20 pav.). 17 proc. projektus įvykdžiusių grupių tokių projektų neinicijavo. Tai rodo, kad nemaža dalis mokslininkų grupių savo mokslinę veiklą ilgam laikui sukonzentravusios į tam tikras tematikas. Sunku įvertinti, ar šitaip yra dėl to, kad tai – ilgai aktualios tematikos, ar dėl grupių mokslinių tyrimų nelankstumo. Visgi palyginus 3.18 pav. ir 3.19 pav. pateiktus duomenis matyti, kad dauguma MGP baigusios grupių vėliau teikia paraiškas tiek projekto tematika, tiek ir naujomis temomis. Pastarojo tipo projektus inicijavo 84 proc. grupių: 30 proc. – po 1 projektą, 21 proc. – 2, 25 proc. – 3, 2 proc. – 4, 2 proc. – 5, 1 proc. – 6, o tris projektus užbaigusios grupės (3 proc.) – daugiau nei po 7 paraiškas.

3.20 pav. Projektų ir (ar) paraiškų, kuriuos kitomis nei projekto tematika projekto vadovas ar vykdytojai parengė užbaigę MGP, skaičius (parengtų projektų ir (ar) paraiškų skaičius, MGP, kuriuos įvykdžius tai parengta, skaičius ir dalis procentais)

NTMA mokslų srityse su projektu susijusių straipsnių publikuota užbaigus 74 proc. MGP, labai panaši dalis, kaip ir SH mokslų srityse. Iš viso baigus projektus vadovai paskelbė 366 mokslinius straipsnius. Jų pasiskirstymas pagal žurnalų kategorijas pateiktas 3.21 pav. ir žemiau esančioje 3.2 lentelėje.

- Straipsniai Lietuvoje leidžiamuose mokslo leidiniuose, nerefekuojamuose CA WoS ar *Scopus* duomenų bazėse
- Straipsniai Lietuvoje leidžiamuose mokslo leidiniuose, referuojamuose CA WoS ar *Scopus* duomenų bazėse
- Straipsniai užsienio šalių mokslo leidiniuose, nerefekuojamuose CA WoS ar *Scopus* duomenų bazėse
- Straipsniai užsienio šalių mokslo leidiniuose, referuojamuose CA WoS ar *Scopus* duomenų bazėse

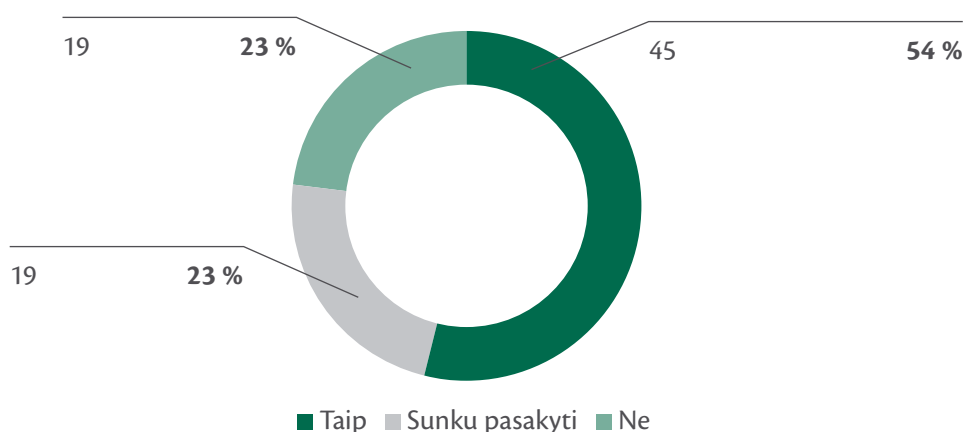
3.21 pav. Baigus projektą jo rezultatų pagrindu publikuotų mokslinių straipsnių skaičius pagal mokslinių žurnalų tarptautinį matomumą

3.2 lentelė. Baigtų MGP skaičius pagal su projektu susijusių straipsnių, paskelbtų baigus MGP, skaičių (stulpeliai) ir žurnalo tarptautinį matomumą (eilutės)

Žurnalo kategorija	Straipsnių skaičius												
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Straipsniai Lietuvoje leidžiamuose mokslo leidiniuose, nerefekuojamuose CA WoS ar <i>Scopus</i> duomenų bazėse	61	6	2	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0
Straipsniai Lietuvoje leidžiamuose mokslo leidiniuose, referuojamuose CA WoS ar <i>Scopus</i> duomenų bazėse	46	19	7	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Straipsniai užsienio šalių mokslo leidiniuose, nerefekuojamuose CA WoS ar <i>Scopus</i> duomenų bazėse	62	6	4	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Straipsniai užsienio šalių mokslo leidiniuose, referuojamuose CA WoS ar <i>Scopus</i> duomenų bazėse	5	28	17	12	3	3	1	2	0	0	1	0	1

Dauguma NTMA mokslų projektus baigusią grupių (51 grupė) mokslo studijų ar monografijų, kurių parengti nebuvo įsipareigota projekto paraiškoje, neparengė. Vis dėlto 12 grupių vadovai nurodė, kad parengė po vieną straipsnį; trijų projektų grupės parengė du, dar trijų – 3, o dviejų – 4 straipsnius. Po vieną grupę parengė net 5 ir 7 monografijas ar mokslo studijas. Šie skaičiai, matyt, byloja daugiau ne apie produktyvų MGP įvykdžiusių mokslininkų darbą rengiant mokslo darbus, o apie tai, kad mokslo studijų ir monografijų sąvokos neaiškiai apibrėžtos.

Daugiau kaip pusė (54 proc.) apklaustų MGP baigusią vadovų teigė, kad projekto vykdymas padėjo išplėtoti mokslinę idėją iki aukštesnio technologinės parengties lygio, maždaug po penktadalį vadovų atsakė „sunku pasakyti“ ar „ne“ (3.22 pav.).

3.22 pav. Projektų vadovų atsakymų į klausimą, ar projektas padėjo išplėtoti mokslinę idėją iki aukštesnio technologinės parengties lygio, skaičius (dalis procentais)

Kad projekto tyrimai pateikė rezultatų, kurie reikšmingi patentų ar veislių registravimui bei įmonių steigimui, teigiamai atsakė 29 proc. vadovų. Taigi galime daryti išvadą, kad vykdant daugiau nei ketvirtį projektų gauta rezultatų, kurie buvo daugiau ar mažiau reikšmingi komercializavimo tikslais.

Pateikti 25 tokių rezultatų pavyzdžiai. Dažniausiai potencialiai komercinę naudą turintys projektai buvo vykdomi biomedicininį, medžiagų mokslo ir lazerių tyrimų kryptyse. Gauta keletas Lietuvos patentų, kelios mokslininkų grupės pateikė paraiškas US ir EP patentams, sukurtos naujos medžiagos konkreitiems taikymams, išvestos augalų rūšys, sukurta keletas prototipų, įkurtos dvi naujos įmonės.

Didelė dalis atsakymų dėl MGP priemonės projektų naudingumo mokslinei grupei, institucijai ir valstybiniu mastu buvo gana bendro pobūdžio: „MGP priemonės projektas buvo naudingas mūsų grupei, universitetui bei Lietuvos mokslui“; „leido sukurti unikalūs įrenginius“; „leidžia mokslininkams vystyti naujas tyrimų kryptis, įgyvendinti originalias idėjas...“; „leido vystyti mano vadovaujamos mokslininkų grupės tyrimus aukštesniame lygmenyje, dėl to gauti svarbūs rezultatai buvo publikuoti aukšto lygio moksliniuose leidiniuose“; „institucijai ir valstybei neabejotina nauda buvo gauta per tarptautiniu mastu svarbių rezultatų gavimą, mokslininkų kvalifikacijos kilimą bei potencialo didinimą...“; „mokslui grupei tai papildomos galimybės, užtikrinančios stabilumą ir tyrimų tęstinumą“; „institucijai papildomas finansinės pajamos, veiklos spektro plėtra“. Pateikta ir detalesnių bei originaliausių atsakymų.

Didžioji dalis vadovų pabrėžė suteiktą galimybę finansuoti naujus ir specifinius tyrimus: „tokie projektai tikrai naudingi, nes, esant specifinei tyrimų sričiai, kitokiais būdais sunku gauti finansavimą“ ar „MGP priemonė dažnai yra vienintelė galimybė mokslininkų grupėms Lietuvoje inicijuoti naujos krypties tyrimus“.

Labai daug vadovų džiaugėsi, kad tai yra puiki galimybė jauniems mokslininkams: „ypač tinka jauniems, pradedantiems mokslininkams“; „ypač reikšminga programa jaunos mokslininkų grupės, siekiančioms įsitvirtinti LT mokslo erdvėje“; „padėjo užauginti ir įtvirtinti mokslinę grupę universitete“.

Daugelyje atsakymų išsakytas teiginys, kad MGP padeda pritraukti studentus, pagerinti doktorantų finansavimą, pvz., „tai puiki galimybė įtraukti studentus į mokslinio darbo procesą ir supažindinti su fundamentaliais mokslo problematikos klausimais“. Tai siejasi su konkrečiais vadovų atsakymais apie doktorantų ir studentų įtraukimą į vykdomų projektų veiklas.

Kai kurie nestandartiniai atsakymai skatina susimąstyti. Teiginys „disciplinuoja ir motyvuoja tyrėjus“ atkreipia dėmesį į tai, kad projektai sukonkretina grupės darbą, nors jis ir šiaip vyksta, bei nukreipia jį konkrečiam tikslui pasiekti. Kitas vadovas MGP privalumu įvardijo tai, kad ši programa „skatina konkurenciją tarp mokslinių grupių ir išryškina pajėgiausias grupes“. Čia, matyt, turima omenyje tarpgrupinę konkurenciją Lietuvoje ne tiek mokslinės tematikos, kiek mokslo šakos ar srities lygmeniu.

Daugelyje atsakymų pabrėžiama, kad MGP programos finansavimas per mažas. Tai dažnai įvardijama kaip didžiausias šios programos trūkumas. Didžioji dalis vadovų skundėsi labai didele konkurencija. Esant tokiai konkurencijai, kuri pastaruoju metu dar didėja, finansavimą gali gauti tik geriausios ir stipriausios grupės: „Pagrindinis priemonės trūkumas – per mažas finansavimas. Kai laimėjimo tikimybė labai nedidelė, didelę reikšmę įgyja atsitiktinumumas“; „Finansavimo lygis (10 proc. nuo pateiktų projektų skaičiaus) ir projekto biudžetas yra ypač maži, įvertinant infliacijos lygį ir pan.“ Nors projektų sėkmės rodiklis visuose MGP kvietimuose buvo didesnis nei ne vieno vadovo numanomas 10 proc., jis, matyt, yra per žemas. Toks žemas sėkmės procentas matomas apžvelgiant „Horizon 2020“ projektus, tačiau daugelyje nacionalinių projektų kitose šalyse (Europoje ir pasaulyje) jis didesnis ir yra apie 30–50 proc. Taigi priekaištai dėl per didelio konkurso (tai siejasi su mažu vienam MGP kvietimui skiriamu finansavimu) yra logiški ir j juos turėtų būti atsižvelgta tobulinant MGP priemonę.

Daugelio projektų vadovų nuomone, MGP priemonė yra labai efektyvi investicijų atsiperkamumo aspektu, lyginant su įvairiomis kitomis mokslinių tyrimų finansavimo programomis. Teigiama, kad MGP priemonė yra naudingiausia iš visų mokslinių tyrimų finansavimo programų Lietuvoje, skatina konkurenciją, leidžia plėtoti tarptautinius ryšius, ypač su užsienio mokslininkais lietuviais, sudaro sąlygas mokslininkų grupei užaugti ir tapti žinoma pasaulyje. Atkreipiamas dėmesys į tai, kad galima įvairių kompetencijų mokslininkus suburti į laikinas grupes, į mokslinę veiklą įtraukti jaunuosius tyrėjus. Nemaža dalis respondentų pabrėžia, kad MGP neriboja laisvo tyrimų srities pasirinkimo, nes mokslininkai gali dirbti savarankiškai, nepriklausomai nuo institucinių planų. MGP yra naudinga siekiant patikrinti naujas idėjas, sudaro sąlygas plėtoti mokslo grupių veiklą, dalyvauti konferencijose, padeda rengti doktorantus, įtraukti į mokslinę veiklą studentus. Antra vertus, mokslinės tematikos apibrėžtumo (prioritetų) nebuvimas kvietimuose labai išaugina konkurenciją.

Vadovų atsakymuose pabrėžiama, kad MGP tiesiogiai prisideda plėtojant mokslą, taip pat jo pagrindu ir studijas universitetuose.

Dažnai atkreipiamas dėmesys į tai, kad projektų finansavimo apimtis santykinai nedidelė, o projekto valdymas gana sudėtingas. Išsakyta pastabų ir dėl paraiškų vertinimo siūlant, kad pagrindinis vertinimo aspektas turėtų būti

idėja ir jos poveikis didinant Lietuvos mokslo konkurencingumą. Tai turėtų būti svarbesnis kriterijus nei mokslinių publikacijų skaičius, kuris yra papildomas mokslininko pripažinimo klausimas. MGP priemonės kokybė pastaraisiais metais gerėja dėl to, kad vertinti paraiškas pasitelkiami užsienio ekspertai. Dėmesys projekto rizikos valdymui taip pat prisideda prie MGP programos tobulinimo. Teigiamai vertinamos paskutiniuosiuose MGP kvietimuose įvestos dvi atskirai vertinamų paraiškų grupės jauniems ir patyrusiems mokslininkams. Tarp neigiamai vertinamų aspektų dominuoja smulkmeniškasis reguliavimas teikiant paraiškas ir vertinant pasiekimus.

3.2. Pavyzdinių projektų analizė

Atlikta kokybinė pavyzdinių projektų analizė. Kiekviename kvietime atskirai socialinių, humanitarinių, gamtos, technologijų bei kartu medicinos ir sveikatos bei žemės ūkio mokslų srityse atrinkta po 6 finansuotus projektus, po 3 projektus, kurių paraiškos gavo aukščiausius ir žemiausius įvertinimus. Taigi, kiekvienoje mokslo srityje ar jų grupėje atlikta 42 pavyzdinių projektų analizė. Tokiu būdu atlikta 30 kiekvieno kvietimo visų mokslo sričių pavyzdinių projektų kokybinė analizė. Iš viso buvo išnagrinėta 210 projektų. Ekspertai susipažino su pavyzdinių projektų paraiškomis, tarpinėmis ir baigiamosiomis ataskaitomis bei tų ataskaitų vertinimais.

3.2.1. Socialinių mokslų srityje

Projektų ataskaitų vertintojai dažniausiai kreipia dėmesį į tuos projektų bruožus, kuriuos apibrėžia nurodyti vertinimo kriterijai. Kadangi pastarieji kito skirtingų MGP kvietimų metu, tai atitinkamai keitėsi ir apžvelgti projekto bruožai. Svarbiausi punktai yra projektų plano įvykdymas, rezultatų reikšmingumas bei atitiktis projekte keltiems tikslams. Tikrinama, ar įvykdytos visos planuotos veiklos ir ar pasiekti planuoti rezultatai.

Galima pastebėti, jog daugelis projektų ataskaitų vertintojų vadovavosi supratimu, kad jei projektas buvo atrinktas finansuoti, tai reiškia, jog viena pusė, projekto vykdymo grupė, įsipareigojo pagal planą atlikti tokius tyrimus, kokie išdėstyti paraiškoje (tas įsipareigojimas aprėpia ir paraiškoje išdėstytą numatytą taikyti tyrimų metodologiją bei laukiamų gauti rezultatų pobūdį), o kita pusė, LMT, įsipareigojo finansuoti tokį projekto vykdymą, koks buvo žadamas paraiškoje, bei priimti tokius rezultatus, kokie numatyti paraiškoje. Taigi, vertinant projekto vykdymo ataskaitą, nuveikti darbai ir gauti rezultatai buvo vertinami lyginant juos su paraiškoje žadėtaisiais darbais ir rezultatais, o ne su tuo, kas galėjo būti nuveikta (kitai ar daugiau). Todėl nenuostabu, kad pripažintų sėkmingai įvykdytais projektais ataskaitų vertinimuose dominuoja konstatuojamojo pobūdžio teiginiai apie suplanuotą uždavinių įvykdymą, paraiškoje išsikeltą tikslo pasiekimą, suformuluotų uždavinių atlikimą tada ir tokios apimtys, kada ir kaip buvo įsipareigota, publikavimo plano įvykdymą, pasiektus sklaidos uždavinius ir pan. Vis dėlto galima pastebėti, kad ataskaitų ekspertinio vertinimo pobūdis per stebimą laikotarpį kito ir nuo itin formalus (vieno sakinio pagal kiekvieną kriterijų) peraugo į detalesnį, kai ekspertai išsamiau apžvelgia projekto veiklų vykdymo eigą, rezultatus, išvadų ir rekomendacijų svarbą. Toks detalus vertinimas yra svarbus norint, kad projektų vykdytojai ne apsiribotų formaliu įsipareigojimų vykdymu, o siektų svarių mokslinių rezultatų.

Detalus projektų vertinimai leidžia apžvelgti realų projektų poveikį. Apibendrinant projektų vertinimus, kuriuose ataskaitų vertintojai konkretizavo savo teigiamų vertinimų motyvus, galima pažymėti keletą svarbių socialinių mokslų projektų bruožų.

Vienas iš tokių bruožų – nacionaliniu lygmeniu reikšmingų empirinių duomenų bazių sukūrimas. Socialinių mokslų ap(si)rūpinimas duomenų ištekliais Lietuvoje, deja, išlieka itin žemo lygio, todėl MGP priemonė reikšmingai prisidėjo užtikrinant teigiamą poslinkį šiame darbe. Vykdamas MGP sukurta nemažai nacionaliniu lygmeniu reikšmingų tam tikros tematikos duomenų bazių. Paminėtina kūdikių ir mažų vaikų psichikos ir fizinės sveikatos tyrimo metu sukurta longitudinaline metodologija grįsta duomenų bazė, leidžianti fiksuoti stebimų požymių rinkinį laiko požiūriu, itin aktualios Lietuvos sociodemografinių problemų, politinių procesų ir kitų tematikų tyrimams labai naudingos apklausų pagrindu sukurtos duomenų bazės, įgalinančios tirti grįžusius į Lietuvą migrantus, elgesį rinkimų metu, emocijų jaunimo intelektą, visuomenės nuomonę apie vyresnio amžiaus žmonių užimtumą ir kt. Sukurtos duomenų bazės turi išskirtinę vertę tiek socialinių mokslų aprūpinimo šiuolaikiškais empiriniais ištekliais, tiek mokslininkų kvalifikacijos kėlimo požiūriu. Būtina pažymėti, kad šie empiriniai ištekliai yra atviri mokslininkų bendruomenei. Be to, šių tyrimų pagrindu gauti mokslo rezultatai turi / gali turėti taikomosios vertės, kuria mokslo žinias, būtinas demografinių, socialinių, politinių procesų pažinimui.

Projektai svarbūs ir tyrimų tarptautiškumui stiprinti įsitraukiant į tarptautinius mokslinius tinklus, vykdant tarptautinius tyrimus (ne tik Lietuvoje, bet ir kitose šalyse) pagal standartizuotas aukščiausios kokybės metodologijas, kuriant tarptautiniu lygmeniu reikšmingas duomenų bazes. Pastarosiose ir anksčiau minėtose nacionaliniu lygmeniu reikšmingose duomenų bazėse telkiama informacija suteikia mokslininkams galimybes atlikti lyginamojo pobūdžio sinchroninius ir diachroninius socialinių reiškinių ir procesų tyrimus, taikyti šiuolaikiškus analizės metodus, pretenduoti skelbti tyrimų rezultatus aukšto lygio tarptautiniuose mokslo leidiniuose, įsitraukti į tarptautinius tyrėjų tinklus.

MGP turi ir didelę taikomąją vertę. Projektų ataskaitų vertintojai neretai pažymi, kad „gautieji rezultatai yra vertingi ir taikomuoji (praktiniu) požiūriu“, „rezultatai turi praktinę reikšmę“, kad bent dalis gautųjų mokslinių išvalgų „galėtų būti pritaikoma praktikoje“. Apskritai socialinių mokslų MGP galima sąlyginai suskirstyti į dvi grupes: mokslo produkcijos kūrimo (orientuotus į straipsnių, studijų ar monografijų publikavimą) ir mokslo taikymo (orientuotus į potencialiai praktiškai naudingų rezultatų gavimą). Pastariesiems galima priskirti daugelį teisės, dalį ekonomikos, vadybos, politologijos mokslų projektų. Vis dėlto tenka pripažinti, kad dažniausiai pritrūksta informacijos apie tokių projektų metu sukurtų taikomojo pobūdžio produktų (įvairių vertinimo metodikų, modelių, teisės aktų ir pan.) faktinį akceptavimą priimant sprendimus valstybės, viešojo sektoriaus institucijose ar privataus sektoriaus įmonėse.

Pastebima tendencija viršyti numatytą mokslo rezultatų sklaidą. Daugelio paskesniųjų kvietimų projektų ataskaitų vertinimuose konstatuojama, kad projekto rezultatai pranoko suplanuotus rezultatus. Padaroma daugiau pranešimų konferencijose, parašoma daugiau straipsnių ar jie paskelbiami aukštesnio statuso žurnaluose, negu buvo įsipareigota paraiškoje.

Daugumos vertintų MGP išvadinės dalys suformuluotos aiškiai ir tuo būdu, kuris ekspertų pripažįstamas tinkamu. Išvados sudaro nedidelę ataskaitos dalį, todėl dažnai yra apibendrinamojo pobūdžio, detalesni tyrimų rezultatai pristatomi straipsniuose, studijose ar monografijose. Ataskaitose įprasta laikytis akademinio darbo išvadų stiliaus, pagal kurį susumuojamos atliktos veiklos (kiek ir kokių tyrimų atlikta, kokie buvo taikyti metodologiniai sprendimai), aprašomi svarbiausi rezultatai (empiriniai radiniai), deklaruojami sklaidos darbai (publikacijos, pranešimai konferencijose, sklaidos visuomenei renginiai). Didžioji dalis vertintų projektų viena ar kita apimtimi pasiekė užsibrėžtų tikslų ir uždavinių, kurie, kaip įprasta socialiniuose moksluose, glaustai formuluojami ir suteikia laisvės projekto įgyvendinimo metu renkantis analizės aspektą ar konkrečią metodiką. Greta tiesiogiai su projekto rezultatais susijusių išvadų rečiau pasitaiko tokios, kurios formuluoja ateities tyrimų programą, tematikų ir metodų gaires, įvardija atliktų tyrimų ribotumus ir pagal juos numato tyrimų tobulinimo galimybes.

Tenka pastebėti, kad kai kurių, ypač ankstesniųjų MGP kvietimų, projektų ataskaitų išvadų ir rekomendacijų skyrius labiau primena ataskaitos santrauką. Kartais dalis išvadų būna trivialios (pvz., „Naudojant matematinį modelį, atliktos pelno variantinės prognozės parodė, kad, optimizavus išlaidas, gaunamas didesnis pelnas“), o dalis rekomendacijų – banalios (pvz., „Siūloma tobulinti pinigų politikos priemonės, susijusias su infliacija“) arba apsiriboja tik bendro pobūdžio aptakiais „palinkėjimais“, tokiais kaip „atkreipti ypatingą dėmesį“, „skirti daugiau dėmesio“, „būtina ieškoti būdų ir galimybių“, „būtina kurti programas“ (pvz., „Norint išvengti prognozuojamų neigiamų socialinių ekonominių pasekmių, valstybiniu mastu privaloma kurti priemonių sistemą, kuri leistų subalansuoti teritorijos ekonominę (ūkio) ir gyvenimo sąrangą“).

Reikia pažymėti, kad išvadų ir rekomendacijų pobūdis priklauso nuo projekto idėjos ir iš dalies nuo mokslo krypties. Kai kurie projektai nebuvo ambicingi mokslo krypties plėtros ar indėlio į atitinkamos tematikos globalųjį mokslinį diskursą požiūriu: sumanyti ir įvykdyti lokalaus taikomojo ar „diagnostinio“ pobūdžio projektai, kurie nepasižymėjo nei metodologinėmis inovacijomis, nei gautų rezultatų moksliniu reikšmingumu (vertinant indėlio į atitinkamos mokslo krypties plėtotę požiūriu), jie nesukūrė kokių nors netikėtų, revoliucingų mokslo išvalgų.

Antai teisės mokslo krypties projektuose įprastai pateikiamos labai konkretų teisinės sistemos ar pačios teisės aspektą atliepančios išvados bei rekomendacijos (pvz., susijusios su ES žmogaus teisių chartijos taikymu nacionalinėje teisėje bei supranacionaliniu lygmeniu, Lietuvos baudžiamojo kodekso, Lietuvos teisininkų etikos teisinio reglamentavimo ir garbės teismų praktikos tobulinimu, kolektyvinių sutarčių instituto taikymu, praktikos tobulinimu ir pan.). Daugelio teisės mokslo projektų rekomendacijos yra labai konkrečios, parengtos ir pritaikytos konkrečioms adresatams, iš esmės turi „imk ir naudok“ pobūdį. Nors nacionaliniu mastu tokie tyrimai ir jų rezultatai pripažintini vertingais, praturtinančiais šios tematikos nacionalinį mokslinį diskursą bei turinčiais didelę praktinę reikšmę, tokių projektų ataskaitose ar jų vertinimuose nepavyko aptikti užuominų apie kokį nors žymesnį proveržį atitinkamoje

mokslo kryptyje globaliu mastu. Kitas taikomosios orientacijos projekto pavyzdys: tyrimas, skirtas Lietuvos kibernetinio saugumo strategijos modeliui bei rekomendacijoms kibernetinio saugumo įstatymo pataisoms parengti. Ir projekto paraiška, ir jo vykdymo ataskaita rodo greičiau taikomąjį ir valstybės tiesioginius interesus atliepiantį tyrimų pobūdį, o ne orientaciją į proveržius atitinkamoje mokslinėje kryptyje ar tematikoje. Taikomojo pobūdžio rekomendacijos sulig kiekvienu paskesniu kvietimu vis labiau įsitvirtina kaip būtinoji socialinių mokslų MGP dalis. Nors neretai ataskaitose teigiama, kad buvo sukurtas originalus ko nors vertinimo ar tobulinimo modelis, dažniausiai jose trūksta informacijos apie to modelio pristatymą galimiems jo naudotojams (visuomenės, viešojo sektoriaus ar verslo subjektams, įstatymų leidėjams ir pan.). Kadangi tik keliuose atsakymuose į projektų vadovams išplatintos anketos klausimus pavyko aptikti nuorodas į konkretų tyrimo rezultatų panaudojimą, galima pagrįstai spėti, kad dauguma tų modelių ar rekomendacijų liko dūlėti projekto vykdytojų stalčiuose ir yra pasmerkti būti nepritaikyti, nors ataskaitose ir vertinimuose pabrėžiama jų praktinė nauda. Pageidautina, kad tos rekomendacijos būtų kiek įmanoma konkretnesnio pobūdžio, skirtos konkrečioms tikslinėms grupėms ir, jei įmanoma, pastarųjų verifikuojamos ir aprobuojamos.

Kartu reikia pažymėti, kad vykdant kai kuriuos projektus gauti rezultatai ne tik peržengė empirinių radinių ribas, bet ir pasiūlė naujus metodologinius atitinkamos tematikos tyrimų sprendimus. Pavyzdžiui, vaiko įtakos tėvų sprendimams pirkti tyrimui skirto projekto vykdytojai gavo keletą netrivialių, prieštaraujančių iki tol pasaulyje vykdytų tyrimų išvadoms, rezultatų ir pasiūlė originalią tyrimo metodiką. Kaip pažymi šio projekto ataskaitos vertintojai, „projekto rezultatai įsiliesia į tarptautinę [mokslinę] polemiką“.

Dauguma tyrėjų nei projekto paraiškoje, nei jo vykdymo ataskaitoje nepateikia jokių užuominų apie projekto veiklą tęstinumą, tačiau pasitaiko ir išimčių, ypač tais atvejais, kai projektas tiesiogiai susijęs su ilgalaikėmis tarptautinėmis mokslinio tyrimo programomis, kurios vykdo kartotinius tyrimus (pvz., Europos socialinis tyrimas (ESS), Tarptautinė socialinio tyrimo programa (ISSP), SHARE). Nors dar retai, vis dėlto ataskaitos išvadų dalyje pasitaiko trumpų tolesnių perspektyvių mokslo ir (ar) verslo požiūriu tyrimo plėtojimo gairių apibūdinimų.

Nors, kaip minėta, tyrimų tąsa ataskaitose tiesiogiai įvardijama nedažnai, žvelgiant į atskirų socialinių mokslų krypčių laukus ir jų tyrėjus galima pastebėti vykdytų MGP ir ankstesnių ar paskesnių mokslininkų tiriamųjų veiklų genetines jungtis. Šiais atvejais MGP nėra tik momentinis epizodas mokslininko tyrimų trajektorijoje, tai vienas iš kryptingai plėtojamos tematikos įgyvendinimo etapų, darbas projekto tematika tęsiamas finansuojant kitoms programoms. Tokių pavyzdžių nemažai, pavyzdžiui, psichologijoje – psichotraumatologijos, mažų vaikų sveikatos, savireguliacijos tyrimai (vėliau finansuota nacionalinės mokslo programos „Gerovės visuomenė“, Lietuvos, Latvijos ir Taivano mokslinių tyrimų programos); sociologijoje – teritorinės nelygybės (Tarptautinio socialinio tyrimo programa); politikos moksluose – elgesio rinkimų metu tyrimai ir kt. Kai kuriais nors ir retais atvejais, MGP baigiami anksčiau vykdyti tyrimai, finansuoti ankstesniame MGP ar iš kitų šaltinių.

Projektų vadovų apklausos duomenys, kurie bus aptarti kitose ataskaitos skyriuose, taip pat rodo, jog didžioji dalis SH mokslų MGP dalyvavusių mokslininkų, baigę projektą, rengė paraiškas, pratęsiančias projekto tyrimų tematiką ar iš gretimų tematikų. Žinoma, šie faktai atspindi ne tik mokslininkų iniciatyvumą ar prierašumą prie temų, bet ir mokslinę veiklą struktūrinančius išorinius veiksnius, susijusius su mokslo finansavimu.

Daugelyje projektų paraiškų aptakiai formuluojami rezultatų publikavimo įsipareigojimai, neįvardijamos tyrėjų ambicijos tam tikrų tikslinių žurnalų ar cituojamumo rodiklių, į kuriuos ketinama orientuotis (siekiant publikuotis), atžvilgiu. Neretai tai verčia ataskaitų vertintojus konstatuoti, kad nors reikšmingesnės pažangos moksle ir nebuvo pasiekta, formaliai kiekybiniai įsipareigojimai įvykdyti, nes paraiškoje ir neįsipareigota siekti ambicingesnių proveržių nei toje mokslo tematikoje, nei mokslo kryptyje.

Dalis projektų neturėjo didesnės reikšmės vykdytojų publikacijų kiekiui ar kokybei: ir prieš projektą, ir projekto vykdymo metu, ir po projekto skelbtų publikacijų skaičius ar publikavimosi lygis yra daugmaž vienodi. Įdomu tai, kad tuo atveju, jei prieš projektą jo vadovas ir pagrindiniai vykdytojai jau buvo publikavęsi aukštesnio lygio tarptautiniuose mokslo žurnaluose (neretai turinčiuose ir aukštesnį cituojamumo rodiklį), tai ir projekto rezultatus jie stengėsi skelbti ne žemesnio lygio mokslo leidiniuose nei anksčiau. Ir atvirkščiai: tie projektų vadovai bei vykdytojai, kurie iki projekto skelbė savo mokslinių tyrimų rezultatus tik nacionalinio lygio recenzuojamuose žurnaluose ar Lietuvoje leidžiamuose į WoS / Scopus duomenų bazes įtrauktuose leidiniuose, dažniausiai pritrūkdavo ambicijų pasiūlyti projekto mokslinius rezultatus aukštesnio lygio mokslo žurnalams. Tačiau dalyje projektų publikacijos, išleistos projekto metu arba projektui pasibaigus, yra aukštesnės kokybės nei anksčiau (projektas įgalina rezultatus publikuoti užsienio leidykloje, straipsnį skelbti didesnio tarptautinio matomumo žurnale). Šis bruožas dažniau būdingas jaunesnių vadovų vykdytuose projektuose.

Vertinant sociologijos, psichologijos, politikos mokslų, vadybos, edukologijos projektų rezultatus pastebėtina, kad projektų *modi operandi* – nacionalinių monografijų ar studijų parengimas / publikavimas ir silpnė orientacija į tarptautinį prestižą turinčius specializuotus profesinius tarptautinius žurnalus. Vis dėlto vertinant monografijas / studijas tiksliau žvelgti ne į jų vaidmenį vadovo / vykdytojų grupės karjeroms, bet į šių darbų efektą mokslo kryptims. Detaliau nagrinėtų MGP rezultatų sąrašė yra neabejotinai reikšmingų monografijų / studijų: A. Ramonaitė (red.) „Ildėjos, interesai ir įvaidžiai politikoje: kaip renkasi Lietuvos rinkėjas?“, D. Skučienė ir kt. „Senėjanti visuomenė: kaip mes jai pasirengę?“, E. Barcevičius ir kt. „Užburtas ratas; Lietuvos gyventojų grįžtamoji ir pakartotinė migracija“, V. Leonavičius „Sociologija ir sveikatos priežiūros sistemos paslaugų vartotojas“ ir kt.

Nuosekliai peržvelgiant projektų ataskaitas nuo I iki VI kvietimo pastebimas mokslo publikacijų lygio augimas – mažėja publikacijų vietinės reikšmės leidiniuose ir daugėja straipsnių CA WoS ar (ir) Scopus indeksuojamuose leidiniuose, turinčiuose cituojamumo rodiklį. Tas pats pasakytina apie pranešimus konferencijose: jų geografija plečiasi, o reikšmingumas pastebimai didėja. Tai, žinoma, lemia ir besikeičianti mokslo aplinka, kurioje ryškėja tyrimų rezultatų internacionalizacijos imperatyvas, vis aktyviau taikomas per įvairias institucines praktikas (kvalifikaciniai reikalavimai, tarptautinių publikacijų svarba konkuruojant dėl finansavimo ir pan.). Ši konteksto dinamika turi įtakos ir MGP mokslinei produkcijai. Tad nors socialinių mokslų projektuose vyrauja publikacijos nacionaliniuose mokslo leidiniuose (referuojamuose CA WoS arba ne), fiksuotina slinktis tarptautinės sklaidos link. Tiesa, pastaroji kartais įgauna groteskiškas formas – yra pavyzdžių, kai publikuojamasi grobuoniškuose žurnaluose, artimojo užsienio (populiariausia Latvija, Lenkija, Rusija) ar egzotiško tolimojo užsienio (pvz., Indonezija) konferencijų darbų rinkiniuose. Vis dėlto į šiuos atvejus galima žvelgti ir kaip į savotišką treną, kurio rezultatas, tikėtina, yra įvairių kvalifikacijų, būtinų aukšto lygio straipsniui parengti, įgijimas ir augantis solidžių publikacijų tarptautiniuose mokslo leidiniuose skaičius.

Pasitaikė projektų, kurių vykdytojai sau kėlė ambicingus publikavimo tikslus ir taikė į aukščiausio lygio mokslo žurnalus (pvz., *International Migration*, *Higher Education*, *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, kurių cituojamumo indeksas (IF) siekia 10 ir daugiau). Tiesa, kaip galima spręsti iš viešai prieinamų mokslininkų publikacijų sąrašų, kai kuriais atvejais jie nepasiekė savo tikslo ir straipsnius išspausdino žemesnio lygio žurnaluose.

Pasitaikė ir tokių projektų, kurių vykdymo metu nebuvo paskelbta nė vieno straipsnio, nors paraiškoje įsipareigota paskelbti 2–3 publikacijas moksliniuose žurnaluose. Žadėtieji straipsniai buvo tik parengti arba jau išsiųsti redakcijoms. Dauguma iš jų vėliau publikuoti.

Vertinant atrinktųjų projektų ataskaitas susidarė įspūdis, kad MGP priemonės projektai ypač tinka doktorantams: dauguma projektų veiklose dalyvavusių doktorantų paskelbė ir gerokai daugiau, ir kokybiškai aukštesnio lygio straipsnių negu iki projekto, kai kurie tapo ir kolektyvinių monografijų bendraautoriais, apsigynė daktaro disertacijas projekto vykdymo pabaigoje arba netrukus jam pasibaigus.

Nelengva aptikti netiesiogines konkretaus straipsnio sąsajas su baigtais vykdyti projektais, juolab kad vykdant tęstinius tyrimus straipsnių finansavimo šaltiniu gali būti nurodomi ir kiti, vėliau gauti projektai. Projektų vykdytojų publikacijų išskirtinai aukšto tarptautinio prestižo žurnaluose nėra daug (bent tarp apžvalgai atrinktųjų projektų), tačiau keletu atveju projekto vykdytojai vėliau, pasibaigus projektui, yra skelbę straipsnius gana aukšto lygio (IF = 5 ar daugiau) mokslo žurnaluose (6–7 tokie straipsniai), išleidę monografijų lietuvių kalba ar tapę su projekto tematika susijusių kolektyvinių monografijų, išleistų žinomose užsienio leidyklose, bendraautoriais (pvz., vieno projekto vykdytojas tapo *Elsevier* leidykloje išleistos monografijos bendraautoriumi).

Dauguma ataskaitų parašytos sklandžia ir taisyklinga kalba, tačiau gramatinių ar kalbos klaidų pasitaiko. Dažniausiai ataskaitų kalbą teršia lietuvių kalboje nevartotini žodžiai, pvz.: „įtakoja“, „įtakoiantys“, „ženklus“, „ženkliai“, „pasėka“ ir pan.

Projektų poveikiai gana skirtingi. Šiuo aspektu galima išskirti kelias projektų grupes:

- a) projektai, prisidėję prie tematikų plėtros ir (ar) šia tematika dirbančių mokslininkų grupių bei jų tinklo kūrimo. Tokių projektų pasekmė – ne viena poprojektinė vykdytojų publikacija, apgintos kelios disertacijos, galima kalbėti apie mokslinių mokyklų užuomazgas. Šiai grupei galima priskirti apie trečdalį peržiūrėtų projektų;
- b) projektai, reikšmingai prisidėję prie Lietuvos socialinių mokslų (sociologijos, psichologijos, politikos mokslų) aprūpinimo empiriniais ištekliais;

- c) projektai, turėję poveikį visuomenei per viešosios politikos aprūpinimą mokslo žiniomis (pvz., migracijos politika, senėjimas ir visuomenės adaptacijos iššūkiai, teisininkų etikos reglamentavimas, Lietuvos baudžiamojo kodekso tobulinimas, kolektyvinių sutarčių instituto taikymas, algoritminė prekyba akcijomis, nacionalinės energetikos ir nacionalinės kibernetinio saugumo strategijų formulavimas). Tiesa, atskirais atvejais poveikis visuomenei buvo trumpalaikis, pvz., vykdytojai sukūrė virtualią psichologinės pagalbos platformą, ją išbandė ir įvertino efektyvumą, tačiau pasibaigus projektui platforma greitai nustojo veikti.

Dauguma projektų turėjo teigiamą poveikį ir postūmį jaunųjų mokslininkų ir doktorantų ugdymui (projekto vykdymo veikloje dalyvaujantys jaunieji mokslininkai tampa ir projektą viešinančių publikacijų autoriais ar, dažniau, bendraautoriais). Didžioji jų dalis vėliau tęsė akademinį darbą: skelbė mokslinius straipsnius, dalyvavo rengiant projektų paraiškas, dėstė aukštosiose mokyklose. Pasitaikė ir atvejų, kai po projekto pabaigos jo vykdytojai jaunieji mokslininkai ar doktorantai metė akademinę karjerą ir pasirinko darbą viešajame arba privačiame sektoriuje. Čia pacituotinas simptomiškas projekto vadovės atsakymas į atitinkamą anketos klausimą: „Pasibaigus projektui ir iki laimint kitą, po poros metų, beveik visi komandos nariai išėjo iš akademinio darbo į kitas, geriau finansuojamas, organizacijas.“ Kai kurių analizuotų projektų vadovai atsakydami į anketos klausimą apie MGP programos naudą atvirai pripažino, kad MGP programos lėšos buvo reikalingos tyrėjams sulaukyti mokslo institucijose, t. y. kaip prevencinė priemonė, sauganti nuo jų galimo išėjimo dirbti į verslo ar viešąjį sektorių.

3.2.2. Humanitarinių mokslų srityje

Didelė dalis vertinimo ataskaitų yra lakoniškos, tiesiog vienu ar dviem sakiniais atsakančios į vertinimo anketos klausimus, dažnai netgi pakartojančios jų formuluotes. Daugiausia dėmesio skiriama tiems dalykams, kuriuos įvertinti ir prašoma (išdėstyta mažėjančios svarbos tvarka): a) plano laikymuisi (terminai ir darbai), b) išsiktų tikslų ir uždavinių įvykdymui, c) ataskaitos išvadų išsamumui ir pagrįstumui, d) lėšų naudojimo pagrįstumui (VI kvietimo ataskaitų vertinime šito punkto nebuvo). Išsamus kokybinis vertinimas (projekto metu gautos mokslinės ir (ar) technologinės produkcijos vertingumas) dažniausiai neatliekamas. Dažnai netgi sunku nuspręsti, ar vertintojai tik perskaitė ataskaitą, ar ir ištyrė pagrindinius projekto rezultatus. Žema ataskaitų vertinimo kokybė ir menkas informatyvumas ypač būdingas I kvietimo projektų ataskaitų vertinimui. Neatidumas, o gal ir sąmoningas atlaidumas, lėmė net klaidas: remiantis ataskaitų tekstais ar jų implikacijomis patvirtinta, kad pasiekti rezultatai, kurie realiai nebuvo pasiekti, arba pasiekti aiškiai ne tokie, kaip planuota. Iš keturių atliekant šį vertinimą nuodugniai patikrintų I kvietimo projektų visuose buvo aiškių nukrypimų nuo plano, nepasiekti užsibrėžti rezultatai, o pasiektų rezultatų kokybė nepakankama, bet tik vienos ataskaitos vertinime tai buvo pastebėta. III ir IV kvietimų projektų vertinimo ataskaitos jau išsamesnės, o nuo V kvietimo projektų ataskaitų vertinimo jau regime aiškų lūžį: išsamiai vertinamos ne tik ataskaitos, bet ir rezultatai, gilinamasi į jų kokybę. Vertintojai nustato ne tik trūkstamas prieskyras projekto publikacijose, bet ir atkreipia dėmesį į rezultatų dubliažą (kelių straipsnių turinio panašumai, jų tekstų sutapimai ir pan.). Neretai prašoma ataskaitą pakoreguoti (išplėsti), pateikti papildomų paaiškinimų ar medžiagos. Net pusė V kvietimo ataskaitų (panašiai ir VI kvietime) iš pirmo karto nepatvirtintos, prašyta papildyti, patikslinti ar pateikti papildomų duomenų. Tai rodo gerėjančią projektų ekspertinio vertinimo kokybę, taip pat ir didėjančią pačių projektų rezultatyvumo diferenciaciją.

Itin pozityviai vertintojai pabrėžia pasiektus neplanuotus projekto rezultatus: jei buvo padaryta daugiau nei planuota, tai skrupulingai išvardijama ir pagiriama pateikiant ataskaitos vertinimą, kaip antai: „[vadovė] projekto pradžioje planuotus pasiekti rezultatus viršijo. Planuota 15 a. l. monografija padidėjo iki 23 a. l. [...], vietoj 2 mokslinių parengti 3 moksliniai straipsniai.“ Ataskaitų vertinimuose matome ir aiškių kokybinio vertinimo elementų. Pavyzdžiui, vieno istorijos krypties projekto rezultatą – monografiją – vertintojai įvertino šitaip: „Projekto vykdytojas surinko gausią anksčiau kitų tyrinėtojų nenaudotą archyvinę medžiagą, ją kruopščiai išanalizavo ir apibendrino monografijoje, kuri parengta kvalifikuotai ir yra vertinga bei įdomi ne tik akademeinei bendruomenei, bet ir plačiajai visuomenei.“ Pasitaiko atvejų, kai ataskaitos vertinimas kur kas pozityvesnis nei pačios paraiškos, atkreipiamas dėmesys į pasiektą metodologinį proveržį, išskirtinį (lituanistinį, tarpdalykinį ar kitokį) novatoriškumą. Keliuose vertinimuose pasiektas inovatyvumo pabrėžimas koreliuoja su konstatuojamu atotrūkiu nuo tyrimo plano: vykdytojai nukrypo nuo plano, užtat pasiekė daugiau nei planavo.

Daugumoje projektų ataskaitų išvados suformuluotos tiksliai pagal paraiškoje išdėstytus uždavinius. Tokios ataskaitos yra ne rišlus tekstas, o papunkčiui pateiktas darbo proceso aprašymas. Mažesnė dalis projektų ataskaitų prilygsta mokslo straipsniams su atitinkamomis išvadomis, tačiau čia jau matyti pasiskirstymas pagal mokslo kryptis: išsamesnės, pagrįstesnės yra istorinių gilinamųjų, filologinių (į šaltinių publikavimą ar autorinių monografijų rašymą nukreiptų) projektų ataskaitos (daugiau nei pusė), taip pat viena kita filosofijos krypties projekto ataskaita.

Pasitaiko atvejų, kai ataskaita yra iš esmės vienintelis projekto rezultatas, neperkopęs publikacijai reikalingų šaltinių surinkimo etapo. Taip galėjo nutikti ir dėl to, kad projekto vykdytojai nebuvo įsipareigoję paskelbti publikacijų, paraiškų vertintojai nepakankamai įdėmiai į tai pažiūrėjo, ir viskas išaiškėjo tik atliekant ataskaitų vertinimą (yra bent du ar trys tokie atvejai).

Dalies projektų ataskaitose ne pateikiamos išvados, o teisinamasi dėl ne laiku atliktų projekto veiklų: paprastai tai tokios ataskaitos, kurių pirminis variantas buvo atmestas, prašant jas (pirmiausia išvadas) patikslinti. Kai kada pirminiame ataskaitos variante išvadų nėra ar jos menkai išplėtos, o po pirminio vertinimo pataisytame variante jos išsamios ir vertingos.

Maždaug kas šešta ataskaita iš esmės nubrėžia ir tolesnių mokslinių tyrimų perspektyvas ar bent įvardija tolesnio temos tyrimo poreikį.

Rekomendacijos ataskaitose suformuluotos retai. Ataskaitose pateiktos rekomendacijos yra labiau praktinio pobūdžio, jos kyla iš pačių tyrėjų savirefleksijos: projekto tematikos ir iškeltų problemų tyrimo tęstinumas, tolesnis šaltinių paieškos poreikis (ne tik užsienio, bet ir Lietuvos archyvuose bei saugyklose).

Pastebima tendencija, kad tų projektų, kurių vykdytojai nespėjo laiku pasiekti visų suplanuotų rezultatų (ypač – pagrindinio), ataskaitos yra chaotiškesnės, mažiau informatyvios, beveik visai nereflektuojančios santykio su paraiškomis. Todėl pasitaiko kuriozų, kai paraiškoje galima rasti daugiau preliminarių tyrimo išvadų ir vertingesnių rekomendacijų nei projekto ataskaitoje. Iš ataskaitų matyti dalies projektų vadovų požiūris į ataskaitą kaip formalumą, savo svarba anaipol neprilygstantį realiai pasiektiems rezultatams. Pastebimas daliai humanitarų būdingas skeptiškas požiūris į išvadas. Štai vienos ataskaitos vertinime netgi rašoma, kad tyrėjas straipsnyje rašo „Vietoj išvadų“, o monografijoje – „Pabaigos žodis“, bet ir ataskaitoje, ir monografijoje teikiamos apibendrinamosios išvalgos yra autentiškos, įtikinančios ir interpretaciškai vertingos. Tai iš dalies suprantama, nes esama tokių projektų, kurie orientuoti į konkretaus šaltinio teksto parengimą ar komentavimą, konkrečių faktų paiešką, kritinę medžiagos atranką, konkrečių tekstų analizę: išvados čia nebūtinai bus tokios, kokias tiktų rašyti į projekto ataskaitą kaip vertintiną dalyką.

Paprastai pareiškėjai, išskyrus tuos kelis atvejus, kai projektai aiškiai sutapo su jau vykdomais ir ketinamais toliau tęsti konkrečiais tyrimais, savo planus apibrėžia iki konkrečių numatytų pasiekti rezultatų. Kai kada net paraiškoje matyti, kuria kryptimi tikėtina tyrimų tęsta, tačiau patys projektų vadovai to neakcentuoja. Per visą MGP priemonės vykdymo laikotarpį būta nemažai atvejų, kai laimi tų pačių vadovų projektai, kurie yra aiškiai tęstiniai, tačiau tęstinumas paprastai įvardijamas tik *post hoc*, kai reikia nurodyti kompetencijas, įdirbį. Išnagrinėti projektai padeda atskleisti tęstinių projektų poreikį. Taigi suprantama, kad ataskaitose apie tęstinumą kalbama daugiau (nuo 10 iki 20 proc. vertintų atvejų). Veiklų projekto tematika tęsta paprastai numatoma, jeigu: (1) projekto rezultatai aiškiai pranoko planuotuosius, (2) projekto rezultatai parodė, kad reikalingas tarpdalykinis tyrimas, (3) projektas buvo skirtas šaltinių paieškai, atrankai ar kaupimui, (4) projekto rezultatai neatitiko planuotųjų (šiuo atveju apie tęsą kalbama daugiau teisinantis, kad nepavyko pasiekti visų numatytų tikslų).

Pažymėtina, kad, nepriklausomai nuo įsipareigojimų, didesnės dalies projektų vykdytojai noriai populiarino savo tyrimus ne vien skelbdami mokslines publikacijas, bet ir naudodamiesi rezultatų sklaidos visuomenėje priemonėmis. Projektų rezultatų sklaida yra svarbi kultūrinė ir socialinė tyrimų plėtra, kurios kryptys ir rezultatai paprastai išaiškėja pabaigus projektą, po to, kai būna parašyta ir įvertinta ataskaita.

Humanitarinių mokslų publikacijų svarumas tinkamiausiai nustatomas atlikus kokybinį vertinimą, t. y. detaliam ištyrus konkrečius tekstus. Kurį laiką LMT taikė būtent tokį vertinimą. Kokybinis vertinimas buvo vienas pagrindinių įstatymo apibrėžtų Lietuvos humanitarų mokslo rezultatų kriterijų, taikomų vertinant institucijų darbą. Kalbant apie išnagrinėtus projektus, ryškesnio publikacijų skaičiaus pasikeitimo prieš ir po projektų nematyti, išskyrus tuos atvejus, kai į veiklas buvo įtraukti doktorantai, kurie projektų metu ar vėliau apgynė disertacijas, išleido pirmas knygas, sėkmingai pradėjo savo mokslines karjeras.

Galima pastebėti, kad kai kuriems mokslininkams dalyvavimas MGP tikrai išėjo į naudą: jie įgudo publikuoti savo tyrimų rezultatus ne tik Lietuvoje (tai visų pirma taikytina straipsniams, parengtiems užsienio konferencijose

skaitytų pranešimų pagrindu), priprato greičiau dirbti (taigi ir parengti daugiau publikacijų). Publikacijų kiekio didėjimas siejasi su augančiais įsipareigojimais projekto laikotarpiu: siekiant parengti konkurencingą projektą, užsibrėžiama pasiekti reikšmingų mokslinių rezultatų. Keleto projektų vertintojai padarė išvadą, kad didesni kiekybiniai publikavimosi įsipareigojimai sumenkino publikacijų kokybę, tačiau tokių projektų yra mažai. Pabrėžtina, kad daugelis projektų vadovų nepaiso bendros mokslo politikos tendencijos aukščiau kotiruoti straipsnius tam tikruose periodiniuose leidiniuose ir kaip pagrindinius savo tiriamosios veiklos rezultatus dažniausiai mato knygas – monografijas ir šaltinių publikacijas, kurių svarumas priklauso nuo įdėto darbo, turimo talento ir gebėjimo tobulėti. Sėkmingų projektų dalyviai tiek prieš, tiek ir po projektų kryptingai tęsia savo tyrimus ir jų rezultatus skelbia tarptautinėje ir nacionalinėje mokslo erdvėje. Reikia pažymėti, kad didelė dalis projektų vadovų bent dalį savo tyrimų rezultatų numato ne kaip publikacijas, o kaip rankraščius: parengtus, recenzuotus ar atiduotus spausdinti straipsnius, monografijas, šaltinius. Jei įsipareigojama atsiskaityti rankraščiu, tai neretai pasitaiko, kad pateikiamas nebrandus pirminis variantas. Jis plėtojamas pasibaigus projektui ir publikacijos statusą dažnai pasiekia jau nebe kaip to sėkmingai įvykdyto projekto, o kaip visai kito tyrimo ar net kito projekto rezultatas. Tokį MGP rezultatų poveikį sunku apčiuopti ir įvertinti jo mastą, bet jis yra svarbus indėlis į bendrą mokslo plėtrą. Neretai pasitaiko, kad MGP pasitarnauja kaip priemonė pasiekti anksčiau pradėtų tyrimų baigiamąją publikavimo stadiją. Taip atsitinka, kai projekto vykdytojai jau yra parengę dalį žodyno, šaltinio ar knygos, bet reikia papildomų tyrimų, naujos medžiagos, kitokios interpretacijos krypties ar tiesiog laiko ir jėgų darbui užbaigti.

Daugelio projektų ataskaitose su projekto tematika susiję, bet neplanuoti rezultatai nurodomi kaip to projekto papildomi rezultatai. Pavyzdžiu gali būti šaltiniai, kurie netikėtai surandami tyrimo metu ar nustatoma jų aukštesnė nei iš anksto įsivaizduota vertė, todėl jie publikuojami kaip atskiras tyrimo (ar jo tąsos) rezultatas.

Skaitant ataskaitas pastebimas tiesioginis ryšys tarp projekto svarumo ir ataskaitos kalbos sklandumo ir aiškumo. Ataskaitas vertinę ekspertai neretai dėkoja projektų vadovams už skaidriai, aiškiai, konkrečiai parašytas ataskaitas.

Humanitarinių mokslų projektuose mokslininkų grupę nedažnai sudaro ir prityrę, ir jaunieji mokslininkai bei doktorantai. Doktorantai dalyvavo tik kas penktame peržiūrėtame projekte. Pagal bendrą doktorantų skaičių vienas jų teko keturiems projektams. Doktorantams ir magistrantams paprastai patikimas techninis darbas (knygų rodyklių sudarymas, statistiniai skaičiavimai, korektūros skaitymas), kuris vienuose projektuose taip ir įvardijamas, o kituose pateikiamas kaip dalykinis projekto vykdymas. Į dalį projektų buvo įtraukta ir doktorantūros studijas ką tik baigusiu, bet disertacijų dar neparengusių tyrėjų. Bent pusė individualiai peržiūretuose MGP projektuose dalyvavusių doktorantų (6 iš 12 menotyro, filosofijos ir istorijos kryptyse) projekto metu sėkmingai apgynė daktaro disertacijas (visai ar iš dalies susijusias su projekto tematika), dar keli sėkmingai tęsia mokslinę karjerą ir neturėdami daktaro laipsnio (skelbdami mokslines publikacijas prestižiniuose periodiniuose mokslo leidiniuose). Keletas doktorantų apgynę disertacijas patys laimėjo ir sėkmingai įvykdė konkurso jauniems mokslininkams MGP. Jiems MGP buvo tikrai svari parama siekiant sėkmingos mokslininko karjeros. Būta ir atvejų, kai doktorantūros tikslai nesisiejo su projekto tikslais, doktorantas metė studijas ar apgynęs disertaciją pasuko neakademinės karjeros keliu.

Jaunųjų mokslininkų indėlis į MGP ir programos poveikį rodo jau tai, kad net 40 proc. projektų vadovų buvo jaunieji mokslininkai, kai kurie iš jų MGP konkursą laimėjo po keletą kartų. Pasitaiko atvejų, kad anksčiau tyrėjai dalyvavo MGP vykdymo grupėje kaip doktorantai ar mokslininkai, o vėliau – jau kaip projekto vadovai. Nors dauguma MGP vadovų ir vykdytojų yra patyrę mokslininkai, o paraiškų vertinimo anketos suformuluotos taip, kad reikalauja parodyti įdirbį vykdant tos temos darbus (2.2 p.) ir vertinama bendra kompetencija (pagal grupės sudėtį, 2.1 p.) atlikti tam tikrus tyrimus, tarp finansavimą gavusių projektų radosi vietos ką tik disertacijas apgynusių mokslininkų idėjomis paremtiems projektams ir tiems projektams, kurie į vykdytojų grupę įtraukia ir dar mokslo laipsnio neturinčius tyrėjus.

Trečdalis individualiai analizuotų projektų buvo vykdyti vieno mokslininko, du penktadaliai projektų buvo tarpinstituciniai. Kiek daugiau nei pusę projektų galima laikyti tarpdalykiniais, net tuos, kuriuos vykdė vienas mokslininkas. Kai kuriems projektams būdingas tęstinis tarpdalykiškumas, pvz., dailės istorija ir restauracija, klasikinė filologija ir filosofija. Tačiau pasitaiko ir labai siauros, vienos katedros dydžio mokslininkų bendruomenėje plėtojamoms tematikoms projektų.

Humanitarinių mokslų projektus galima suskirstyti į tris tipus.

I. Vieno mokslininko tęstiniai tyrimai: a) gilnamieji ar plečiamieji, dalyko, laiko, medžiagos imties požiūriu, kartais su metodologine inovacija, kartais laužantys tarptautines tyrimų tendencijas, b) interpretaciniai, persiorientuojantys prie naujų tematikų, apimantys skirtingas mokslų kryptis. Šio tipo MGP tarnauja arba kaip finansinės paspirties šaltinis jau vykdomų tyrimų novatoriškai tęsai, arba kaip organizacinis akstinas aprėpti niekieno kompleksiskai netyrinėtą sritį, atlikti tarpdalykiškai nuspaldintą proveržį savo kryptyje ir pan.

II. Grupiniai eksperimentiniai tyrimai. Skirtingų mokslo krypčių, institucijų mokslininkams susiburti be specialaus išorinio finansavimo neįmanoma, o visos kitos nacionalinės programos turi turinio ar formos apribojimų. MGP šiuo požiūriu yra puiki terpė atsirasti naujovėms.

III. Siauros tematikos tęstiniai tyrimai. Tokių MGP per septynis kvietimus paremta nemažai. Keletas projektų atsirado, kai planiniams darbams baigti pristigo laiko ar uždaviniai pasirodė per sunkūs. MGP parama užbaigti darbus šiais atvejais buvo lemiamą. Keliuose projektuose buvo akivaizdžiai siekiama stiprinti reikšmingą mokslinę mokyklą.

Galima užčiuopti aspektų, būdingų atskiroms mokslo sritims. Štai filosofijoje minėtas mokyklų kūrimas ir stiprinimas (madingų, tarpdalykinių temų; taip pat ir klasikinės problematikos) yra labai svarbi MGP poveikio forma. Šios krypties MGP labiau orientuoti į brandžių mokslininkų tyrimų tęsą ar inovacijas, o ne į paramą talentams. Į projektus įtraukti jauni mokslininkai yra veikiau (skatintina) išimtis.

Kitaip yra menotyroje – čia matome daug mokslinę karjerą tik pradėjusių specialistų, kurie, apsigynę daktaro disertaciją, sėkmingai įsitvirtina akademiniam lauke. Kita vertus, tai susieti išskirtinai su MGP būtų sudėtinga: projektų būta įvairių, jie grupiniai, tad sėkmę čia lemia tiek individualios pastangos, tiek ir bendra padėtis šios krypties tyrimus vykdančiose institucijose.

Kalbant apie istorijos krypties darbus reikia pasakyti, kad atvejai, kai finansavimą projektui gauna jaunas mokslininkas ar toks mokslininkas yra įtraukiamas į kito istoriko projektą, nėra dažni. Jie dažniau pasitaiko tik konkrečiose istorijos šakose. MGP sąlygos nėra palankios jaunesiems mokslininkams įtraukti į patyrusių mokslininkų projektus: įtraukdami jaunos tyrėjas vadovai rizikuoja prarasti balų už įdirbį ar kvalifikaciją. Vis dėlto tarp vertintų individualių projektų būta ir 4–5 ryškių sėkmės istorijų: tyrimai tapo žinomi tarptautiniu mastu, o vykdytojai – pripažintais ir kultūriškai įtakingais šakos specialistais.

Filologijos projektų atveju matyti diferenciacija tarp kalbotyros ir literatūrologijos. Kalbotyros projektai, kurių tarp individualiai vertintų buvo daugiau, yra aiškiau tarpdalykiniai, jie integruoja skaitmeninę humanitariką ir taip padeda įtraukti lituanistiką į tarptautinį kalbotyros tyrimų lauką. MGP poveikis kuriant konkurencingą tarptautinę lituanistiką gali būti labai svarbus. Antra kalbotyros projektų tendencija, siejanti juos su literatūrologijos projektais, yra duomenų bazių kūrimas, šaltinių kaupimas, (skaitmeninė) publikacija ir integralus jų tyrimas.

Vertinant atsietai, didžiosios dalies projektų pagrindinis poveikis yra empirinės medžiagos (ar jos dalies) kaupimas, publikavimas ir mokslinis tyrimas. Iš principo MGP poveikis mokslininkams, jų tolesnei akademiniai karjerai ar sąmoningumui, taigi minkštasis poveikis, yra veikiau vidutinis pirmiausia dėl to, kad visą projekcinę paramą mokslininkai (kaip ir institucijos) yra linkę interpretuoti individualistiškai, kaip savo asmeninį laimėjimą (plg. individualių projektų skaičių). Todėl ataskaitose menkai atsispindi vidutinės trukmės poveikis (akademių tarptautinių ryšių užmezgimas ir puoselėjimas, publikavimosi galimybių plėtra, gilesnis savo pačių pasiektų tyrimo rezultatų pažinimas ir refleksija, platesnė socialinė recepcija).

Ir patys projektų vadovai, ir projektus vertinusios ekspertų grupės atkreipia dėmesį į MGP specifiką, ypač išryškėjančią HM tyrimų atveju, – didelė dalis projektų yra vieno mokslininko tyrimai. Tokius projektus lyg ir legitimuoja pats MGP tikslas: „Mokslininkų grupių projektai – priemonė mokslininkui ar tyrėjų grupei gauti finansavimą moksliniams tyrimams savo siūloma tema atlikti.“ Mokslininkas čia įvardijamas pirmiau nei tyrėjų grupė. Lietuvos humanitarika turi stiprių asmenybių, kurios atlieka fundamentinius mokslinius tyrimus, bet nedarba grupėmis. Jie dažnai pasinaudoja MGP priemone.

Didesnė dalis analizuotų projektų pagal tematiką buvo lituanistiniai. Įsidėmėtina tai, kad konkreti jų tematika atitiko LRV nutarimu patvirtintas prioritėtines 2012–2020 m. lituanistinių mokslinių tyrimų temas – bent vieną, dažniau dvi ar tris, kai kada ir daugiau. Tokių lituanistinių projektų, kurie temiška būtų neprioritetiniai, nepasitaikė. Tai pirmiausia liudija apie ekspertų, MGP paraiškų vertintojų, kompetenciją ir atrankos prioritetus,

taip pat ir pačios programos bei lituanistikos kryptių lygiagretumą. Svarbu, kad bendrieji pagrindiniai programos privalumai pabrėžiami ir pačių projektų vykdytojų, ir MGP vertinusių ekspertų grupės. Tai – aukščiausio lygio mokslininkų mokyklų, kuriose pasiekta geriausių rezultatų, atskirų kryptių lyderių stiprinimas, tarpkryptinių, tarpsritinių (kartais ir vieno mokslininko projekte) ir tarpinstitucinių tyrimų plėtros skatinimas, ilgalaikio reikšmingumo fundamentinių tyrimų, kurie neremiami kitų finansavimo priemonių, vykdymo užtikrinimas. Šie aspektai sutampa ir su prioritetinėmis tame nutarime išskirtomis lituanistikos mokslinių tyrimų kryptimis. Iš šio nutarimo 17 punkte įvardytų 5 aspektų du yra tiesiogiai būdingi MGP. Likę aspektai (tyrimai, turintys strateginę reikšmę Lietuvos valstybei ir visuomenei, atsakantys į pagrindinius iššūkius ir sprendžiantys gyvybiškai svarbias problemas; tyrimai, išsiskiriantys inovatyviomis idėjomis, metodologiniu naujumu ir pagrįstumu; tyrimai, skatinantys lituanistikos duomenų kūrimą, jų šiuolaikinį apdorojimą ir integravimą) yra būdingi kai kuriems lituanistiniais projektams. Žinoma, pati MGP priemonė, kalbant apie humanitarinių mokslų tyrimus, nedubliuoja Lituanistikos plėtros programos, nes tyrėjai, pretenduojantys į paramą, specialiai netaiko į lituanistikos prioritetus, jiems dažnai nerūpi platesnė lituanistinė jų tyrimų rezultatų papildoma sklaida ir kultūrinė plėtra, projekte retai reflektuojamas tyrimų poveikis visuomenei.

Pagrindinis tyrėjų humanitarų, išskyrus tuos, kurių tyrimai susiję su archeologija, kai kuriomis filosofijos, lingvistikos šakomis, pagrindinis tyrimų rezultatas yra knyga: 1) individuali monografija, jei projektas fundamentinis, iš naujos medžiagos, 2) kolektyvinė monografija, jei projektas interpretacinis (tarpdalykinis), 3) šaltinių publikacija su įvadu ir komentarais, 4) duomenų bazė, jei tyrimas yra iš skaitmeninės humanitarikos srities ar apima vieną žanrą, kategoriją, fenomeną. Pažymėtina, kad šaltinių leidžiamieji bei tiriamieji darbai HM labai svarbūs. Medžiagos ir šaltinių kaupimas, duomenų bazių rengimas, mokslinis pateikimas tolesniems tyrimams taip pat turi būti lygiaverčiu remtinu mokslo projekto tikslu. Projektų paraiškose toks tiriamosios medžiagos kaupimas kartais dangstomas per anksti (kai kuriais atvejais ir dirbtinai) iškeltomis teorinėmis problemomis.

Straipsnius užsienio mokslo leidiniuose ir pranešimus tarptautinėse konferencijose humanitarai dažnai traktuoja kaip slenksčio įveikimo normatyvus, svarbius asmeninei karjerai. Tarptautiškumas ir tarpdalykiškumas itin svarbu, kai tyrimų objektas yra ne lituanistinis, prieigos tik ieškoma tyrimo metu, klausimas svarstomas teoriniu lygmeniu. Kai projekte svarbiausia konkrečios medžiagos suradimas ir pažinimas, tarptautiškumas yra mažiau aktualus. Verta pabrėžti, kad tos pačios tematikos straipsniai, paskelbti lietuvių ir anglų kalbomis, neretai stipriai skiriasi savo moksliniu lygiu: pirmieji yra solidesni, kritiškai ir empiriškai pagrįstesni (panašesni į studiją), antrieji – paviršutiniškesni, labiau apžvalginiai (panašesni į pranešimą). Šis ypatumas, matyt, susijęs su tuo, kad patyrę Lietuvos humanitarai savo darbus linkę skelbti lietuvių kalba. Kita vertus, lyginant skirtingų MGP kvietimų publikacijas matyti tendencija straipsnius vis dažniau skelbti užsienio žurnaluose. Kai kurios knygos jau spėjo sulaukti sklaidos kitomis kalbomis, tyrėjai skelbia straipsnius, net knygas, pratęsdami MGP finansavimą gavusius tyrimus. Čia išryškėja kita takoskyra: tarp pastangų ilgiau rengti vieną, bet didesnės išliekamosios vertės straipsnį užsienio leidinyje, kurį skaito profesionalai, ir mažiau vertingų straipsnių rašymo. Tendenciją rengti didesnės išliekamosios vertės straipsnius tarptautinį matomumą turinčiuose leidiniuose reikėtų remti daugiau dėmesio skiriant kokybiniam projektų mokslinės produkcijos vertinimui. Rengti didesnės mokslinės vertės straipsnius skatina ir šiuo metu LMT taikoma nuostata pratęsti projekte numatytos mokslinės produkcijos publikavimą, kai projektas iš esmės įvykdytas. Toks termino pratęsimas leidžia išvengti ankstesniuose kvietimuose pasitaikiusių atvejų, kai atsiskaitoma formaliai, pateikus menkaverčius straipsnius, o vėliau projekto tematika parengiama geri straipsniai, solidžios monografijos. Kai kurios tokios knygos jau spėjo sulaukti ir sklaidos kitomis kalbomis.

3.2.3. Gamtos mokslų srities fizinių mokslų kryptių grupėje

Ataskaitų ekspertiniai vertinimai paprastai labai glausti, pagrindinis dėmesys skiriamas įvertinti, ar rezultatai atitinka planuotus. Kai kada ekspertai siūlo taisyti ataskaitas nurodydami konkrečių pastabų. Vis dėlto ataskaitose neturėtų būti kartojamas temos aktualumas, paprastai perkeltas iš paraiškos, detalai pristatomi vykdant projektą gauti rezultatai, kurių pagrindu parengtos ar išspausdintos publikacijos. Ataskaitose gana dažnai pasitaiko detalių metodikų ir tyrimų rezultatų aprašymų, kurie nėra prasmingi. Tad ekspertai neretai nurodo, kad vargu ar ataskaita yra tinkama vieta metodikų aprašymams pakartoti. Ataskaitose turi būti pateikiami pagrindiniai rezultatai ir koncentruojamasi į tai, ar pasiekti projekto tikslai, kaip suvaldyta rizika, jei ji kilo, ir paaiškintos priežastys bei pasekmės, jei pakito tyrimo kryptis.

Projektų ataskaitose pateikiamos išvados ir rekomendacijos dažniausiai yra kokybiškos, nors nemažai teiginių yra per siauri arba, priešingai, per bendri, ne visada tiesiogiai susiję su pasiektais rezultatais. Ekspertai ataskaitų vertinime neretai be didesnių komentarų apsiriboja tik bendra išvada, kad išvados ir rekomendacijos yra kokybiškos ir svarbios. Stebima tendencija net ir gana nedidelės apimties projektų, kurių vykdytojų skaičius nedidelis, pavadinimus formuluoti globaliai, nors neretai sprendžiami konkretūs ir gana siauri uždaviniai. Tuomet ataskaitose paprastai susiduriama su sunkumais suformuluoti išvadas, kurios atitiktų projektų paraiškoje išskeltus tikslus ir uždavinius. Reikia atkreipti dėmesį į tai, kad neretas projektas yra jau vykdomų tyrimų tęsinys, todėl rezultatai nėra ypač naujoviški. Vis dėlto galima pažymėti, kad vėlesnių kvietimų projektų ataskaitose pateikiama daugiau apibendrinimų ir konkrečių rekomendacijų.

Pirmasis projektų ataskaitų vertinimo kriterijus „Ar atlikti moksliniai tyrimai ir gauti rezultatai dera su projekto vykdymo planu“ suponuoja tai, kad vykdomi projektai negali būti labai rizikingi ir projekto rezultatai turėtų būti gana konkrečiai numatomi ir pasiekiami. Taigi labai netiktų rezultatų ar proveržio įgyvendinimus MGP vargu ar galima laukti. Todėl vertinant paraiškas reiktų labiau atsižvelgti į projekto originalumą ir įgyvendinimo riziką bei jos valdymą. Tuomet tokie projektai, kurie nukryptų nuo pradinio plano, bet pateiktų originalių rezultatų, gal ne visada atitinkančių pradinį planą, galėtų būti vertinami kaip sėkmingai įgyvendinti net ir tada, kai nespėta tų naujų rezultatų paskelbti iki projekto vykdymo pabaigos termino. Žinoma, tokių projektų vykdytojų mokslinių rezultatų sklaidos įsipareigojimai turi būti įvykdyti pasibaigus projektui, ir vadovui, teikiančiam kitą paraišką, tai būtų būtina sąlyga, kad tenkintų naujos paraiškos administracinę patikrą. Ši nuostata jau diegiama paskutiniuose MGP kvietimuose.

Tik labai nedidelėje dalyje paraiškų ir ataskaitų numatyta veiklų tęsia įgyvendinus projektą. Mat pati MGP priemonė daugiau skirta konkrečioms mokslo uždaviniams spręsti ir, nors neretas projekto pareiškėjas teikia paraiškas kelių kvietimų metu ir yra vykdęs ne vieną projektą, siekia neakcentuoti, kad naujesnis projektas yra ankstesniojo tęsinys.

Vertinant projektų vadovų publikacijas matyti, kad aukščiausiai įvertintų paraiškų vadovų straipsniai skelbiami aukšto reitingo žurnaluose. Vertinant ataskaitas svarbu ne tik kiekybinių sklaidos rodiklių įsipareigojimų įvykdymas, bet ir paskelbtų publikacijų kokybė. Tuomet ne tokie svarbūs būtų formalūs sklaidos rodikliai. Apskritai vien skaitiniai projektų sklaidos rodikliai neturėtų būti pagrindinis MGP pasiekimų vertinimas, kaip ne visada vienareikšmiškai galima įvertinti ir pačių projekto rezultatų kokybę. Neretai pareiškėjai įsipareigoja pasiekti didelius sklaidos rodiklius, pavyzdžiui, projekto įgyvendinimo laikotarpiu paskelbti per 10 publikacijų, o tai įmanoma padaryti tik neatsižvelgiant į publikacijų kokybę. Tokiais atvejais tai būna publikacijos Lietuvos mokslo žurnaluose, kurių tarptautinis matomumas ir įtaka mokslo raidai nedideli jau vien dėl to, kad jie nepasiekia platesnės auditorijos. Pasitaikė keli atvejai, kai sklaidos rezultatai nepasiekti, nes ekspertai nustatė, kad publikacijos įteiktos redakcijoms dar prieš projekto pradžią, o ataskaitose pateiktos kaip projekto sklaidos rodiklis. Todėl paraiškos vertinimo anketoje sklaidos svoris galėtų būti mažesnis ir įsipareigojimai bendresni, ne vien skaitiniai, ypač akcentuojant publikacijų kokybę, ne tik jų skaičių. Sklaidos rezultatai turi būti orientuoti į straipsnius aukščiausio lygio žurnaluose. Kaip rodo bibliometrinių duomenų apie MGP analizė (2.2.10 pav.), tai yra problema.

Jei į projektus įtraukiami jaunieji mokslininkai ir doktorantai, vertinant paraiškas pagal kriterijų „Vykdytojų kompetencija ir įdirbis“ į tai dažniausiai yra kreipiamas pakankamas dėmesys, ir tokie projektai, kuriuos vykdančios dalyvauja jaunieji tyrėjai, ypač doktorantai, turi pranašumą pagal šį kriterijų.

Pastaraisiais metais daugėja publikacijų itin prestižiniuose, pavyzdžiui, *Nature* grupės ir kituose konkrečios mokslo krypties aukšto lygio (Q1) žurnaluose. Kai kurių MGP publikuoti rezultatai sulaukė išskirtinio pripažinimo ir publikacijos patenka tarp ypač aukštai cituojamų (*Highly Cited in Field*). Tai iš dalies atliepia ir ŠMSM mokslo vertinimo metodikos pasikeitimus, kai didesnis svoris suteikiamas publikacijoms aukštesnio lygio žurnaluose. Ši tendencija turėtų būti skatinama tiek paraiškų, tiek ataskaitų ekspertinio vertinimo metu. Atkreiptinas dėmesys, kad dešimtys publikacijų su nuoroda į LMT finansavimą paskelbiama praėjus net 4–5 metams nuo projekto pabaigos. Tokį publikacijų monitoringą LMT turi vykdyti nuolat ir skatinti projektų vadovus teikti informaciją.

Kai kurie taikomieji ir technologiniai MGP rezultatai turi būti patentuojami, tačiau galima teigti, kad įvykdžius projektus pateiktų patentinių paraiškų skaičius nedidelis, dažniausiai apsiribojama patentavimu Lietuvoje. Patentams už Lietuvos ribų patekti reikalingi papildomi finansavimo šaltiniai. Tai ne tik padėtų atskirais, gal ir nedažnais atvejais komercializuoti mokslines idėjas, bet ir skatintų ugdyti patentavimo kultūrą. Nepalikant patento, jis praranda išskirtinumą ir todėl didesnio indėlio į eksperimentinę plėtrą neįneša. Patentavimui

reikalingos nemažos investicijos, todėl turi būti sudaryta galimybė finansuoti europatento paraiškos sąnaudas bent pradiniame etape. Tai galėtų būti daroma ne MGP lėšomis, o naudojantis tikslingai tam skirtomis finansavimo priemonėmis.

Dauguma NTMA ataskaitų parašyta sklandžia ir taisyklinga kalba.

Didžioji dauguma tiek aukščiausiai, tiek žemiau įvertintų projektų pasiekė užsibrėžtus tikslus. Tai atspindi ir publikacijų dinamika (2.2.7 pav.). Lyginant pirmuosius (I–III) ir vėlesnius (nuo IV) kvietimus, pagerėjo paraiškų kokybė ir dažniau nebijoma imtis rizikingesnių tyrimų. Ši tendencija rodo, kad MGP paskatino originalesnius ir naujų tematikų tyrimus, kuriuos kitu atveju būtų sudėtinga pradėti. Šitaip buvo stiprinami inovatyvūs tyrimai, formuojamos naujos jų kryptys. Tam tikrų tyrimų tematikų projektai finansuojami beveik kiekviename MGP kvietime. Tai rodo atskirų mokslo krypčių pasiekimų lygį, bet kartu atspindi ir įvairių krypčių mokslo pasiekimų netolygumą. Nemažai MGP vykdytojų yra gerai žinomi Lietuvos mokslininkai, sukūrę mokslines mokyklas, pasiekę tarptautinį pripažinimą, plėtojantys perspektyvias tyrimų kryptis. Aukščiausią šalyje mokslo įvertinimą, Lietuvos mokslo premijas, 2013–2018 m. gavo net 11 gamtos (anksčiau – fizinių) mokslų srities mokslininkų.

Skirtumas tarp aukščiausių ir žemiausių įvertinimų gavusių finansuojamų projektų nedidelis, paprastai 1–2 balai. Pirmojo MGP konkurso metu vertinimų skalė buvo 15 balų, nuo antrojo kvietimo – 30 balų, nuo ketvirtojo kvietimo – 25 balai. Pastaroji vertinimo skalė ir kriterijai leidžia gana objektyviai įvertinti paraiškų kokybę, tačiau esant tokiai didelei konkurencijai būtų racionaliau pasirinkti 0,5 balo vertinimo žingsnį. Tai leistų geriau diferencijuoti paraiškas. Vertinimai skiriasi ir tarp atskirų paraiškų mokslo krypčių grupių, pavyzdžiui, tarp gamtos mokslų skirtingų krypčių – fizikos, matematikos, chemijos. Beje, nėra griežtos ribos tarp mokslo krypčių paraiškų grupių, todėl pareiškėjai kartais siekia paraišką pateikti toms grupėms, kuriose, jų manymu, mažesnė konkurencija. LMT turėtų numatyti galimybę lanksčiau perskirstyti paraiškas į grupes pagal realią tyrimų tematiką. Nors MGP kvietimai neturi prioritetinių krypčių ir svarbiausias atrankos kriterijus yra mokslinio tyrimo kokybė, neracionalu finansavimo proporcijas skirstant lėšas pagal sritis ir kryptis atsižvelgti į tai, kiek paraiškų toje kryptyje yra teigiamai įvertinta. Atsižvelgiant į mokslo tendencijas ir kai kurias mokslo politikos aktualijas konkrečiau kvietimo metu galima suteikti didesnę finansavimo svorį kuriai nors krypčiai. LMT turi teisę iš anksto tokias sąlygas suformuluoti ir paskelbti. Kadangi MGP konkursai dideli ir sėkmės rodiklis neviršija 25 procentų, tikslinga įvesti slenkstinius reikalavimus pareiškėjams, nes kai kuriose paraiškų grupėse yra nemažai nekokybiškų paraiškų, įvertintų neigiamai.

3.2.4. Technologijos mokslų srityje

Nagrinėjant aukščiausiais balais įvertintus technologinių mokslų projektus stebima tendencija, kad nemažos dalies projektų, ypač vėlesnių kvietimų, tematikos gana glaudžiai susijusios su kitomis mokslo sritimis, dažniausiai fizinių ir biomedicinos mokslų, pagal projektų vykdymo metu galiojusį klasifikatorių. Galima pastebėti, kad daugiausia projektų finansuojama tokiose kryptyse kaip medžiagų technologija, medžiagų inžinerija, chemijos inžinerija, lazerinės technologijos ir pan., kurios yra tarpdisciplininės ir siejasi su fizika, chemija, biologija. Juose nagrinėjami molekuliniai nanodarinių, kvantinių taškų, aktyvių deguonies junginių gamybos augaluose ir kiti klausimai.

Projektų ataskaitos ir rezultatai yra kokybiški, tačiau ataskaitų apimtis dažnai per didelė. Neretai jose pateikiami rezultatai, kurių pagrindu parengtos ar išspausdintos publikacijos, netgi atkartojant tų publikacijų duomenis, o jų iliustracijas tiesiog nukopijuojant į ataskaitą net nepakeičiant antraščių anglų kalba. Vertintojai paprastai labai lakoniškai vertina ataskaitas, kartais prašoma pateikti papildomos informacijos arba taisyti neesminius dalykus. Ataskaitos būtų kokybiškesnės koncentruojantis į pasiektus pagrindinius projekto rezultatus ir į tai, ar įgyvendinti jo tikslai. Be to, vertėtų apsvarstyti LMT galimybę projektų ataskaitas po kelerių metų skelbti viešai.

Projektų ataskaitų išvados ir rekomendacijos suformuluotos gana aiškiai, tačiau atkreiptinas dėmesys, kad ypač I–IV kvietimų projektų ataskaitose dažnai jų yra gerokai daugiau nei dešimt ir jos užima kelis puslapius ataskaitos teksto. Neretai tokios išvados tik atkartoja gautus duomenis ir rezultatus. Vertindami ataskaitas ekspertai nurodo, kad išvados plačios ir nekonkrečios, aprašomojo pobūdžio, išvardijami vos ne visi darbo rezultatai, viršijama rekomenduojama ataskaitos apimtis. Vėlesnių kvietimų projektų vykdytojai įgijo patirties, ir išvadų bei rekomendacijų kokybė pagerėjo. Vis dėlto pasitaiko atvejų, kai vykdytojai konstatuoja, jog gautų duomenų nepakanka išsamiesiems apibendrinimams, ir teigia, kad „siekiant iš esmės suprasti ir valdyti reiškinį [...] reikalingi tolesni tyrimai“. Labai nedaugelio projektų ataskaitose pateikta technologinių rekomendacijų, kurios technologijos moksluose yra

vienas iš svarbiausių rodiklių. Išvadose svarbu pažymėti projekto metu gautus originalius rezultatus, projekto įgyvendinimo riziką ir jos valdymą, o tai galima rasti tik dalyje ataskaitų.

Veiklų projekto tematika tęstinumas įvykdžius projektą neretai apsiriboja bendra fraze, kad „rekomenduojama tęsti tyrimus šia linkme“. Tiesa, kai kada gana konkrečiai nurodoma, kas tęsiant šios tematikos darbus dar turi būti padaryta, nes neretai projektai jau yra vykdomų tyrimų tęsinys. Vykdytojai kaip būsimi pareiškėjai planuoja dalyvauti ir dalyvauja kituose konkursuose, todėl nėra akstino iš anksto atskleisti būsimo projekto aprėpties. Vis dėlto keliais atvejais nurodyta, kad atliktų tyrimų pagrindu pateiktos paraiškos ir gautas finansavimas projektų šia tematika tąsai pagal priemonę „Tiksliniai moksliniai tyrimai sumanios specializacijos srityje“, veiklą „Aukšto lygio tyrėjų grupių vykdomi moksliniai tyrimai“.

Technologijos mokslų srities projektų vadovų straipsniai paprastai neišsiskiria iš bendro jų publikacijų lygio ir apskritai šių projektų sklaidos rezultatai aukščiausio reitingo žurnaluose nedideli. Nemaža dalis projektų rezultatų skelbiama Lietuvos žurnaluose, nors kai kurie jų ir patenka į *Clarivate Analytics* duomenų bazę. Vis dėlto šių žurnalų matomumas ir tarptautinė įtaka nedideli ir publikacijos nepasiekia platesnės auditorijos, taigi tokių straipsnių matomumas ir cituojamumas yra maži. Kai kuriais atvejais technologijos mokslų projektų pareiškėjai įsipareigoja pasiekti labai didelius sklaidos rodiklius, pavyzdžiui, paskelbti per 10 publikacijų projekto įgyvendinimo laikotarpiu, ir šiuos įsipareigojimus įvykdo skelbdami straipsnius vietiniuose žurnaluose. Tais atvejais, kai projektų vadovai turi įdirbį keliose mokslo srityse, publikacijos skelbiamos aukštesnio reitingo žurnaluose, kurie paprastai yra tarpdisciplininiai. Technologijos mokslų paraiškose tiek sklaidos įsipareigojimai, tiek ir ekspertų vertinimai yra labai skirtingi. LMT galėtų parengti gaires pareiškėjams dėl technologijos mokslų srities projektuose numatomų sklaidos įsipareigojimų, ir jų svoris bendrame paraiškos vertinime gali būti mažesnis nei kitų kriterijų, tačiau dėmesys kitiems sklaidos būdams turėtų būti didesnis. Tais atvejais, kai projektą vykdė kelios institucijos, tarp jų ir užsienio partneriai, rezultatai būdavo publikuojami aukštesnio lygio žurnaluose.

Išskirtinių publikacijų skaičius aukščiausio reitingo žurnaluose nedidelis. Tiesa, nėra paprasta šią sritį atskirai išskirti iš fizinių mokslų, nes WoS duomenų bazės kryptių klasifikacija skiriasi nuo Lietuvoje priimtose mokslo sričių ir kryptių klasifikacijos. Technologiniai projektai paprastai turi praktinį, taikomąjį rezultatą ir nemažą potencialą būti patentuojami, tačiau galima teigti, kad įgyvendinus projektus pateiktas patentinių paraiškų skaičius labai nedidelis ir paprastai apsiriboja patentavimu Lietuvoje. Be to, nėra lėšų patentui palaikyti. Nesumokėjus atitinkamo mokesčio, patento galiojimas panaikinamas, išradimas praranda apsaugą ir todėl didesnio indėlio į eksperimentinę plėtrą neįneša. Norint patentuoti reikalingos nemažos investicijos, todėl turi būti sudaryta galimybė finansuoti bent pradines europatento paraiškos sąnaudas. Tai, matyt, jau turėtų būti daroma panaudojant ne MGP priemonės, o kitų finansavimo priemonių lėšas. Būtų logiška, jei tokią veiklą skatintų Ekonomikos ir inovacijų ministerija.

Vykdamas projektus dalyvauja doktorantai ir jaunieji mokslininkai. Tuo projektai prisideda prie jaunųjų mokslininkų ugdymo. Atskirame VII kvietimo jaunųjų mokslininkų konkurse finansuojami net septyni projektai, kuriems vadovauja jaunieji mokslininkai, ir tai sudaro reikšmingą dalį tarp visų vykdomų technologijos mokslų srities projektų. Verta pažymėti, kad buvo keli atvejai, kai jaunieji mokslininkai laimėjo finansavimą bendrame konkurse net ir tuose kvietimuose, kai nebuvo atskiro jaunųjų mokslininkų konkurso.

Vėlesniuose kvietimuose didėja tarpdisciplininių projektų skaičius, ir tokia tendencija stiprėja. Taip pat vykdomi bendri projektai su užsienio mokslininkais (VII kvietimas), nors tokių nėra daug.

Nemažai MGP vykdytojų yra gerai žinomi Lietuvos mokslininkai, pasiekę pripažinimą, plėtojantys aktualias tyrimų kryptis. Tačiau aukščiausią šalyje mokslo įvertinimą – Lietuvos mokslo premijas – nuo 2013 m. iki 2018 m. gavo tik du technologinių mokslų srities mokslininkai, kurie vadovavo MGP ir tų projektų publikacijos buvo pateiktos premijai gauti kaip darbų ciklo dalis. Atkreiptinas dėmesys, kad kai kada Lietuvos mokslo premijos net neskiriamos technologijos mokslų srities mokslininkams, todėl šioje srityje konkursinis finansavimas gali prisidėti keliant mokslinių tyrimų lygį.

3.2.5. Gamtos (be fizinių mokslų kryptių grupės), medicinos ir sveikatos bei žemės ūkio mokslų srityse

Biomedicinos projektų grupėje analizuoti 36 projektai. Atrinkti projektai vykdyti I–VI kvietimų, kurie skelbti 2010–2015 m., metu. Visuose kvietimuose buvo vykdomi projektai iš įvairių biomedicinos, gamtos ir žemės ūkio

mokslų kryptių, priskiriami biomedicinos projektų grupei. Šiai grupei priskirti šių kryptių projektai: 04 P biochemija, 01 B biologija, 02 B biofizika, 03 B ekologija ir aplinkotyra, 04 B botanika, 05 B zoologija, 07 B medicina, 12 B veterinarinė medicina, 01 A agronomija, 04 A miškotyra. Grupėje daugiausia buvo biologijos (9), medicinos (8), biochemijos (5), biofizikos (4), ekologijos ir aplinkotyros (3), veterinarinės medicinos (2) ir agronomijos (2) krypties projektų. Kitų kryptių buvo po vieną projektą.

Analizuojant finansuotų projektų rezultatus, esminių skirtumų tarp projektų, kurių paraiškos įvertintos aukštesniu ir žemesniu balu, nėra. Tiek vienos, tiek kitos grupės projektai įvykdyti ir už juos atsiskaityta laiku. Retais atvejais projektų vykdymo laikas buvo pratęstas ir, įvykdžius įsipareigojimus, t. y. išspausdinus tyrimo rezultatus, projektai pripažinti įvykdytais.

Atsižvelgiant į rezultatus analizuoti projektai gali būti suskirstyti į tris kryptių grupes. Pirmajai grupei priskirtini biochemijos ir biofizikos, antrajai – biologijos, ekologijos ir aplinkotyros, trečiajai – medicinos, agronomijos, botanikos, zoologijos, veterinarinės medicinos ir miškotyros kryptių projektai. Pirmosios grupės projektams būdinga tai, kad juos vykdant ir užbaigus parengiama santykinai nedaug straipsnių, bet jie paskelbiami aukšto reitingo žurnaluose. Antrosios grupės projektų rezultatai spausdinami vidutinio reitingo žurnaluose. Trečiosios grupės projektų rezultatai su retomis išimtimis spausdinamai žemo reitingo, dažnai Lietuvoje leidžiamuose žurnaluose („Medicina“ ir kt.). Vis dėlto vykdant kai kuriuos medicinos projektus pasiekti rezultatai gerokai viršijo įsipareigojimus.

Aukščiausio lygio produkcija retai koreliavo su geriausiu projektų paraiškų įvertinimu. Gerai įvertintų projektų vykdytojai dažnai parengė mažą skaičių ir nereikšmingų publikacijų. Tai ypač pasakytina apie medicinos krypties projektus.

Pagrindinis ataskaitų išvadų trūkumas yra nekonkretus ir neapibendrintas tyrimų rezultatų formulavimas. Išvados dažnai kartoja ataskaitos turinį. Ekspertai preliminariose išvadose nurodydavo pastebėtus trūkumus. Vadovai dažniausiai pateikdavo pataisytas išvadas. Tada ataskaitos buvo priimamos, o projektai tvirtinami kaip įvykdyti. Tik kelis kartus ataskaitose buvo pažymėta apie gautus projekte neplanuotus rezultatus.

Rekomendacijos ataskaitose dažniausiai išvis neformuluojamos, o ir ekspertai jas interpretuoja skirtingai. LMT turėtų parengti aprašą, detalizuojantį, kaip turi būti pateikiamos išvados ir rekomendacijos.

Projektuose paprastai nebuvo planuojama veiklų projekto tematika tąsa. Ataskaitose taip pat neakcentuojamos naujos veiklos pasibaigusio projekto tematika. Dėl ribotos projektų apimties mokslininkai, rengdami paraiškas, apsiriboja tik keliamų reikalavimų pagrindimu, o rašydami ataskaitas – atsiskaitymu, kaip įvykdyti įsipareigojimai. Be to, dėl įvairių priežasčių, kaip antai dėl nepagrįstų tyrimais ir neautorizuotų idėjų platinimo, patentavimo ar savižinos (*know-how*), ataskaitose vengiama konkrečių planų ar net rekomendacijų, jeigu tokios nebūtinos pagal projekto aprašymą. Dėl šių priežasčių ir dėl to, kad to nebuvo reikalaujama nei paraiškose, nei ataskaitose, veiklų projekto tematika įvykdžius projektą aprašo dažniausiai nėra arba jis labai ribotas.

Mokslo publikacija, kaip naujos informacijos iliustracija, yra aukštos kompetencijos, šiuolaikinės matavimo technikos, modernių reagentų ir kitų priemonių sinergija. Tyrimai turi būti atliekami aktualiose srityse arba turi būti sprendžiami nauji fundamentalūs klausimai. Mokslo publikacijų kokybė priklauso nuo visų išvardytų faktorių. Biomedicinos tyrimai išimtinai yra eksperimentinio pobūdžio, todėl ypač imlūs finansavimui. Mokslo institucijose trūkstant finansavimo moksliniams tyrimams, be MGP daugelis idėjų nebūtų realizuojamos arba jos būtų realizuojamos vėluojant, ne iki galo atlikus visus reikiamus tyrimus. Todėl MGP padeda parengti aukštesnio lygio publikacijas. Be to, MGP finansavimas leidžia išsamiau gilintis į mokslinę temą, parengti naujus tarptautinius standartus atitinkančius straipsnius, skaityti pranešimus mokslinėse konferencijose, vykti į tiriamąsias komandiruotes užsienyje.

Sėkmingai įvykdyti MGP projektą ir jo įsipareigojimus galima tik panaudojus visas lėšas ir išteklius. Straipsnių spausdinimas – ilgai trunkantis procesas. Todėl projekto metu vykdytojai su retomis išimtimis (tik viename projekte) gebėjo parengti daugiau publikacijų, nei buvo įsipareigota. Pratęsus projekto vykdymo trukmę arba praėjus 1–2 metams nuo projekto pabaigos, dauguma projektų vykdytojų paskelbė daugiau publikacijų, negu buvo numatę. Dažniausiai taip įvyksta dėl to, kad mokslininkai paraiškose, nors ir suinteresuoti pažadėti daugiau straipsnių, kad padidintų paraiškos konkurencingumą, stengiasi įsipareigoti tiek, kiek pajėgs paskelbti per projekto vykdymo laikotarpį, nes straipsnių skaičius buvo labai skrupulingai vertinamas kaip projekto įvykdymo kriterijus. Realiai paskelbiama daugiau straipsnių, nei pasižadėta paraiškose. Pasitaiko straipsnių su nuoroda į LMT finansavimą, skirtą projektams, įvykdytiems net daugiau nei prieš penkerius metus. Pastaruoju metu LMT taikoma nuostata, leidžianti iš esmės sėkmingai įvykdyto projekto užbaigimo laikotarpį pratęsti, kol bus parengtos visos numatytos publikacijos, skatina mokslininkus planuoti ambicingesnius projektus.

Ataskaitos dažniausiai parašytos taisyklinga lietuvių kalba. Vis dėlto kartais jų kalba nėra sklandi galbūt ir dėl to, kad jau įprasta biomedicinos mokslo rezultatus viešinti išimtinai anglų kalba. Pasitaiko, kad ataskaitose pateikiamas kompiuteriniu būdu iš anglų kalbos verstas ir neredaguotas tekstas. Kai kurie autoriai ataskaitų rengimą laiko pertekliniu biurokratinio reikalavimu. Analizuojant MGP ataskaitas pastebėta, kad aukštesnio lygio žurnaluose straipsnius spausdinantys autoriai, kurie turi alternatyvų gauti finansavimą Europoje ir kitur už Lietuvos ribų, atsainiau žvelgia į ataskaitas, nes sukonzentruoja savo dėmesį į publikacijų ir finansavimo paraiškų rengimą. Todėl reikėtų persvarstyti ataskaitų formą bei joms keliamus reikalavimus.

Padaryta klaidų projektų atrankos procese vykdant I, II ir III kvietimų paraiškų vertinimą. Autorių įsipareigojimai publikacijų parengimo atžvilgiu kai kada įvertinti per daug liberaliai ir nesilaikant vienodų kriterijų visiems projektams. Buvo finansuojami tokie projektai, kuriuose planuota ne išspausdinti publikacijas, o tik jas parengti ar įteikti, o jų tolesnis likimas neaiškus. Nesant projektuose konkrečių įsipareigojimų dėl publikacijų parengimo laipsnio, ataskaitos buvo užskaitomos ir projektai laikomi įvykdytais net ir tada, kai nebuvo publikuotų ar priimtų publikuoti straipsnių. Vėlesniuose kvietimuose, maždaug nuo IV kvietimo, situacija šiuo požiūriu pagerėjo.

Projekto pagrindu susiburia komandos, kurios gali dalyvauti kituose nacionaliniuose ir tarptautiniuose projektuose. MGP leidžia sukurti papildomus mokslininkų etatus, į kuriuos įdarbinami mokslininkai suburiami į vieną darbo grupę, plėtojančią tą pačią idėją. Į šią mokslininkų grupę neretai įtraukiami skirtingų padalinių ir amžiaus mokslininkai, vyksta jų žinių ir patirties sinergija, stiprėja grupėse dirbančių mokslininkų įgūdžiai, įgyjama naujų ir gilinamos jau turimos žinios, kaupiama patirtis. Labai svarbu tai, kad MGP neriboja temų, tyrimų problemų. Iš esmės MGP skirti mokslininkų iniciatyvoms paremti. Būtent taip veikia Vakarų valstybių mokslo konkursinio finansavimo sistemos: vieni mokslininkai sugalvoja projektą, o kiti, kurie dirba panašioje srityje, jį įvairiapusiškai įvertina (atlieka *peer review* vertinimą), reitinguoja ir nusprendžia, kuriems projektams skirti valstybės finansavimą. Tokia yra ir MGP priemonė. Projektų analizė dera su daugelio vykdytojų nuomone, kad MGP priemonė, nors jos finansavimo apimtys nėra didelės, yra pati efektyviausia finansavimo priemonė Lietuvoje, nes už gautą skiriamą finansavimą sugeneruoja daugiau mokslinių žinių nei bet kuri kita Lietuvos mokslinė konkursinė programa.

4. INSTITUCIJŲ APKLAUSOS REZULTATAI

Institucijų nuomonėms apie MGP priemonę išsiaiškinti atlikta apklausa. Tuo tikslu buvo sudarytas mokslo ir studijų institucijų (MSI) mokslo skyriams skirtas klausimynas (žr. 4 priede). Jis išsiuntinėtas 19 institucijų, kurių mokslininkai visuose septyniuose kvietimuose yra gavę finansavimą šešiams ar daugiau projektų. Atsakė 9 institucijos, tarp jų dominavo tos, kurių mokslininkai vykdė daugiausia MGP.

Institucijos vykdė MPG savo prioritetinėse kryptyse visose mokslų srityse. Gamtos ir technologijos mokslų srityse pažymėtini MGP, skirti naujų medžiagų aukštosios technologijos, darniam technologijų vystymuisi, tvaraus augimo, polimerų chemijos ir technologijos, organinės chemijos, mechanikos inžinerijos ir mechatronikos, medžiagų inžinerijos, fizikos, sveikatos technologijų, darnios statybos, aplinkos ir energijos technologijos, fundamentiniams medžiagų ir procesų tyrimams. Mažiau yra socialinių ir humanitarinių mokslų projektų. Šiuose moksluose pažymėti projektai ekonomikos ir vadybos, politikos mokslų, sociologijos, pilietiško ir tapatumo šiuolaikinėje visuomenėje tyrimo, mokymosi visą gyvenimą, asmens psichosocialinio funkcionavimo ir psichologinių jo gerinimo galimybių bei darnios socialinės ir kultūrinės raidos srityse.

Visos atsakiusios institucijos pabrėžė, kad šios priemonės poreikis yra didelis. Pagal finansuojamų projektų skaičių MGP priemonė yra didžiausia LMT vykdoma mokslo finansavimo programa, tuo ji itin svarbi, lyginant su kitomis LMT programomis. Institucijų atsakymuose konstatuojama, kad, nepaisant netolygaus finansavimo, didelės konkurencijos, MGP yra labai svarbūs ar net kai kuriais atvejais pagrindiniai institucijų mokslinių tematikų plėtotos įrankiai. Didžiausias MGP poveikis yra sritims, kurios turi mažiau galimybių įsiliesti į prioritetines programas ar kuriose veikia mažesnės tyrėjų grupės. MGP santykinai mažiau tose mokslo kryptyse, kuriose įgyvendinamos nacionalinės mokslo programos. MGP yra labai aktuali ir reikalinga priemonė, siekiant finansuoti nedidelius (neilgos trukmės) mokslinius tyrimus. Tai – vienas pagrindinių nedidelių mokslinių grupių ir doktorantų bei jaunųjų mokslininkų vykdomų tyrimų rėmimo šaltinių.

Labai svarbu tai, kad MGP finansavimas sudaro sąlygas vykdyti aktualius, bet nebūtinai tuo metu populiarius mokslinius tyrimus. Visos į klausimyną atsakiusios institucijos pabrėžė sąlygų kilti iniciatyvoms „iš apačios“ ir teminio projektų neribojimo svarbą. Priešingai nei teminiai projektų kvietimai, MGP finansavimas leidžia palaikyti mokslo tyrimų įvairovę ir sudaro sąlygas mokslininkų grupėms inicijuoti inovatyvias tarpdisciplinines mokslinių tyrimų kryptis, ypač gamtos ir technologijos mokslų srityse. Tematikų formavimas „iš apačios“ yra itin svarbus, nes leidžia vykdyti aktualius tyrimus, kurie dėl vienokių ar kitokių priežasčių nepateko į stambesnes programas ar prioritetus, atsiskleisti naujoms temoms, atlikti pirminius tyrimus aktualiomis temomis prieš teikiant jas didesnės apimties projektams, palyginti mažomis sąnaudomis sukurti daugiau mokslinės veiklos rezultatų. Laisvė mokslininkams patiems susiburti į grupes yra labai sveikintina, nes leidžia lanksčiai ir neformaliai sudaryti tyrėjų grupę. Tai labai efektyvus būdas skatinti įvairių sričių specialistų institucinį, tarpinstitucinį, tarpdisciplininį ir tarptautinį bendradarbiavimą.

Didesnės, įvairesnės finansavimo šaltinių turinčios mokslo ir studijų institucijos kiek mažiau pastebi MGP specifiką ir ne taip subtiliai įvertina jų poveikį mokslui nei mažesnės ar labiau specializuotos institucijos. Vis dėlto, nepaisant kai kurių interpretacijos skirtumų, MGP priemonės reikšmę ir poveikį savo mokslinei veiklai visos institucijos vertina vienodai teigiamai, pabrėždamos, kad MGP yra svarbūs fundamentiniams ir taikomiesiems moksliniams tyrimams pagal prioritetines institucijų mokslinių tyrimų kryptis. Vykdomi MGP padeda išsamiai gilintis į mokslinę temą, leisti monografijas, spausdinti straipsnius, skaityti pranešimus mokslinėse konferencijose, vykti į tiriamąsias komandiruotes užsienyje, plėtoti magistrų ir doktorantų mokslinius tyrimus.

Institucijų atsakymuose teigiama, kad MGP yra viena iš fundamentinių tyrimų vykdymo priemonių, kurios rezultatai ateityje gali turėti esminės įtakos konkrečios mokslo krypties ar šakos raidai. Jos poreikis yra reikšmingas mokslinių veiklų plėtros bei mokslininkų kompetencijų ugdymo požiūriu. MGP sudaro sąlygas kurti papildomą mokslinę kompetenciją ir produkciją. Institucijos suinteresuotos šios finansavimo priemonės išlikimu pirmiausia dėl savo mokslininkų potencialo stiprinimo, kuris labiausiai išryškėja ir sutvirtėja skatinant iniciatyvas iš apačios. MGP reikšmingai padeda stiprinti mokslininkų grupes, nes siekiant naujų uždavinių ir jų sprendimų sujungiamos skirtingą patirtį ir įdirbį turinčių mokslininkų idėjos, instrumentai. Be to, MGP suteikia jaunų tyrėjų pritraukimo į projektinę veiklą galimybę, sudaro sąlygas palaikyti mokslinių grupių pagrindinius vykdytojus, nesant kitų finansavimo šaltinių. Į MGP vykdytojų grupę neretai įtraukiami skirtingų padalinių ir amžiaus mokslininkai, vyksta jų žinių ir patirties

sinergija, stiprėja mokslininkų grupėse dirbančių mokslininkų įgūdžiai, įgyjama naujų ir gilinamos jau turimos žinios, kaupiama patirtis. Neretai projektams vykdyti susibūrusios grupės vėliau teikia paraiškas kitiems nacionaliniams ir tarptautiniams mokslo projektų konkursams.

Dauguma institucijų labai teigiamai vertina MGP poveikį jaunųjų tyrėjų ir mokslininkų karjeroms institucijose ir už jų ribų. MGP padeda įtraukti jaunuosius mokslininkus, tyrėjus ir doktorantus (kai kuriais atvejais ir magistrantūros studentus) į projekcinę veiklą ir taip suteikti jiems galimybę įsitraukti į mokslinius tyrimus. Šie projektai jiems suteikia patirties ir kompetencijų dirbant komandose su aukšto lygio bei patyrusiais mokslininkais. Jei projektas vykdomas kartu su partneriais, yra galimybė kurti jaunųjų tyrėjų karjeros plėtros tinklus, bendradarbiaujant su kitomis institucijomis Lietuvoje ar už jos ribų. Taip kaupiama grupinio darbo, vadovavimo projektams, paraiškų rengimo patirtis. MGP projektai jauniems mokslininkams suteikia galimybę viešinti savo rezultatus konferencijose ir partnerių institucijose. Kaip pastebi kelios institucijos, tai reikšmingai prisideda prie karjeros galimybių, ši programa teikia pridėtinę vertę jauniems mokslininkams, nes kai kurios institucijos, vykdydamos konkursus etatinėms vietoms užimti, atsižvelgia į kandidatų patirtį dirbant MGP. MGP vykdymo metu suplanuotos trumpalaikės arba ilgalaikės išvykos leidžia užmegzti tarptautinius ryšius bei plėtoti tvarų tarpinstitucinį bendradarbiavimą. Tai daro teigiamą įtaką jaunųjų mokslininkų karjerai, kadangi šitaip prasiplečia mokslinių tyrimų kontaktų tinklas. Beveik visos institucijos pripažino, kad MGP pakėlė jaunųjų mokslininkų kompetenciją, pagilino jų žinias ir suteikė vertingos patirties atliekant mokslinius tyrimus, publikuojant gautus rezultatus straipsniuose ir pristatant konferencijose. Viena iš institucijų šitaip apibendrinė MGP indėlį: „Daugelis MGP veiklose dalyvavusių jaunųjų tyrėjų, panaudodami MGP gautus rezultatus, apgynė baigiamuosius / disertacinius darbus ir toliau sėkmingai tęsia savo mokslines karjeras.“

Kita vertus, atkreiptas dėmesys į tai, kad mokslininkų grupes, kuriose greta patyrusių mokslininkų dirba ir jaunieji mokslininkai, ekspertai dažnai vertina kaip silpnesnes, nors grupės vadovas ir yra aukšto lygio mokslininkas. Dėl to mažėja bendras projekto įvertinimas, tad dėl didelės konkurencijos projekto vykdymo grupė dažnai sudaroma tik iš patyrusių mokslininkų, o tai silpnina MGP poveikį jauniems mokslininkams. Kai kurios mažesnės ir specializuotos institucijos pažymi, kad MGP ribotai įtraukia jaunuosius mokslininkus dėl žemų įkainių ir tik laikinai sulaiko jaunus mokslininkus institucijoje.

Daugelis institucijų teigia, kad MGP reikšmingai prisidėjo prie jų mokslo produkcijos palyginamojo vertinimo rezultatų, tačiau pažymi, jog ši įtaka buvo netiesioginė. MGP nebuvo tiesiogiai vertinami, bet jų įtaka pasireiškė per mokslinę produkciją.

Palyginimą su kitų mokslo finansavimo priemonių poveikiu pateikė tik dvi institucijos. Jos atkreipė dėmesį į tai, kad Visuotinės dotacijos ir SMART yra finansiškai pajėgesnės programos, o MGP biudžetai yra apriboti 150 000 Eur, bet pastaroji finansavimo priemonė esanti lankstesnė. Dauguma MGP poveikio privalumų vardijama ne lyginant su kitomis programomis, o pagal pačios MGP programos ir jos finansuotų projektų ypatybes. Tai užfiksuota ir LMT dokumentuose arba reflektuojama projektus vykdyusių mokslininkų.

Vertindamos savo mokslininkų gautą paramą, nemažai institucijų atkreipė dėmesį į didelę konkurenciją ir mažą sėkmės procentą. Tik viena institucija nurodė, jog „aukštas konkurencingumas iš dalies lemia, kad tik išskirtiniai projektai yra finansuojami pagal MGP priemonę“. Dauguma institucijų teigia, kad per mažas priemonės finansavimas menkina jos potencialų poveikį. Dėl itin didelės konkurencijos finansavimo dažnai negauna net ir labai geros, aukštais balais įvertintos paraiškos. Nurodoma keletas per mažo MGP finansavimo pasekmių: jaunųjų mokslininkų projektams sunku konkuruoti su patyrusių mokslininkų projektais, MGP „didesnį poveikį daro fundamentiniams mokslams“. Tačiau pabrėžiama, kad, kitaip nei vykdant kitų finansavimo programų projektus, MGP „skatinamos naujos mokslinių tyrimų idėjos“, jie „stiprina augančius mokslininkų kolektyvus“.

Daugumoje institucijų MGP dalis per visą šios priemonės vykdymo laikotarpį (ar trumpesnį, nes ne visos institucijos gavo MGP paramą visą priemonės vykdymo laikotarpį) siekia vidutiniškai 15 proc. institucijos mokslo biudžeto. Viena institucija nurodė, kad ši parama per visą laikotarpį sudarė 22 proc., o kitoje institucijoje MGP dalis siekė net 25 proc. finansavimo, bet tik programos vykdymo pradžioje. Kai kurios institucijos nurodo 7–8 proc., bet neaišku, ar ši dalis apskaičiuota nuo gautų valstybės biudžeto asignavimų mokslui, ar nuo „bendro finansavimo“, kaip tai nurodyta tos institucijos, kuri MGP projektų dalį įvertino 5 proc., atsakyme. Kelios institucijos atkreipė dėmesį į MGP finansavimo mažėjimo tendenciją. Galima daryti išvadą, kad valstybės finansavimą institucijos diferencijuoja nevienodai. Be to, reikia atkreipti dėmesį į tai, kad apklausoje dalyvavo institucijos, vykdydamos santykinai didelę MGP dalį.

Vidutiniškai institucijai tenka apie 20 proc. MGP pridėtinų išlaidų. Ši dalis įvairiose institucijose skiriasi nuo 10 iki 30 proc. Viena institucija nurodė, kad jai tenka nuo 0 iki 12,75 proc. pridėtinų išlaidų, tačiau nepaaiškino, kas lemia tokį didelį skirtumą.

Maždaug pusė apklausoje dalyvavusių institucijų pabrėžė, kad pridėtinės išlaidos padengia projekto vykdymo sąnaudas. Teigiama, jog tam reikia, kad institucijai tektų maždaug 20–24 proc. pridėtinų išlaidų. Kai kurios institucijos pareiškė, kad projekto vykdymo sąnaudos padengiamos ne visada, tad institucijai tenka dengti išlaidas iš kitų šaltinių. Institucijos minėjo paslaugas, teikiamas projektų vykdytojams, tačiau šių paslaugų kaštų nepagrindė skaičiavimais.

Institucijos informuoja apie skelbiamus kvietimus teikti paraiškas, padeda parengti dokumentus, susijusius su dalyvavimu projektinėje veikloje. Dauguma didesnių institucijų turi specialiai sukurtus padalinius, kurie padeda ir konsultuoja projektų rengimo ir įgyvendinimo klausimais. Šie padaliniai organizuoja įvairaus pobūdžio renginius, pvz., seminarus paraiškų rengėjams ir projektų vadovams, konsultuoja konkrečiais paraiškų rengimo ir projekto įgyvendinimo klausimais (biudžeto sudarymas, atitiktis pareigoms, duomenų valdymo bei planuojamų rezultatų plano sudarymas). Teikiama konkreti techninė, biudžeto sudarymo pagalba, vienoje institucijoje sudaromi formų šablonai. Didesnėse institucijose taip pat rengiami mokymai, kuriuose padedama mokslininkams pateikti profesionaliai parengtą paraišką, informuojama, į ką svarbu atkreipti dėmesį rengiant ir vykdant projektus. Apskritai susidaro įspūdis, kad didesnės institucijos yra geriau pasiruošusios pagelbėti mokslininkams rengiant paraiškas bei įgyvendinant projektus nei mažesnės, specializuotos institucijos.

Dauguma institucijų tiesiogiai neskatina gerai įvertintų, tačiau finansavimo negavusių paraiškų vadovų. Didžioji dauguma institucijų turi bendrą finansinę mokslo projektų veiklos skatinimo sistemą, į kurią įeina ir paraiškų sėkmės rodikliai. Tai rodo, kad institucijos dažniausiai taiko netiesioginį skatinimą. Kai kuriose institucijose sėkmingų paraiškų skaičius pasitelkiamas svarstant kintamąsias darbo užmokesčio dalis.

Vienoje institucijoje mokslininkai, kurių paraiškos MGP konkurse buvo įvertintos gerai, bet negavo finansavimo, yra kviečiami teikti paraiškas instituciniam konkursui. Šiame konkurse pirmenybę turi projektai tų kryptių, kurių mokslo kokybė institucijų palyginamojo vertinimo metu buvo įvertinta prasčiau. Kita institucija negavusias finansavimo paraiškas skatina koreguoti pagal vertintojų pastabas arba ieškoti kitų finansavimo galimybių iš kitų viešųjų šaltinių. Trečia institucija naudoja vidinį mokslo fondą doktorantų moksliniams tyrimams ar bendradarbiavimo su kitomis institucijomis projektams skatinti. Mažesnėse institucijose tokios praktikos netaikomos daugiausia dėl lėšų stokos, nors pradedamos kurti bendros mokslininkų veiklos vertinimo sistemos, į kurias planuojama įtraukti ir mokslininkų projektinių iniciatyvų įvertinimą.

Atsakydamos į prašymą pateikti siūlymų dėl MGP įgyvendinimo efektyvinimo pagal esamą teisinę bazę, dalis institucijų pateikė siūlymų, kurių įgyvendinimas viršija ir esamos teisinės bazės aprėptį, ir LMT kompetenciją (finansavimo MGP programai didinimas, LR darbo kodekso tobulinimas).

Pateikti šie MGP įgyvendinimo efektyvinimo atsižvelgiant į esamą teisinę bazę siūlymai:

1. Dėl projektų vadovų bei vykdytojų: a) išlaikyti atskirus kvietimus jauniems ir patyrusiems mokslininkams, nes šitaip sudaromos geresnės galimybės vykdyti mokslinius tyrimus jauniems mokslininkams; b) vertinant paraišką pateikusių vykdytojų mokslinę patirtį ir galimybes įgyvendinti projektą, neakcentuoti vykdytojų publikacijų skaičiaus projekte numatomų tyrimų srityje; projekto naujumas, kuris yra vienas svarbiausių atrankos kriterijų, reiškia, kad bus vykdomi iš esmės nauji tyrimai, todėl projekto vykdytojai gali ir neturėti tos tyrimų tematikos publikacijų, nors jie yra patyrę mokslininkai, gebantys įgyvendinti projektą;
2. Dėl paraiškų vertinimo objektyvumo ir skaidrumo: siūloma reikalauti, kad projekto paraiška būtų teikiama ne tik lietuvių, bet ir anglų kalba (bent sutrumpintas paraiškos variantas), sudarant galimybes į projektų atrankos procesą įtraukti ir užsienio ekspertus. Šitaip būtų padidintas projektų vertinimo objektyvumas bei skaidrumas (nes būtų išvengta mažoje vidinėje akademinėje terpėje galimo intereso konflikto) ir sustiprinta jų tarptautinio aktualumo ir moksliskumo dimensija;
3. Dėl projekto vykdymo administravimo terminų: a) paankstinti projekto finansavimo sutarties pasirašymą, kadangi šiam vėluojant neįsisavinama dalis projekto lėšų, nes tyrėjų įdarbinimas galimas tik pasirašius finansavimo sutartį; b) pailginti finansinių ataskaitų teikimo terminą;

4. Dėl užsienio partnerių (institucijų, su kuriomis bendradarbiaujama vykdant konkrečius tyrimus) įtraukimo į projektus sąlygų tikslinimo: a) jei traukiamas toks partneris, reikėtų pridėti jo institucijos raštą sutikimą bendradarbiauti, kuriame būtų patvirtinta, kad užsienio partnerio veikla bus finansuojama tos partnerio institucijos lėšomis; b) jei institucija įtraukiama į partnerius, jos darbuotojai neturi būti įtraukiami į Lietuvos pareiškėjo vykdytojų sąrašą, jiems neturi būti mokamos kito pobūdžio išmokos (mobilumo, autorinių atlyginimų, paslaugų); c) jei į pareiškėjo grupę įtraukiamas tik kitos institucijos mokslininkas, tai nėra pagrindas nurodyti institucinę partnerystę.

Dviejų institucijų atsakymuose pateiktas siūlymas kvietimus skelbti grupėse pagal mokslo sritis (t. y. atskiriant gamtos, technologijos, medicinos ir sveikatos, žemės ūkio, socialinius ir humanitarinius mokslus). Siūlymas motyvuojamas tuo, kad šitaip būtų sudaromos vienodos galimybės laimėti projektus įvairių sričių mokslininkams, juolab kad labai skiriasi įvairių sričių mokslų projektams atlikti reikalinga mokslinių tyrimų trukmė.

Reikia pažymėti, kad nemaža dalis institucijų siūlymų kilo iš pirmųjų MGP kvietimų patirties. Pastaruosiuose kvietimuose į daugelį iš jų (kvietimų atskyrimas pagal sritis, dėl užsienio partnerių įtraukimo sąlygų, konkursų skelbimas atskirai jaunųjų ir patyrusių mokslininkų projektams) jau buvo atsižvelgta. Tai rodo, kad šiais klausimais LMT pastaruoju metu priėmė institucijoms svarbius ir priimtinius sprendimus, kurių ateityje reikėtų laikytis.

Iš devynių atsakymus atsiuntusių institucijų tik keturios išreiškė nuomonę dėl potencialių LMT teisinės bazės, susietos su MGP tobulinimu, keitimų. Dalis šių pasiūlymų orientuoti tik į MGP, dalis aprėpia ir kitus mokslo finansavimo instrumentus. Visi pateikti pasiūlymai grupuoti į keletą teminių vienetų: priemonės finansavimo, ekspertinio vertinimo, atrankos procedūrų, projektų vykdymo administravimo.

1. Pasiūlymai, susiję su priemonės finansavimo instrumentu, skatina: a) daugiau lėšų skirti atskirtiems kvietimams, šitaip padidinant projektų sėkmės rodiklį, kuris institucijų vertinamas kaip žemas; b) nesant galimybės didinti kvietimų biudžetą, siūloma rečiau skelbti MGP kvietimus ir didinti kiekvienam kvietimui skiriamų lėšų sumą; c) keisti MGP ir kitų mokslui finansuoti skirtų priemonių finansavimo dydžio santykį ir didinti MGP priemonei skiriamas lėšas. Šis siūlymas motyvuojamas tuo, jog MGP yra unikali ir specifinė priemonė, nes nėra varžoma iš anksto nustatytų teminių prioritetų, įgalina formuoti įvairias tarpšritines, tarpkryptines ir tarpinstitucines specialistų grupes.
2. Pasiūlymai, susiję su ekspertiniu paraiškų vertinimu, atkreipia dėmesį į būtinybę stiprinti ekspertinio darbo kokybę. Kai kurios institucijos siūlo taikyti tarptautinį paraiškų vertinimą, kuris suponuotų paraiškų rengimą anglų kalba (visose mokslo srityse). Šiuo metu LMT tokią praktiką jau taiko ne SH sričių kvietimams. Išsakyta lūkestis, kad paraiškų ekspertinio vertinimo išvadose ne tik atsispindėtų kritiniai aspektai, bet ir būtų nurodytos jų koregavimo galimybės. Būtina pastebėti, kad toks lūkestis peržengia ekspertinio vertinimo ribas, kurių griežtai laikomasi ne tik nacionalinėje, bet ir tarptautinėje paraiškų vertinimo praktikoje.
3. Pasiūlymai, susiję su atrankos procedūromis. Siūloma įvesti jautresnę vertinimo balų skalę (pavyzdžiui, taikyti 0,5 balo žingsnį), taip pat įvardyti konkretaus kriterijaus balo sudėties komponentus.
4. Projektų vykdymo administravimo pasiūlymai išsakyti vienos institucijos. Siūloma nereikalauti LMT pritarimo tais atvejais, kai nekeičiama projekto vykdytojų sudėtis, bet perskirstomos funkcijos tarp vykdytojų ir keičiasi jų darbo valandos, nors bendras projekto darbo valandų skaičius nesikeičia. Institucija siūlo tai laikyti neesminiu keitimu ir atitinkamai keisti LMT teisės normas. Pastebėtina, kad tokios teisinės normos LMT jau yra patvirtintos ir taikomos. Taip pat siūloma projektų sąmatose ir ketvirtinėse bei metinėse ataskaitose mažinti parašų skaičių paliekant tik vieną institucijos atstovo parašą.

VERTINIMO APIBENDRINIMAS

1. Mokslininkų grupių projektai (MGP) yra Lietuvos mokslininkų gerai žinoma ir aukštai vertinama mokslo tyrimų finansavimo priemonė. MGP vykdomi visose mokslo srityse: gamtos, technologijos, medicinos ir sveikatos, žemės ūkio, socialinių ir humanitarinių mokslų. MGP finansavimas yra labai konkurencingas, o finansuojami projektai kai kuriais atvejais tampa pagrindiniais institucijų mokslinių tematikų plėtros įrankiais.
2. Mokslininkų grupių projektų finansavimo priemonė sudarė sąlygas projektus vykdančioms mokslininkams pasiekti svarių mokslinių rezultatų. Septynių kvietimų projektų rezultatai atsispindėjo 2 114 mokslinių straipsnių, paskelbtų *Web of Science* (WoS) duomenų bazėje referuojamuose leidiniuose. Šie straipsniai jau pacituoti 14 891 kartą, t. y. kiekvienas straipsnis vidutiniškai po maždaug 7 kartus. Svarbiausios humanitarinių mokslų tyrimus apibendrinančios publikacijos yra monografijos, moksliniais komentarais papildytos šaltinių publikacijos ir pan. Nuo 2010 m., kai buvo pradėta taikyti ši finansavimo priemonė, įvykdžius 77 humanitarinių mokslų projektus paskelbta 21 monografija ar mokslo studija ir 93 mokslo straipsniai ar knygų skyriai recenzuojamuose leidiniuose.
3. MGP priemonę teigiamai vertina ir įvykdytų projektų vadovai, ir mokslo bei studijų institucijos. Svarbiausi programos privalumai yra šie: a) esamų mokslinių tyrimų įvairovės palaikymas; b) įgalinimas inicijuoti inovatyvias, programiškai nevaržomas tarpdisciplinines mokslinių tyrimų kryptis bei temas ir vykdyti aktualius, nors nebūtinai tuo metu konjunktūrinius mokslinius tyrimus; c) mokslininkų grupių stiprinimas, integruojant skirtingą patirtį ir įdirbį turinčių mokslininkų idėjas, patirtį, metodologijas ir instrumentus; d) aukščiausio lygio mokslinių mokyklų, kuriose pasiekta geriausių rezultatų, atskirų krypties lyderių stiprinimas; e) tarpkryptinių, tarpstritinių (kartais ir vieno mokslininko projekte) bei tarpinstitucinių tyrimų plėtros skatinimas; f) ilgalaikio reikšmingumo fundamentinių tyrimų, kurie neremiami kitų finansavimo priemonių, vykdymo užtikrinimas; g) jaunųjų mokslininkų ir doktorantų įtraukimas į perspektyvius mokslinius tyrimus ugdant mokslininkų pamainą; h) mokslinių ryšių su užsienio mokslininkais palaikymo bei naujų ryšių užmezgimo galimybė. Pažymėtina, kad programos d), e) ir f) privalumai sutampa su prioritetiniais lituanistikos mokslinių tyrimų aspektais, kaip jie išskirti LRV nutarime dėl tokių tyrimų plėtros 2012–2020 metais.
4. Daugėjant stiprių mokslinių kolektyvų, pateikiančių kokybiškas, ekspertų aukštai įvertintas paraiškas, MGP priemonės finansavimas vertintinas kaip vis labiau nepakankamas. Dėl didelės ir vis stiprėjančios konkurencijos skirtumas tarp projektų, kurių paraiškos surinko daugiausiai ir mažiausiai balų, iš esmės išnyksta tiek jų pasiektųjų rezultatų, tiek ir poprojekto poveikio požiūriu, o dalis perspektyvių projektų neretai negauna finansavimo. Paraiškų sėkmės rodiklis kai kuriuose kvietimuose buvo mažesnis nei 20 proc., t. y. daug mažesnis nei tarptautiniu mastu optimalia laikoma vertė, efektyviausiai skatinanti kokybišką konkursinio finansavimo tyrimų atranką. Poreikį didinti priemonės finansavimą pabrėžia ir dauguma projektų vadovų, ir institucijos, kurių mokslininkai vykdė MGP.
5. Kolegialus projektų paraiškų vertinimas ekspertų grupėse ir pastaruoju metu pasitelkiami užsienio ekspertai didina vertinimo objektyvumą ir kokybę, sudaro sąlygas perimti kitų šalių vertinimo patirtį. Vis dėlto vertinimo potencialas nevisiškai išnaudojamas dėl to, kad dėl ypač didelės konkurencijos finansavimas skiriamas arba neskiriamas labai panašios kokybės paraiškoms ir labai sudėtinga paraiškų diferenciacija. Vertinimui ir projektų atrankai tobulinti siūloma plėsti vertinimo skalės diapazoną, pavyzdžiui, taikyti 0,5 balo žingsnį.
6. MGP priemonės poveikį menkina mokslinių tyrimų tęstinumo problemos. Nemaža dalis projektų įvykdomi labai sėkmingai, jų moksliniai rezultatai pranoksta paraiškose suformuluotus lūkesčius ir parodo tolesnių tyrimų projekto tematika perspektyvumą, tačiau nėra kitų mokslo finansavimo programų, kurios sudarytų galimybę geriausius projektus įvykdžiusiems mokslininkams tęsti projekte pradėtus tyrimus. Dažnas socialinių mokslų projektas pradedamas nuo metodologijų rengimo, apklausų

organizavimo ir vykdymo, duomenų tvarkymo darbų, tad aukšto lygio mokslinių straipsnių parengimas, recenzavimo ciklų įveikimas dažnai nebetelpa į vieno MGP projekto trukmę. Todėl įsigali praktika rezultatus skelbti nacionalinio lygmens leidiniuose. Be to, humanitarinių ir socialinių mokslų srityse projektus vykdančios mokslininkai neretai rengia monografijas, o parengti kokybišką monografiją užtrunka ilgiau nei vieno projekto trukmė. Daugiau kaip pusė NTMA mokslų MGP užbaigusių vadovų teigia, kad projekto vykdymas padėjo išplėtoti mokslinę idėją iki aukštesnio technologinės parengties lygio. Bent dalį tų projektų verta tęsti siekiant dar aukštesnės technologinės parengties; tokiems projektams galėtų būti skelbiamas konkursas galimai bendradarbiaujant su Ekonomikos ir inovacijų ministerija. Nors skirtingose mokslo srityse MGP pradėtų tyrimų tęstinumo problemos yra specifinės, mokslo tyrimų finansavimo lėšos būtų naudojamos efektyviau, jeigu sėkmingiausiai baigtiems ir perspektyvaus tęstinumo projektams visose mokslų srityse būtų galima numatyti dviejų pakopų finansavimą: panaudojant tiek MGP priemonę, tiek ir kitas finansavimo programas.

7. MGP priemonė yra labai naudinga jaunųjų mokslininkų ugdymui. Vykdamas projektą atlikdami aktualius tyrimus kartu su labiau patyrusiais kolegomis jaunieji mokslininkai įgyja patirties, tampa aukšto lygio publikacijų bendraautorais, randa nišas savo tolesniems moksliniams tyrimams. Nors šiame vertinime LMT konkursai jaunųjų mokslininkų teikiamiems projektams atskirai nebuvo nagrinėti, iš bendro surinktų duomenų konteksto galima daryti išvadą, kad tokie kvietimai yra naudingi ir turi svarų ilgalaikį poveikį. Norint sudaryti optimalias sąlygas įgyvendinti jaunųjų mokslininkų vadovaujamus projektus, tikslinga inicijuoti jau buvusių tokių kvietimų vertinimą. Vis dėlto paraiškose kartais vengiama įtraukti jaunuosius mokslininkus į patyrusių kolegų vadovaujamų projektų pagrindinių vykdytojų sąrašą būgštaujant, kad dėl jų menkesnių mokslinių pasiekimų sumažės grupės kvalifikacijos vertinimas. Reikėtų paraiškoje numatyti galimybę deklaruoti, kurie pagrindiniai vykdytojai yra jaunieji mokslininkai, kad paraiškų vertintojai galėtų adekvačiai įvertinti jų kvalifikaciją.
8. MGP suteikia geras galimybes pritraukti ar išlaikyti moksle jaunos tyrėjus, ugdyti ateities mokslininkų kartą. Vykdamas maždaug 90 proc. NTMA mokslų projektų dalyvavo doktorantai, dauguma jų pagal doktorantūros planą (projekto vykdymo metu ar jam pasibaigus) apgynė disertacijas, sėkmingai pradėjo mokslines karjeras. SH mokslų srityse doktorantai dalyvavo vykdamas tik kiek mažiau nei pusę MGP. Nors šių mokslų, ypač humanitarinių, projektus neretai vykdo vienas mokslininkas, būtų tikslinga doktorantus įtraukti į didesnę dalį SH mokslų MGP.
9. MGP priemonė išsiskiria iš kitų mokslinių tyrimų finansavimo priemonių Lietuvoje tuo, kad sudaro galimybę į vykdomą projektą įtraukti ir pirmųjų dviejų studijų pakopų studentus. Ši galimybė lavinti geriausių studentų gebėjimus atlikti mokslinius tyrimus su adekvačia nauda projekto vykdymui nėra visiškai išnaudojama, nors tai labai aktualu šiuolaikinėje aukštojo mokslo sistemoje, kai gebėjimų lavinimas darosi aktualesnis už žinių įgijimą.
10. Siekiant didesnio MGP priemonės poveikio socialinių mokslų srityje (pvz., reikšmingo tarptautinių aukšto lygio publikacijų skaičiaus augimo) būtina plėtoti gretutinius finansavimo instrumentus, kurie užtikrintų prieigą prie šiuolaikiškų, kompleksinių, tarptautinių ir nacionalinių tarpkryptinių požiūriu reikšmingų duomenų rinkinių ir tokių rinkinių kūrimą. Prieiga prie tokių rinkinių sukurtų sąlygas MGP pradėti jau disponuojant empiriniais ištekliais, leistų daugiau dėmesio ir laiko skirti mokslinei analizei, aukšto lygio tarptautinėms publikacijoms rengti. Dabar tai retai įmanoma, nes daugelio MGP vykdytojai didžiąją dalį laiko skiria duomenų bazei sudaryti, o aukšto lygio mokslo rezultatų kūrimui ir sklaidai laiko pritinga. Be to, geresnis socialinių mokslų aprūpinimas empiriniais ištekliais užkirstų kelią ir neefektyviam lėšų naudojimui, kai MGP kuriami duomenų rinkiniai, svarbūs tik vienam projektui ir menkai aktualūs ar sunkiai prieinami platesnei socialinių mokslų bendruomenei.
11. Daugelyje projektų paraiškų aptakiai formuluojami rezultatų publikavimo įsipareigojimai, neįvardijamos tyrėjų ambicijos rezultatus publikuoti tam tikruose tiksliniuose leidiniuose, turinčiuose prestižą mokslinėje bendruomenėje ar įvardytus cituojamumo rodiklius. Ankstesniuose kvietimuose pasitaikė atveju, kai finansuoti tokie projektai, kurių paraiškose buvo įsipareigota ne paskelbti publikacijas, o tik parengti publikuoti ar įteikti leidinių redakcijoms rankraščius, kurių tolesnis likimas neaiškus (kaip

rodo ši analizė, dalis tokių rankraščių lieka nepublikuota arba paskelbiama žemo mokslinio prestižo žurnaluose). Neretai tokių projektų ataskaitos verčia jų vertintojus konstatuoti, kad nors reikšmingesnės pažangos moksle ir nebuvo pasiekta, kiekybiniai įsipareigojimai formaliai įvykdyti, nes paraiškoje, nors ir buvo numatyta siekti, bet nebuvo įsipareigota pasiekti rezultatų, kurių mokslinė vertė būtų pripažinta aukšto lygio mokslinėse publikacijose. Ateityje skelbiamuose kvietimuose vertėtų pareiškėjus raginti savo siekiamų mokslinių rezultatų lygį paraiškose apibūdinti numatant planuojamų publikacijų mokslinį svorį pagal žurnalų reitingus, tikslines leidyklas ar įvardijant konkrečius tos mokslo krypties bendruomenėje vertinamus leidinius, kuriuose ar jiems prilygstančiuose ketinama skelbti rezultatus.

12. Taikomojo pobūdžio rekomendacijos įsitvirtina kaip būtina daugelio MGP dalis. Tačiau nors neretai SH projektų ataskaitose teigiama, kad buvo sukurtas originalus ko nors vertinimo ar tobulinimo modelis, dažniausiai nepateikiama jokios informacijos apie to modelio pristatymą galimiems jo naudotojams (visuomenės, viešojo sektoriaus ar verslo subjektams, įstatymų leidėjams ir pan.). Panašiai NTMA projektų vykdytojai neretai praneša, kad yra sukūrę paraiškose žadėtus maketus ar prototipus, bet retai pateikia jų aprobavimo įrodymų. Reikėtų siekti, kad paraiškose numatyti ir projektų ataskaitose pateikiami praktinio pobūdžio rezultatai būtų kiek įmanoma konkretesnio pobūdžio, pristatomi konkrečioms tikslinėms grupėms ir, jei įmanoma, pastarųjų aprobuojami.
13. LMT turėtų parengti rekomendacijas, kaip tobulinti rengiamas projektų ataskaitas. Ataskaitose neturėtų būti kartojama temos aktualumas, detalūs metodikų ir tyrimų rezultatų, kurių pagrindu parengtos ar išspausdintos publikacijos, aprašymai. Jose būtina pateikti pagrindinius rezultatus koncentruojantis į tai, ar pasiekti projekto tikslai, kaip suvaldyta projekto įgyvendinimo rizika, kokias išvadas ir rekomendacijas galima suformuluoti įvykdžius projektą.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

1. Mokslininkų grupių projektai yra viena svarbiausių ir santykinai stabiliausių konkursinio mokslo tyrimų finansavimo priemonių Lietuvoje. MGP finansavimas yra aukšto konkurencinio lygio, šios priemonės projektai yra labai svarbi, o neretai ir pagrindinė atspara, remianti mokslininkų grupes, atliekančias aukšto lygio mokslinius tyrimus ir ieškančias naujų proveržio kryptių.
2. MGP priemonė sudaro sąlygas vykdyti aktualius, programiškai nevaržomos temos mokslinius tyrimus ir mokslininkų grupėms inicijuoti inovatyvias tarpdisciplinines mokslinių tyrimų kryptis, leidžia palaikyti mokslo tyrimų įvairovę. Šią priemonę verta ir būtina tęsti.
3. MGP priemonė yra efektyvi rengiantis platesnei Lietuvos mokslininkų integracijai į europinius mokslinių tyrimų projektus. Dėl didelės projektų konkurencijos šios priemonės kvietimuose pareiškėjai palaipsniui įgyja gebėjimų teikti kokybiškas mokslinių tyrimų paraiškas, o finansavimą gavusių mokslininkų grupių mokslininkai gauna finansinę paramą įgyti startinį įdirbį dalyvauti moksliniu požiūriu sėkminguose ir finansiniu požiūriu visaverčiuose Europos Sąjungos ir kitų šalių projektuose.
4. MGP yra efektyvi priemonė, prisidedanti prie jaunosios kartos mokslininkų ugdymo ir kartų pusiausvyros užtikrinimo mokslo bendruomenėse. MGP dalyvauja doktorantai ir jaunieji mokslininkai, kuriems MGP tampa viena iš įsitvirtinimo moksle priemonių.
5. Šios programos finansavimas yra per mažas. Nemažinant projekto finansavimo apimties, reikia didinti finansuojamų projektų skaičių, nes finansavimo negauna daug gerai parengtų ir didelę tikimybę, kad bus sėkmingai įvykdyti, turinčių projektų.
6. Programos poveikis labai padidėtų, jei sėkmingiausiai baigti projektai turėtų galimybę dalyvauti antro lygio konkursuose, finansuojančiuose šių projektų tąsą parengti didelės mokslinės vertės monografijas, pakelti modelių ir prototipų technologinės parengties lygmenį ar pasiekti kitus ilgalaikės aukštos fundamentinės ar taikomosios vertės tikslus.
7. Paskutiniuosiuose kvietimuose akivaizdžiai pagerėjo paraiškų vertinimo kokybė, tačiau išaugęs jų konkurencingumas verčia tobulinti vertinimo procesą, kad atranka vyktų dar kvalifikučiau ir objektyviau, nebūtų užkertamas kelias ambicingiems, bet rizikingiems projektams.
8. Kolegialus projektų paraiškų vertinimas ekspertų grupėse, kai vieną paraišką nepriklausomai vertina trys ekspertai, ir pastaruoju metu pasitelkiami užsienio ekspertai didina vertinimo objektyvumą ir kokybę. Paraiškų vertinimui tobulinti siūloma platinti įvertinimų skalę, pavyzdžiui, taikyti 0,5 balo žingsnį.
9. Pastaraisiais metais atlikti priemonės patobulinimai leidžia lanksčiau sudaryti mokslininkų grupes, padėjo sumažinti perteklinį projekto vykdymo administracinį reguliavimą ir geriau viešinti projektų rezultatus nemažinant vykdytojų atsakomybės.

1 priedas

REGLAMENTUOJANTYS TEISĖS AKTAI

Lietuvos mokslo tarybos ekspertų ir jų veiklos bendrosios taisyklės.

Projektų ir jų ataskaitų ekspertinio vertinimo tvarkos aprašas.

Lietuvos mokslo tarybos mokslo ir sklaidos projektų konkursinio finansavimo bendrosios taisyklės.

Mokslininkų grupių projektų finansavimo tvarkos aprašas (įgyvendinti MGP pirmieji kvietimai).

Pavyzdiniai mokslo ir sklaidos projektų galimos mokslinės ir (ar) technologinės produkcijos sąrašai.

Mokslo projekto paraiškos ekspertinio įvertinimo ir projekto mokslinės ataskaitos ekspertinio įvertinimo pavyzdinės formos.

Dėl lituanistikos mokslinių tyrimų 2012–2020 metų kryptių patvirtinimo.

2 priedas

MOKSLININKŲ GRUPIŲ PROJEKTŲ PRIEMONĖS KVIETIMAI, KURIUOS LIETUVOS MOKSLO TARYBA YRA PASKELBUSI IKI 2019 M.

Kvietimas	Ypatumai
I	2 grupės: 1) humanitarinių ir socialinių mokslų; 2) fizinių, biomedicinos ir technologijos mokslų. Mokslo grupė iki 6 vykdytojų. Suma: iki 75 000 Lt vienam projektui.
II	4 grupės: 1) humanitarinių ir socialinių mokslų sričių paraiškų; 2) humanitarinių ir socialinių mokslų sričių jaunųjų mokslininkų paraiškų; 3) fizinių, biomedicinos ir technologijos mokslų sričių paraiškų; 4) fizinių, biomedicinos ir technologijos mokslų sričių jaunųjų mokslininkų paraiškų. Mokslo grupė iki 6 vykdytojų. Suma: iki 180 000 Lt vienam projektui.
III	3 grupės: 1) humanitarinių ir socialinių mokslų sričių paraiškų; 2) fizinių, biomedicinos, technologijos ir žemės ūkio mokslų sričių paraiškų; 3) projektų, skirtų bendradarbiauti su JAV mokslininkais, paraiškų (projektai, nelaimėję šios grupės konkurse, dalyvauja pirmos arba antros grupės konkurse). Trečią grupę sudaro tik apibrėžtos tematikos paraiškos: mokslu pagrįstų sprendimų priėmimas, biotechnologija, medžiagotyra, nanotechnologija, aplinkos ir biologinės įvairovės apsauga, jūrų mokslai, energetika, kosmosas, pasaulio išteklių valdymas, darnus vystymasis, inžinerija, saugumas, ŽIV / AIDS ir kiti sveikatos klausimai, mokslinis ir technologinis švietimas. Konkursui negali būti teikiami projektai, kurių tematika atitinka nacionalinių mokslo programų uždavinius ar priemones. Mokslo grupė iki 10 vykdytojų (ne mažiau nei trečdalis mokslininkų). Suma: iki 350 000 Lt vienam projektui.
IV	3 grupės: 1) humanitarinių ir socialinių mokslų sričių paraiškų; 2) fizinių, biomedicinos, technologijos ir žemės ūkio mokslų sričių paraiškų; 3) projektų, skirtų bendradarbiauti su JAV mokslininkais, paraiškų. Trečią grupę sudaro tik apibrėžtos tematikos paraiškos: biotechnologija, medžiagotyra, nanotechnologija, aplinkos ir biologinės įvairovės apsauga, jūrų mokslai, energetika, kosmosas, inžinerija, ŽIV / AIDS ir kiti sveikatos klausimai. Mokslo grupė iki 10 vykdytojų (ne mažiau nei trečdalis mokslininkų). Suma: iki 350 000 Lt vienam projektui.

Kvietimas	Ypatumai
V	<p>3 grupės: 1) humanitarinių ir socialinių mokslų sričių paraiškų; 2) fizinių, biomedicinos, technologijos ir žemės ūkio mokslų sričių paraiškų; 3) projektų, skirtų bendradarbiauti su JAV mokslininkais, paraiškų.</p> <p>Nėra reikalavimo dėl maksimalaus vykdytojų skaičiaus grupėje.</p> <p>Suma: iki 300 000 Lt vienam projektui.</p>
VI	<p>3 grupės: 1) humanitarinių ir socialinių mokslų sričių paraiškų; 2) fizinių, biomedicinos, technologijos ir žemės ūkio mokslų sričių paraiškų; 3) projektų, skirtų bendradarbiauti su JAV mokslininkais, paraiškų.</p> <p>Trečiosios grupės paraiškų tematikos neapibrėžtos.</p> <p>Nėra reikalavimo dėl maksimalaus skaičiaus grupėje.</p> <p>Sumos:</p> <p>1 ir 2 grupės – iki 100 000 Eur vienam projektui, 3 grupė – iki 120 000 Eur vienam projektui.</p>
VII	<p>6 grupės: 1) humanitarinių ir socialinių mokslų sričių projektai, vadovaujami patyrusių mokslininkų; 2) humanitarinių ir socialinių mokslų sričių jaunųjų mokslininkų projektai; 3) humanitarinių ir socialinių mokslų sričių projektai, vykdomi bendrai su užsienio šalių partneriais; 4) fizinių, biomedicinos, technologijos ir žemės ūkio mokslų sričių projektai, vadovaujami patyrusių mokslininkų; 5) fizinių, biomedicinos, technologijos ir žemės ūkio mokslų sričių jaunųjų mokslininkų projektai; 6) fizinių, biomedicinos, technologijos ir žemės ūkio mokslų sričių projektai, vykdomi bendrai su užsienio šalių partneriais.</p> <p>Netinkami partneriai iš užsienio šalių, su kuriomis yra vykdomos dvišalės ar trišalės bendradarbiavimo programos: Japonija, Prancūzija, Taivanas (Kinijos provincija), Latvija, Ukraina, Baltarusija.</p> <p>Nėra reikalavimo dėl maksimalaus vykdytojų skaičiaus grupėje.</p> <p>Sumos:</p> <p>1, 2, 4 ir 5 grupės – iki 100 000 Eur vienam projektui, 3 ir 6 grupės – iki 120 000 Eur vienam projektui.</p>

3 priedas

MGP PROGRAMOS VERTINIMO KLAUSIMYNAS

Gerb. projekto vadove,

LMT atlieka visų septynių programos „Mokslininkų inicijuoti projektai“ kvietimų poveikio vertinimą, kuris yra svarbus priimant sprendimus dėl šios programos tęstinumo ir / ar tobulinimo. Kokybiškam MGP programos poveikio vertinimui labai svarbi projektų vadovų nuomonė. Prašome pasidalyti savo patirtimi apie projekto rezultatus ir poveikį. Vertinimo objektas yra visa programa, o ne atskiri jos projektai. Jūsų pateikti duomenys ir pastabos bus nuasmeninti ir naudoti apibendrintam vertinimui.

MGP programos vertinimo grupė

1. Kaip Jūs bendrai vertinate tai, kad dalis mokslinių tyrimų Lietuvoje yra finansuojama per MGP programą?

1. Labai gerai
2. Gerai
3. Nei gerai, nei blogai
4. Blogai
5. Labai blogai

2. Koks MGP programos indėlis į Jūsų atstovaujamos mokslo krypties raidą Lietuvoje?

1. Didelis
2. Vidutiniškas
3. Mažas
4. Indėlio nėra

3. Koks Jūsų mokslinių interesų ir vykdyto MGP santykis? Prašome žymėti Jums tinkamą atsakymą kiekvienoje eilutėje.

	Taip	Sunku pasakyti	Ne
1. Projektas Jums / Jūsų grupei padėjo pradėti naują tyrimų kryptį	1	2	3
2. Pradėta tyrimų kryptis sėkmingai tęsiama baigus MGP projektą	1	2	3
3. Projektas padėjo tęsti tyrimus kryptyje, kurioje Jūsų grupė turėjo įdirbį	1	2	3
4. Projektas suteikė galimybes įgyvendinti tarpkryptinius / tarpšritinius tyrimus	1	2	3

4. Prašome įvertinti keletą žemiau pateiktų teiginių apie Jūsų vadovauto projekto naudą. Prašome žymėti savo nuomonę ties kiekvienu iš jų.

	Visiškai sutinku	Sutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Projekto mokslo rezultatai reikšmingi nacionaliniu lygiu	5	4	3	2	1
Projekto mokslo rezultatai reikšmingi tarptautiniu lygiu	5	4	3	2	1
Projektas buvo naudingas dalyvavusių jaunųjų tyrėjų mokslinėms karjeroms	5	4	3	2	1
Projekto metu buvo užmegzta reikšmingų tarptautinių mokslinių ryšių	5	4	3	2	1
Projekto metu įtvirtinti turėti tarptautiniai moksliniai ryšiai	5	4	3	2	1
Projektas suteikė galimybę pritraukti / išlaikyti moksle jaunos tyrojejus	5	4	3	2	1
Projektas suteikė galimybę mokslininkams kelti mokslinę kvalifikaciją	5	4	3	2	1
Projektas sustiprino mokslininkų organizacinius, vadybinius gebėjimus	5	4	3	2	1
Projektas padėjo užtikrinti mokslinės grupės finansavimo tęstinumą	5	4	3	2	1

5. Kiek Jūsų projekte dalyvavo / buvo įdarbinta doktorantų, kurių disertacijos tematika artima projektui?

1. Nė vieno ☹️ TOLIAU 7 kl.
2. _____ (įrašyti skaičių) 😊 TOLIAU 6 kl.

6. Ar jie apgynė disertacijas?

1. Taip, _____ (įrašyti apgynusiųjų skaičių)
2. Ne, dar nesibaigė doktorantūros laikas
3. Ne, dėl priežasčių, nesusijusių ne su mokslinės veiklos rezultatais

7. Ar į projekto veiklas buvo įdarbinti ar kitaip įtraukti studentai?

1. Taip, _____ (įrašyti skaičių)
2. Ne

8. Ar projekto rezultatai, kurie nėra mokslo straipsniai, buvo naudojami rengiant baigiamuosius (bakaluro, magistro) darbus (projekto metu ar jam pasibaigus)?

1. Taip
2. Ne

9. Prašome pasakyti, ar baigę projektą Jūs arba Jūsų vadovautos tyrimo grupės nariai inicijavo naujus projektus / parengė paraiškas mokslo projektams?

1. Taip, parengtos (nurodyti skaičių) _____ paraiškos, pratęsiančios projekto tyrimų tematiką
2. Taip, parengtos (nurodyti skaičių) _____ paraiškos iš kitų tematikų
3. Ne
4. Nežinau

10. Ar patvirtinus projekto ataskaitą jo rezultatų pagrindu dar buvo publikuota mokslo straipsnių?

1. Taip, Lietuvoje leidžiamuose mokslo leidiniuose, nereferuojamuose CA / WoS ar *Scopus* bazėse _____ (įrašyti skaičių)
2. Taip, Lietuvoje leidžiamuose mokslo leidiniuose, referuojamuose CA / WoS ar *Scopus* bazėse _____ (įrašyti skaičių)
3. Taip, užsienio šalių mokslo leidiniuose, nereferuojamuose CA / WoS ar *Scopus* bazėse _____ (įrašyti skaičių)
4. Taip, užsienio šalių mokslo leidiniuose, referuojamuose CA / WoS ar *Scopus* bazėse _____ (įrašyti skaičių)
5. Ne
6. Neturiu informacijos

11. Ar užbaigus projektą jo rezultatų pagrindu publikuota mokslo studijų / monografių, kurių parengti nebuvo įsipareigota projekto paraiškoje?

1. Taip _____ (įrašyti skaičių)
2. Ne
3. Neturiu informacijos

12. Kurios mokslo srities buvo Jūsų įgyvendintas projektas?

1. Humanitarinių ar socialinių mokslų ☺ TOLIAU 13 kl.
2. Fizinių, biomedicinos ar technologijos mokslų ☺ TOLIAU 17 kl.

13. Ar projekto rezultatų pagrindu buvo parengtos politikos rekomendacijos, jie naudoti rengiant teisės aktus, strategijas, nacionalinio lygmens politinius ar administracinius dokumentus ir pan.? (Galimi keli atsakymo variantai)

1. Taip, projekto įgyvendinimo metu (žemiau nurodykite bent keletą pavyzdžių)

---

2. Taip, baigus projektą (žemiau nurodykite bent keletą pavyzdžių)

---

3. Ne

14. Ar projekto rezultatai buvo pristatomi / komentuojami visuomenei žiniasklaidoje, viešose paskaitose, parodose ar kitais būdais? (Galimi keli atsakymo variantai)

1. Taip, projekto įgyvendinimo metu (žemiau nurodykite bent keletą pavyzdžių)

---

2. Taip, baigus projektą (žemiau nurodykite bent keletą pavyzdžių)

---

3. Ne

15. Ar projekto rezultatai prisidėjo prie visuomenės kultūrinės ir / ar socialinės plėtros Lietuvoje?

1. Taip
2. Sunku pasakyti
3. Ne

16. Ar Jūsų projekto rezultatai (knygos, rekomendacijos, mokslo šaltinių leidiniai, duomenų bazės etc.) sulaukė atgarsio, diskusijų ar kritikos mokslo spaudoje?

1. Taip (žemiau nurodykite Jums žinomus pavyzdžius)

---

2. Ne

3. Nežinau

HSM projektų vadovai toliau atsako į 19 klausimą.

Į 17–18 klausimus atsako tik NTMA mokslų atstovai.

17. Ar Jūsų įgyvendintas projektas padėjo išplėtoti mokslinę idėją iki aukštesnio technologinės parengties lygmens?

1. Taip
2. Sunku pasakyti
3. Ne

18. Ar projekto tyrimai (projekto įgyvendinimo metu ar jam pasibaigus) pateikė rezultatų, kurie reikšmingi patentų ar veislių registravimui bei įmonių steigimui?

1. Taip, projekto įgyvendinimo metu (žemiau nurodykite bent keletą pavyzdžių)

---

2. Taip, baigus projektą (žemiau nurodykite bent keletą pavyzdžių)

---

3. Ne

19–20 klausimai visiems projektų vadovams.

19. Jūsų komentarai dėl MGP programos projektų naudingumo Jūsų mokslinei grupei, institucijai ir valstybiniu mastu:

---

20. Koks šios programos naudos (įskaitant visus jos aspektus) ir investicijų į šią programą santykis, lyginant su kitomis mokslinių tyrimų finansavimo programomis?

Dėkojame už atsakymus!

4 priedas

KLAUSIMYNAS MOKSLO IR STUDIJŲ INSTITUCIJOMS DĖL MIP PROGRAMOS

1. Institucijos pavadinimas	
2. Įvertinkite MIP poreikį Jūsų institucijos mokslininkams ir tyrimų prioritetų požiūriu.	
3. Palyginkite MIP poveikį mokslui su kitomis mokslo finansavimo programomis.	
4. Kokią dalį MIP projektai sudaro institucijos mokslo biudžete per 2010–2018 m. arba trumpesnį laikotarpį iš nurodyto periodo (apytiksliai nuo valstybės biudžeto mokslo dalies asignavimų)?	
5. Apibūdinkite, kaip MIP prisideda stiprinant mokslininkų grupes ir kokiose mokslo srityse tas poveikis didžiausias.	
6. Apibūdinkite, kokią įtaką turėjo MIP projektai palyginamojo vertinimo ir kasmetinio mokslinės produkcijos vertinimo rezultatams ir kokioms sritims (vertinamiesiems vienetams) labiausiai?	
7. Kokia dalis MIP pridėtinių išlaidų tenka institucijai?	
8. Ar institucijos pridėtinės išlaidos padengia projekto vykdymo sąnaudas? Jei galite, pagrįskite skaičiavimais.	
9. Kaip institucija padeda MIP paraiškų rengėjams ir ar skatina gerai įvertintų, tačiau finansavimo negavusių paraiškų vadovus?	
10. Kaip MIP prisidėjo prie jaunųjų tyrėjų ir mokslininkų karjeros institucijoje ir už jos ribų?	
11. Pateikite siūlymų dėl MIP įgyvendinimo efektyvinimo pagal esamą teisinę bazę.	
12. Jei manote, kad reikia keisti LMT teisės aktus, kokius konkrečius pakeitimus daryti siūlytumėte?	

Mokslininkų grupių projektų I–VII kvietimų *ex post* vertinimas / Gintautas Tamulaitis, Eugenijus Butkus, Linas Čekanavičius, Jolanta Gelumbeckaitė, Juozas Kulys, Liudvika Leišytė, Daumantas Matulis, Aušra Maslauskaitė, Kęstutis Staliūnas, Nerijus Šepetys; – Vilnius : Lietuvos mokslo taryba, 2020. – 69 p. : iliustr.

ISBN 978-609-95905-3-0

MOKSLININKŲ GRUPIŲ PROJEKTŲ I–VII KVIETIMŲ *EX POST* VERTINIMAS

PARENGĖ EKSPERTŲ KOMISIJA:

Gintautas Tamulaitis, Eugenijus Butkus, Linas Čekanavičius, Jolanta Gelumbeckaitė, Juozas Kulys,
Liudvika Leišytė, Daumantas Matulis, Aušra Maslauskaitė, Kęstutis Staliūnas, Nerijus Šepetys

Leidinį redagavo ir maketavo leidybos įmonė „Kriventa“

Kalbos redaktorė Angelė Pletkuvienė
Dizainerė-maketuotoja Ilona Chmieliauskaitė

Elektroninis leidinys